

WAT NA HET SECUNDAIR ONDERWIJS?

Najaar 2014

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

DOEL EN STRUCTUUR VAN DE BROCHURE

INLEIDING

Geeft je tips bij het maken van een doordachte studie- of beroepskeuze. Je vindt er enkele praktijkgerichte suggesties en voorbeelden die je helpen bij je bezoek aan een SID-in.

DEEL 1

Overloopt de verschillende studiemogelijkheden na het secundair onderwijs. Het bevat informatie over o.a. :

1. **Het hoger onderwijs** zoals de bama-structuur, leerkrediet, lerarenopleiding, studiefinanciering en een overzicht van alle bama-opleidingen
2. **Het hoger beroepsonderwijs**: met aandacht voor de verschillende vormen en opleidingen die het hbo5 aanbiedt.
3. **Secundair-na-secundair**
4. **Secundair onderwijs voorbereidend jaar op het hoger onderwijs**
5. **Secundair onderwijs specialisatiejaren 3de graad beroepssecundair onderwijs**
6. **Secundair onderwijs tweede kwalificatie 3de graad**
7. **Secundair volwassenenonderwijs**
8. **De opleidingen tot uniformberoepen**: met Defensie en Politie
9. **Kerkelijk hoger onderwijs**: Rooms-katholieke en Protestantse godsdienst
10. **SYNTRA-opleidingen**
11. **Privéonderwijs**
12. **Studeren en stage lopen in het buitenland**
13. **Flexibel studeren**: met de flexibele leerroutes, open universiteit Nederland en de examencommissies

DEEL 2

Geeft je een volledig overzicht van de instellingen die de opleidingen, vermeld in het eerste deel, inrichten.

DEEL 3

Geeft een overzicht van de verschillende beroepssectoren. Je krijgt hier per sector een korte beschrijving van wat de sector precies doet, wat de meest voorkomende beroepen in de sector zijn en welke opleidingen je op deze beroepen voorbereiden.

DEEL 4

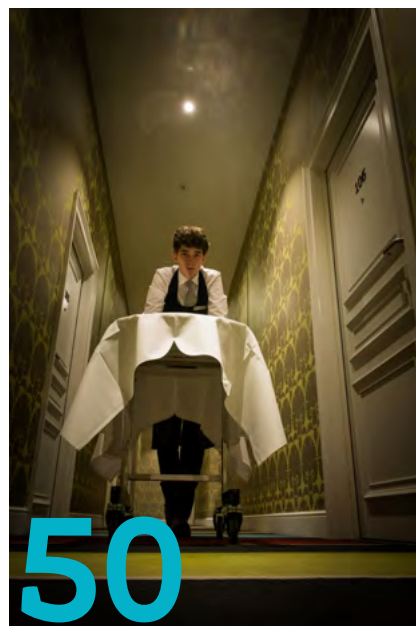
Geeft een overzicht van waar je terecht kan met je vragen of waar je nog extra informatie kan krijgen. Naast een lijst van alle CLB-centra, krijg je ook praktische informatie over de sprong naar de arbeidsmarkt en advies over vorming en opleiding.

Inhoud

WAT KAN JE STUDEREN?

1. Hoger onderwijs	9	5. Secundair onderwijs	41
1.1 De bama-structuur	9	specialisatiejaren 3 ^{de} graad	
1.2 Toelatingsvoorwaarden voor bachelor en master	11	beroepssecundair onderwijs	
1.3 Leerkrediet	11	6. Secundair onderwijs tweede kwalificatie 3de graad	42
1.4 Studiefinanciering	12	7. Secundair volwassenenonderwijs	43
1.5 Lerarenopleiding	13	8. Opleidingen tot uniformberoepen	44
1.6 Professioneel gerichte bacheloropleidingen	13	8.1 Defensie	44
1.7 Academisch gerichte bachelor- en masteropleidingen	22	8.2 Politie	44
2. Hoger beroepsonderwijs (hbo5)	37	9. Kerkelijk hoger onderwijs	45
2.1 Hoger beroepsonderwijs in centra voor volwassenenonderwijs (hbo5)	37	9.1 Rooms-Katholieke godsdienst	45
2.2 Hoger beroepsonderwijs voor verpleegkunde (hbo5)	39	9.2 Protestantse godsdienst	45
3. Secundair-na-secundair (Se-n-Se)	40	10. SYNTRA-opleidingen	46
4. Secundair onderwijs voorbereidend jaar op het hoger onderwijs	41	11. Privéonderwijs	47
		12. Studeren en stage lopen in het buitenland	47
		13. Flexibel studeren	48
		13.1 Flexibele leerroutes	48
		13.2 Open Universiteit Nederland	48
		13.3 Examencommissies	49

WAAR KAN JE STUDEREN?

1. Universiteiten en hogescholen	51
2. Hbo5	59
3. Uniformberoepen	63

64

WAAR KAN JE AAN DE SLAG?

De audiovisuele sector	67	De sector mode en confectie	85
De autosector en metaalaanverwante sectoren	68	De sector montage en kraanbediening	86
De bediendensector	69	De sector van de social profit	87
De binnenvaartsector	70	De sector papier- en kartonverwerkende nijverheid	88
De bouwsector	71	De sector podiumkunsten en muziek	89
De sector bus en car (bezoldigd vervoer van personen)	72	De sector prefab betonindustrie	90
De chemiesector	73	De printmedia sector	91
De diamantsector	74	De sector taxi en verhuur van voertuigen met bestuurder	92
De sector dienstencheques	75	De textielsector	93
De elektrotechnische sector	76	De textielverzorging	94
De groene sectoren	77	De sector van transport en logistiek: arbeiders	95
De sector handel in brandstoffen	78	De uitzendsector	96
De horeca	79	De vastgoedsector	97
De houtsector	80	De sector verhuizingen, meubelbewaring en aanverwante activiteiten	98
De internationale handel, het vervoer en de logistiek: bedienden	81	De voedingsindustrie	99
De kapperssector	82		
De lokale besturen	83		
De sector van de metaal-, en technologische industrie	84		

100

BIJKOMENDE INFO

1. Handige hulp: de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) 101
2. Kom meer te weten over verder studeren 104
3. Kom meer te weten over de sprong naar de arbeidsmarkt 105

TIPS VOOR EEN DOORDACHTE STUDIE- OF BEROEPSKEUZE

Beste student,

Je zit in het secundair onderwijs. Je kent het gewone schoolleven: lessen volgen, huistaken maken, toetsen oplossen, examens afleggen ... Maar het einde komt in zicht. Je staat binnenkort voor een belangrijke keuze.

Een goed overwogen studie- of beroepskeuze is niet gemakkelijk. Er komt heel wat denkwerk bij kijken en je zal zelf ook een aantal acties moeten ondernemen. Het feit dat je deze brochure aan het lezen bent, is al een goede start. Het betekent dat je werk wil maken van je toekomst. Of je nu kiest om te gaan werken of om verder te gaan studeren: je beslist zelf welke koers je wil varen.

We geven jou alvast wat tips voor het maken van een goede studie- of beroepskeuze.

TIP 1: Neem en gebruik je tijd

Begin gerust met even halt te houden. Het is normaal dat er bij het maken van een keuze enige spanning in de lucht hangt. Die onzekerheid hoort erbij. Loop er niet van weg maar probeer greep te krijgen op je keuzetwijfels door vragen neer te schrijven en op zoek te gaan naar antwoorden. Vandaag kan je heel veel info online vinden, maar blijf niet alleen op je kamer zitten. Trek de wereld in en ga met mensen praten die je wegwijs kunnen maken en je hun persoonlijke verhaal kunnen vertellen.

TIP 2: Verken het aanbod

Kiezen gaat beter als je over goede informatie beschikt. Hoe kom je aan die informatie?

» Via de school, de leraren en het CLB

Je kan in de eerste plaats terecht bij je school en je leraren. Zij hebben de taak om je te begeleiden in je studie- of beroepskeuze. Samen kunnen jullie deze brochure als vertrekbasis gebruiken. Het CLB ondersteunt op haar beurt de school en leraren in die begeleiding. Gebeurt er niets op jouw school? Dan kan je dat eens aankaarten op de leerlingenraad. Of je kan rechtstreeks beroep doen op het CLB. Achteraan bij de bijkomende info vind je de adressen van de CLB.

» Via een oud-leerling

Bevraag oud-leerlingen van je school. Zij kunnen je informeren over de sterke en zwakke punten van je vooropleiding en je realiteitszin aanscherpen over wat de beroepsrealiteit inhoudt. Veel scholen organiseren zelf zo'n infomoment.

» Via het wereldwijde web

Surf naar www.onderwijskiezer.be voor gedetailleerde info over alle professionele en academische bachelors, masters, hbo5, uniformopleidingen en studeren in het buitenland. Je kan de info raadplegen vanuit verschillende ingangen: belangstelling, schoolvakken of studiegebieden. Doe de I-Prefer-test en kom te weten wat je interesses zijn:

www.onderwijskiezer.be/iprefer

» Via de SID-ins

In elke Vlaamse provincie gaat een SID-in door. Op deze Studie-informatiedagen hebben alle Vlaamse onderwijsinstellingen en heel wat beroepssectoren een infostand. Bovendien organiseren de meeste onderwijsinstellingen en sommige beroepssectoren ook vaak hun eigen infomomenten. Op de SID-in kom je te weten wanneer die precies plaatsvinden. De data waarop er SID-ins in jouw buurt zijn, vind je op de achterflap van deze brochure en op de website:

www.onderwijs.vlaanderen.be/sidin

TIP 3: Ken jezelf

Jezelf leren kennen is geen eenvoudige opdracht. Cruciale vragen zijn: wie ben ik? Wat wil ik? Wat kan ik? Het antwoord op die vragen vind je niet door naar jezelf te staren, wel door confrontatie met anderen. Trek er op uit: vraag anderen naar hun mening en tracht op die manier een duidelijk en realistisch zelfbeeld op te bouwen.

» **Wie ben ik?**

Wat zie je zelf als je belangrijkste persoonlijkheidskenmerken? Ben je bijvoorbeeld creatief, ambitieus, ondernemend, stipt, kritisch of avontuurlijk? Hoe zien anderen jou? Vraag het eens aan je ouders of een vriend.

» **Wat kan ik?**

Hoe goed ben je in de verschillende schoolvakken? Komen de vakken waar je goed in bent overeen met de vakken die je graag doet? Kijk ook eens verder: waar ben je goed in buiten de schoolmuren? Misschien ben je wel een kei in het organiseren van feestjes, of in het mekaar knutselen van originele verjaardagskaarten, of heb je veel geduld met kinderen of heb je snel door hoe je dat probleem met die laptop of gsm moet oplossen ...

» **Wat wil ik?**

Met welke activiteiten kan je je zonder veel problemen enkele uren bezig houden en verlies je zelfs de tijd uit het oog? Welke activiteiten geven je voldoening? Wat wekt je interesse op?

Als je fantaseert over je leven binnen een jaar of tien: waar droom je dan allemaal van? Maak je geen zorgen over hoe je dat allemaal gaat realiseren. Probeer wel uit te vinden wat voor jou echt belangrijk is in het leven.

TIP 4: Kiezen

Goed kiezen betekent dat je goed zicht hebt op de verschillende mogelijkheden en op wat je zelf belangrijk vindt. Je gaat eerst wikken en wegen en dan hak je de knoop door. Je beslist: 'dat' ga ik doen. Kiezen betekent dat je een deur opent en andere deuren sluit. Als je je studie- of beroepskeuze beschouwt als een definitieve beslissing voor de rest van je leven, dan kan dat behoorlijk beangstigend zijn. Het besef dat je tijdens je studies of loopbaan nog regelmatig je keuze zal kunnen bijsturen, kan de druk verminderen. Flexibiliteit en levenslang leren zijn de laatste jaren steeds belangrijker geworden.

Het belangrijkste is dat je zélf kiest. Luister naar anderen, vorm je mening en kies zelf. Een keuze waar je volledig achter staat, zal je later de motivatie geven om er echt voor te gaan.

Wie zich goed geïnformeerd heeft, mag bij de keuze ook zijn gevoel volgen. Je waagt de sprong en begint aan een nieuw en spannend avontuur!

“Wat ga je volgend jaar studeren? Een keuze die je leven wel eens kan bepalen. Ik had twee opties: Kleuter- of Lager onderwijs. Het verdict van mijn leraren luidde: “Het gaat (hard) werken worden, maar als dit je droom is, moet je er 100 procent voor gaan en dan lukt het je wel.” Dolblij was ik met hun advies. Ik ben naar de opendeurdag geweest en diezelfde dag heb ik me ingeschreven in de richting Kleuteronderwijs. Ik bereid me nu al voor en informeer bij vriendinnen over de richting. Zij hebben me er warm voor gemaakt.”

SARAH KOOS VOOR KLEUTERONDERWIJS

Word fan van onze facebookpagina
www.facebook.com/sidin.onderwijs

Studie-informatiedagen (SID-ins)

Ga je na het secundair studeren? Of wil je liever werken? Om je te helpen bij deze moeilijke keuze organiseren de Centra voor Leerlingenbegeleiding en het Ministerie van Onderwijs en Vorming de Studie-Informatiedagen (SID-in) in de 5 Vlaamse provincies. In januari en februari 2015 maak je tijdens deze SID-ins kennis met diverse onderwijsinstellingen, opleidingen en beroepen. De verschillende hogescholen, universiteiten en andere onderwijsinstellingen geven informatie over hun opleidingen en andere studiemogelijkheden.

In Antwerpen, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant krijg je op de SID-in ook informatie over een aantal beroepssectoren. Je kan er terecht met vragen over wat beroepen inhouden, over mogelijke tewerkstelling en over verdere opleiding in bedrijven en organisaties.

Om het maximum uit je bezoek te halen, kan je vooraf deze brochure doorbladeren en de bijbe-

horende checklist invullen. Zo kan je al beslissen over welke opleidingen of sectoren je meer informatie wenst, en de stands uitkiezen die je wil bezoeken. Duid in de checklist de vragen aan die je wil beantwoord zien. Neem het lijstje mee en leg het voor aan de informanten van de standen op de SID-in.

Nog handiger: **download de SID-in app** op je smartphone of tablet. Zo kan je de gegevens van de exposanten, het beursplan en andere informatie mobiel raadplegen. De app is beschikbaar in de App Store van iTunes en bij Google Play.

Tijdens de week kan je de beurs met je klas bezoeken. Kom je graag langs met je ouders, met vrienden of alleen? Op **donderdagavond (17u-20u)** en op **zaterdag (10u-16u)** kan je een **vrij bezoek** brengen aan de SID-ins.

www.onderwijs.vlaanderen.be/sidin

Onderwijskiezer

In deze brochure bieden wij jou een zo groot mogelijk aanbod aan wat opleidingen en beroepssectoren betreft, maar daar stopt het niet bij. Veel meer informatie vind je terug op www.onderwijskiezer.be.

Deze website is er voor leerlingen, leraren, ouders en CLB-medewerkers. Kortom voor iedereen die op zoek is naar correcte, onafhankelijke info over het volledige onderwijslandschap.

Je komt op een interactieve manier meer te weten over het hoger onderwijs.

Wil je meer weten over de verschillende beroe-

pen? Neem dan een kijkje bij de knelpuntberoepen, de beroepenlijsten of bekijk een filmpje over een beroep waarin je interesse hebt.

Op de website kan je via tabellen ook makkelijk raadplegen welke studierichtingen in het secundair onderwijs statistisch gezien het meest kans op slagen bieden in het hoger onderwijs.

Twijfel je toch nog over je studiekeuze? Vind de opleiding die bij je past aan de hand van je favoriete vakken in het secundair of doe een belangstellingstest (I-Prefer). Kan je niet kiezen tussen twee richtingen? Vergelijk ze dan in het keuzerooster.

NOG MEER INFO?
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

1 WAT KAN JE STUDEREN?

1. HOGER ONDERWIJS

Dit deel geeft een opsomming van alle studiemogelijkheden, ingedeeld volgens de onderwijsstructuren. Per studierichting staan één of meerdere codes die

aangeven waar je de studie kan volgen. In deel 2 vind je per code de naam van de onderwijsinstelling met de contactgegevens.

1.1 DE BAMA-STRUCTUUR

Het hoger onderwijs in Vlaanderen bestaat uit:

- » Het professioneel gericht onderwijs
- » Het academisch gericht onderwijs

Aan de hogescholen kan je professioneel gerichte opleidingen volgen. Binnen het kader van een School of Arts kan je er ook academisch gerichte kunstopleidingen volgen in deze studiegebieden:

- » Audiovisuele en beeldende kunst
- » Muziek en podiumkunsten

Aan de universiteiten kan je academisch gerichte opleidingen volgen, met uitzondering van de academische kunstopleidingen.

De Hogere Zeevaartschool biedt binnen het studiegebied nautische wetenschappen zowel professionele als academische opleidingen aan.

Afkortingen en termen

BA: bachelor. Een **PBA** of professioneel gerichte bachelor is in de eerste plaats gericht op de beroepspraktijk en biedt dus een directe uitstroombijeenkomst naar de arbeidsmarkt. Een academisch gerichte bachelor (**ABA**) legt de nadruk op een brede academische vorming of een vorming in de kunsten en bereidt dus voornamelijk voor op een masteropleiding.

BANABA: staat voor bachelor na bachelor. Dit is een bacheloropleiding van ten minste 60 studiepunten die aansluit op een andere bacheloropleiding.

MA: master. Een masteropleiding legt de nadruk op gevorderde wetenschappelijke of artistieke kennis en competenties die je nodig hebt voor de zelfstandige beoefening van wetenschap of kunst of voor de uitoefening van een beroep. De studieomvang bedraagt ten minste 60 studiepunten. Een master sluit aan op een academische bacheloropleiding.

MANAMA: staat voor master na master. Dit is een masteropleiding nadat je al een master behaalde.

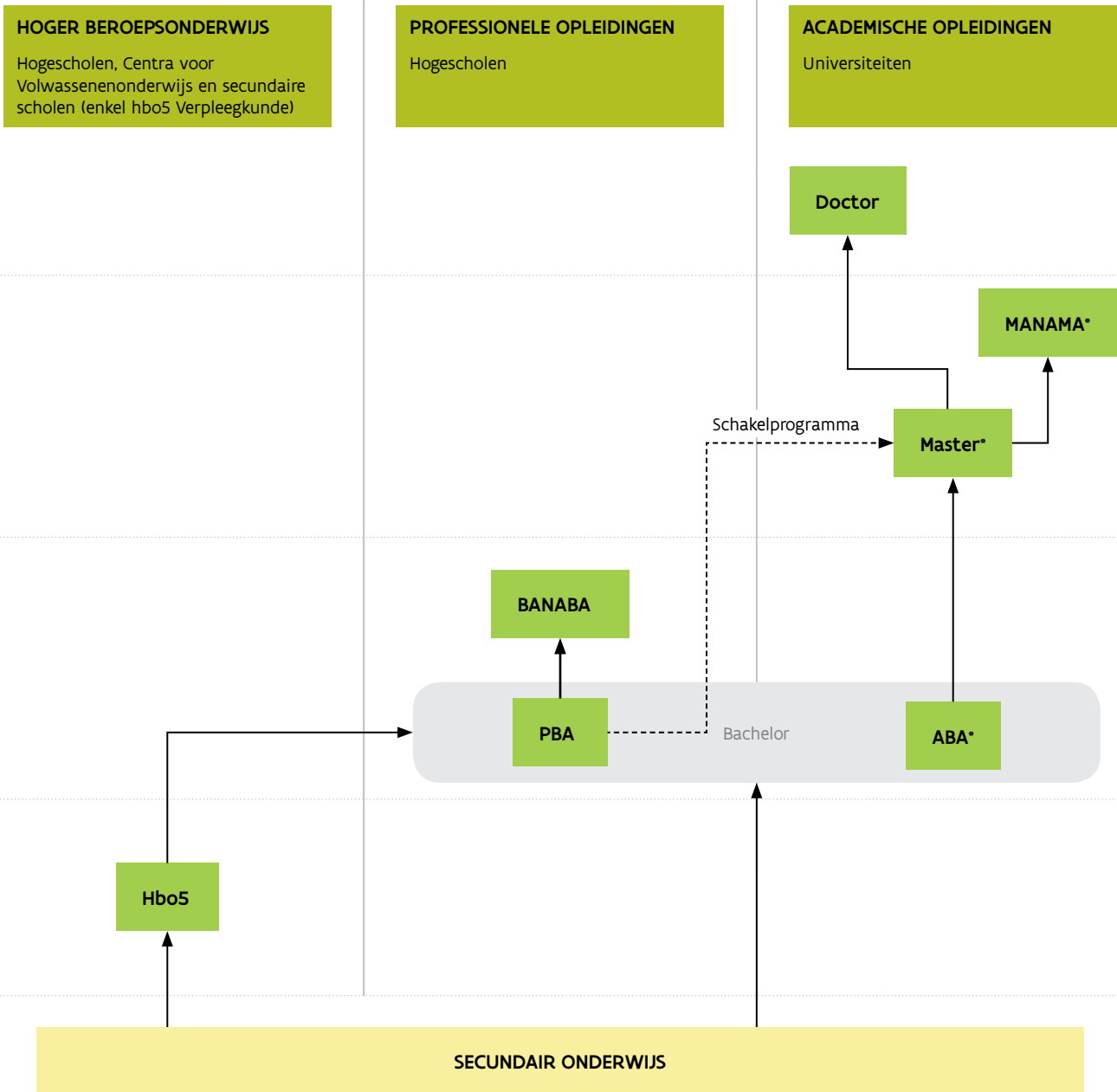
Schakelprogramma: dit is een overgangsprogramma tussen een professionele bachelor en een master. Een schakelprogramma heeft een studieomvang van minimum 45 studiepunten en maximum 90 studiepunten. Op basis van je praktijkervaring (EVC) en wat je eerder studeerde (EVK) kan het aantal studiepunten dalen tot nul.

School of Arts: in een School of Arts kan je academisch of professioneel gerichte kunstopleidingen volgen. Het is een afzonderlijke structuur binnen een hogeschool of over meerdere hogescholen heen, die een vrij grote mate van autonomie heeft. De universiteiten zijn vertegenwoordigd in het bestuur. Binnen een School of Arts worden zowel professionele als academische kunstopleidingen aangeboden.

Studiepunten: een maat voor studiebelasting. Een studiepunten is gelijk aan ongeveer 25-30 uur studie (oefeningen, hoorcollege, labo ...). De studieomvang van elke opleiding en elk opleidingsonderdeel wordt in studiepunten uitgedrukt.

Vorbereidingsprogramma: als je niet in het bezit bent van een diploma dat op rechtstreekse wijze toegang geeft tot de opleiding die je wil volgen, kan je een voorbereidingsprogramma volgen.

Opleidingsaanbod na het secundair onderwijs

* De School of Arts en de Hogere Zeevaartschool bieden ook academische bacheloropleidingen en masteropleidingen aan in de kunsten en de nautische wetenschappen.

1.2 TOELATINGSVOORWAARDEN VOOR BACHELOR EN MASTER

Om toegelaten te worden tot een bacheloropleiding moet je in principe een diploma secundair onderwijs hebben. Het maakt niet uit of het een diploma aso, tso, kso of bso is. Een getuigschrift bso is niet voldoende (een 7de jaar volgend op het bso geeft wel recht op een diploma secundair onderwijs).

Als je geen diploma secundair onderwijs hebt, neem je best contact op met de hogeschool of universiteit waar je een opleiding wil volgen om te bekijken wat de mogelijkheden zijn om toch toegelaten te worden.

Als je ooit al een diploma hoger onderwijs (van een hogeschool of een centrum voor volwassenenonderwijs) behaald hebt, kunnen ze je rechtstreeks toelaten, eventueel zelfs met vrijstellingen. De hogescholen en de universiteiten hebben in hun onderwijs- en examenreglement ook afwijkende toelatingsvoorwaarden tot hun opleidingen vastgelegd die rekening houden met humanitaire, medische, psychische of sociale redenen of met je kwalificatieniveau, je verdiensten of je competenties.

De **toegang tot het hoger onderwijs is vrij**, met uitzondering van het artistiek hoger onderwijs en de opleidingen genees- en tandheeskunde. Een hogeschool of universiteit kan dus niet beslissen om een inschrijvingsstop in te voeren voor bepaalde opleidingen. Iedereen die voldoet aan de decretale toelatingsvoorwaarden (dus in het bezit is van een diploma secundair onderwijs) kan zich inschrijven in een bacheloropleiding van zijn keuze. Voor de opleidingen van de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en podiumkunsten moet

je ook slagen voor een **artistieke toelatingsproef**. De hogeschool waar je je wenst in te schrijven, neemt deze toelatingsproef zelf af. Alle informatie hierover vind je bij de onderwijsinstellingen zelf.

Voor de universitaire opleidingen geneeskunde en tandheeskunde moet je ook slagen voor een **toelatingsexamen**. Dit toelatingsexamen wordt centraal georganiseerd. Alle informatie hierover vind je op de website- www.onderwijs.vlaanderen.be/toelating-en-inschrijving.

Om rechtstreeks toegelaten te worden tot een **masteropleiding**, moet je in het bezit zijn van een academisch bachelordiploma. Ben je echter in het bezit van een professioneel bachelordiploma, dan kan een instelling je toelaten tot een masteropleiding als je eerst met succes een schakelprogramma met een studieomvang van minimum 45 en maximum 90 studiepunten afwerkt. Op basis van je praktijkervaring (EVC) en wat je eerder studeerde (EVK) kan het aantal studiepunten dalen tot nul.

Een instelling kan de toelating tot een masteropleiding beperken tot afgestudeerden van een welbepaalde bacheloropleiding. Als je niet in het bezit bent van een diploma van die bacheloropleiding, kan de instelling je toelaten, op voorwaarde dat je succesvol een voorbereidingsprogramma hebt afgewerkt.

Net als bij de bacheloropleidingen kan een instelling ook voor de toelating tot een masteropleiding afwijkende toelatingsvoorwaarden vastleggen in het onderwijs- en examenreglement.

1.3 LEERKREDIET

Elke student krijgt bij de inschrijving in het hoger onderwijs een **leerkrediet**. Dat is een virtuele rugzak met **140 studiepunten**. Voor je inschrijving neem je de **verste studiepunten op**. Als je slaagt (in eerste of tweede zittijd), krijg je de opgenomen studiepunten terug. De eerste 60 verworven studiepunten krijg je zelfs dubbel terug (op voorwaarde dat je bent ingeschreven met een diplomacontract). Als je niet slaagt, of gedelibereerd wordt, verlies je de opgenomen studiepunten.

De bedoeling van het leerkrediet is je te stimuleren om

een bewuste studiekeuze te maken en om de hogeschool of universiteit aan te sporen je studievoortgang te bewaken. Als je leerkrediet op of onder nul komt, kan je je enkel nog inschrijven met de toestemming van de instelling (hogeschool of universiteit) en kan de instelling het studiegeld verdubbelen.

Van opleiding veranderen of stoppen met studeren

Als je na je inschrijving ontdekt dat je toch een verkeerde studiekeuze hebt gemaakt, en je dus van opleiding wil veranderen of stoppen met studeren, dan kan

dit gevolgen hebben voor je leerkrediet. Elke instelling bepaalt de datum tot wanneer je je kan uitschrijven zonder leerkrediet te verliezen. Deze datum vind je terug in het onderwijs- en examenreglement van je instelling.

- » Schrijf je je op tijd uit, dan wordt het opgenomen leerkrediet terug in je rugzak gestopt.
- » Schrijf je je pas uit na deze datum -dus te laat-, dan ben je het opgenomen leerkrediet kwijt.

Voor **generatiestudenten** (studenten die zich de eerste keer in het hoger onderwijs inschrijven voor een bacheloropleiding) is er wel een **voordeligere regeling**.

- » Verander je als generatiestudent voor 1 december van studierichting (=‘heroriëntering’), dan krijg je het volledige leerkrediet terug, zelfs wanneer je je uitschrijft na de datum die je instelling heeft vooropgesteld.
- » Heroriënteer je je als generatiestudent tussen 1 december en 15 maart, dan krijg je de helft van de ingezette studiepunten die je instelling je niet meer teruggeeft, toch nog terug.

Je kan het ingezette leerkrediet bij een heroriëntering of uitschrijving nooit terugkrijgen:

- » Voor opleidingsonderdelen waarvoor de examenperiode reeds gestart is
- » Als je bent ingeschreven met een creditcontract

De enige manier om je leerkrediet dan terug te krijgen, is slagen voor de examens.

Leerkrediet bij het afstuderen

Als je slaagt voor **een professionele of een academische bachelor**, wordt er niets afgetrokken van je leerkrediet. Bij het behalen van **een eerste masterdiploma** gaan er 140 studiepunten van je leerkrediet af. Heb je daarna nog voldoende leerkrediet over, dan kan je een nieuwe bachelor- of masteropleiding starten. Heb je niet genoeg studiepunten meer, dan beslist de onderwijsinstelling waar je wil studeren of je je kan inschrijven. De instelling kan dan wel verhoogd studiegeld vragen.

Leerkrediet terug opbouwen

Niet voldoende studiepunten meer? Je kan éénmalig je leerkrediet terug opbouwen, onder de volgende voorwaarden:

- » Je hebt minder dan 60 studiepunten na het behalen van je masterdiploma na aftrek van 140 studiepunten.
- » Je hebt minder dan 60 studiepunten op het moment dat je het hoger onderwijs verlaat.

Je krijgt dan jaarlijks 10 studiepunten toegekend tot je terug 60 studiepunten leerkrediet hebt.

Zolang je leerkrediet hebt, kan een instelling je **inschrijving niet weigeren**, tenzij je in het kader van studievoortgangsbewaking bindende voorwaarden opgelegd kreeg en je hieraan niet voldeed. In dat geval kan een instelling je toch weigeren, zelfs al heb je voldoende leerkrediet.

Alle informatie over het leerkrediet vind je op www.studentenportaal.be. Via deze website kan je ook de stand van je eigen leerkrediet opvolgen.

1.4 STUDIEFINANCIERING

Studeren kost een flinke duit: de aankoop van boeken, een treinabonnement, de huur van een kot ... Studietoelagen zijn er om het je financieel wat makkelijker te maken.

Om voor een studietoelage in aanmerking te komen, moet je aan een aantal voorwaarden voldoen.

- » Of je een studietoelage krijgt, hangt onder meer af van je gezinssituatie en de hoogte van het inkomen. Naast het loon horen daar ook bijvoorbeeld ontvangen uitkeringen en alimentatiegelden bij.
- » Je kan een studietoelage verkrijgen voor het volgen van twee bachelors, één master, één

voorbereidingsprogramma, één schakelprogramma en één specifieke lerarenopleiding aan een hogeschool of universiteit. Zowel de opleiding als de instelling moeten erkend zijn, en de opleiding moet leiden tot een diploma. Je moet bovendien nog voldoende studietoelagerekrediet hebben.

- » Je moet op 31 december 2014 Belg zijn. Als je geen Belg bent, moeten jij of je ouders al een tijd in België wonen, werken of gewerkt hebben.

Wil je elders binnen de Europese Hogeronderwijsruimte (45 landen) studeren? Dan kan je onder bepaalde voorwaarden je studietoelage meenemen. Meer informatie vind je op www.studietoelagen.be of bel naar **1700**, het gratis nummer van de Vlaamse overheid.

In het hoger onderwijs zijn de studietoelagen van de Vlaamse overheid niet de enige financiële tegemoetkoming. Aan elke hogeschool of universiteit zijn er studentenvoorzieningen of sociale voorzieningen die studiefinancieringen en studieleningen aanbieden, of overbruggingsleningen als je door omstandigheden

tijdelijk meer kosten hebt. Ze betalen waar nodig ook renteloze voorschotten uit op de studietoelagen van de Vlaamse overheid. Contactgegevens en meer informatie over studentenvoorzieningen of sociale voorzieningen vind je via www.centenvoorstudenten.be.

1.5 LERARENOPLEIDING

Wil je leraar worden? Dan heb je twee mogelijkheden: een geïntegreerde lerarenopleiding of een specifieke lerarenopleiding. Beide lerarenopleidingen brengen je de basiscompetenties van leraar bij en resulteren in het diploma van leraar. Toch zijn er verschillen tussen beide opleidingen. Een woordje uitleg:

De geïntegreerde lerarenopleiding is een bacheloropleiding die je kan volgen aan een hogeschool. De opleiding omvat 180 studiepunten en integreert vakinhoudelijke kennis en pedagogische competenties. Minstens 45 van de 180 studiepunten worden als praktijk ingevuld. De opleiding resulteert in het diploma van bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs, lager onderwijs of secundair onderwijs. In de geïntegreerde lerarenopleiding voor het secundair onderwijs kies je voor twee vakken die je later mag onderwijzen.

De specifieke lerarenopleiding is een opleiding van 60 studiepunten die je volgt na een vakinhoudelijke op-

leiding (bijvoorbeeld een master of bachelor). De opleiding spitst zich toe op de verwerving van pedagogische competenties. Van de 60 studiepunten moet de helft aan praktijk worden besteed. De specifieke lerarenopleiding wordt aangeboden door de universiteiten, de hogescholen en de centra voor volwassenenonderwijs. Het diploma dat je behaalt is een diploma van leraar en heeft dezelfde waarde, waar je het ook behaalt. Hiermee kan je onder andere lesgeven in de hogere graden van het secundair onderwijs. In masteropleidingen van 120 studiepunten kunnen 30 studiepunten van de specifieke lerarenopleiding worden ingebouwd als afstudeerrichting. De instellingen kunnen ook 15 studiepunten van de specifieke lerarenopleiding als keuzepakket aanbieden in het opleidingsprogramma van de academisch gerichte bacheloropleiding.

Meer info:

www.onderwijs.vlaanderen.be/lerarenopleiding

1.6 PROFESSIONEEL GERICHTE BACHELOROPLEIDINGEN

Een professioneel gerichte bacheloropleiding omvat 180 studiepunten (dat komt overeen met 3 studiejaar van 60 studiepunten) en bereidt rechtstreeks voor op een job onmiddellijk na de studie (vandaar: 'professioneel'). Je vindt professioneel gerichte bacheloropleidingen in een hogeschool.

Inhoud

In de theorielessen is de benadering van de leerstof eerder concreet. Je bespreekt theoretische modellen en hun toepassingsmogelijkheden in de dagelijkse praktijk. Hoe zit iets in elkaar? Hoe ontstaat iets? Hoe herken je het? Hoe kan je het herstellen? Hoe kan je erop inwerken? Welke zijn voor- en nadelen? Welke technieken kan je gebruiken?

In de praktijklessen ga je proefondervindelijk om met de materie die in de theoretische lessen aan bod is gekomen. Je leert en traint beroepsvaardigheden. Je maakt ook kennis met Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek. Tijdens de stageperiode maak je uitgebreid kennis met je toekomstig werkveld en leer je omgaan met beroepseigen mogelijkheden en moeilijkheden (stress, werk- en tijdsdruk, organisatieproblemen, beperkte financiële middelen ...).

Afstudeerrichting

Een afstudeerrichting is een differentiatie* in een opleidingsprogramma met een studieomvang van minstens 30 studiepunten. De afstudeerrichting wordt op je diploma vermeld.

* Een differentiatie is een specifiek onderdeel van je studiedomein waarin je je specialiseert en waarin je afstudeert.

Moeilijkheidsgraad

Je krijgt meer leerstof te verwerken dan in het secundair onderwijs. Meestal krijg je een goed aaneensluitend geheel van lessen en stages. Je volgt les in kleinere groepen. De afstand tussen student en docent is klein. Er wordt een beroep gedaan op je redeneer- en vooral op je werkvermogen.

Onderverdeling

Professioneel gerichte bacheloropleidingen vind je in volgende studiegebieden: architectuur; audiovisuele en beeldende kunst; biotechniek; gezondheidszorg; handelswetenschappen en bedrijfskunde; industriële wetenschappen en technologie; muziek en podiumkunsten;

nautische wetenschappen; onderwijs; sociaal-agogisch werk.

Vervolgopleidingen

Als je niet meteen het werkveld induikt, kan je na een professioneel gerichte bacheloropleiding:

- » Een andere professioneel gerichte bacheloropleiding volgen
- » Een bachelor-na-bacheloropleiding volgen
- » Een lerarenopleiding volgen
- » Een masteropleiding volgen, maar dan moet je eerst slagen voor een schakelprogramma (45 tot 90 studiepunten)

"Ik vond het moeilijk om kwaliteiten te vinden bij mezelf. Dankzij mijn klasleraar en andere leraren heb ik meer zelfvertrouwen gekregen en weet ik eindelijk welke richting ik ga volgen. Ik raad iedereen aan om met zoveel mogelijk mensen te praten. Nu ik mijn keuze heb gemaakt, ben ik er best trots op. Het was moeilijk, maar ik heb er ook veel uit geleerd. Nu ben ik klaar voor de hogeschool en voor de rest van mijn leven!"

SORAYA OVER HAAR STAP NAAR HET HOGER ONDERWIJS

"Kiezen is moeilijk, zeker als je een eeuwige twijelaar bent. Op school raadden ze me zowel unief als hogeschool aan, maar zelf voelde ik me meer aangetrokken tot de hogeschool. Ik ben nogal praktisch ingesteld. Omdat ik veel interesse had in wetenschappen en graag met mensen wilde werken, koos ik voor Verpleegkunde. Na enkele maanden besefte ik dat het niet mijn ding was. Ik moest dus opnieuw kiezen. Uiteindelijk kwam ik uit bij Bedrijfsmanagement. Vandaag heb ik mijn droomjob gevonden. Wat ik heb geleerd? Je moet doen wat je graag doet en durven veranderen als je een foute keuze hebt gemaakt!"

MARTE GEEFT TOE DAT ZE FOUT ZAT

STUDIEMOGELIJKHEDEN PROFESSIONEEL GERICHTE BACHELOROPLEIDINGEN

De cijfers en letters na elke opleiding verwijzen naar deel 2 met de lijst van onderwijsinstellingen vanaf p. 51. Per studiegebied zijn alle basisopleidingen (in hoofdletters en vetjes) aangevuld met de afstudeerrichtingen (in kleine letters). Een aantal opleidingen kan je ook in het Engels of het Frans volgen. Raadpleeg www.onderwijskiezer.be of de onderwijsinstellingen voor meer informatie.

ARCHITECTUUR

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
INTERIEURVORMGEVING	9H	2A		2D 19A	
LANDSCHAPS- EN TUINARCHITECTUUR		4E		19A	
TOEGEPASTE ARCHITECTUUR					17B

AUDIOVISUELE EN BEELDENDE KUNST

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
AUDIOVISUELE KUNSTEN		4C			
Assistentie		4C			
Beeld		4C			
Geluid		4C			
Montage		4C			
Podiumtechnieken		4C			
BEELDENDE VORMGEVING			2E		

BIOTECHNIEK

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
AGRO- EN BIOTECHNOLOGIE	9D		13F	1E 19D	16E
Agro-industrie				1E	16E
Biotechnologie	9D		13F		16E
Dierenzorg	9D			1E 19D	16E
Groenmanagement			13F	1E 19D	16E
Landbouw	9D			1E 19D	16E
Tuinbouw	9D				
Voedingsmiddelentechnologie	9D			19D	16E

GEZONDHEIDSZORG

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
BIOMEDISCHE LABORATORIUMTECHNOLOGIE	5G 7I 9D	4E 12A	15C	1D 19E	16A 17B
Farmaceutische en biologische laboratoriumtechnologie	5G 7I 9D	12A		1D 19E	17B
Medische laboratoriumtechnologie	5G 7I 9D	12A	15C	1D 19E	16A 17B
ERGOTHERAPIE	5C 9D	1A	13D	19E 20A	16A 17C
LOGOPEDIE EN AUDIOLOGIE	9A			19E 20A	16A
Audiologie	9A			19E 20A	16A
Logopedie	9A			19E 20A	16A
MEDISCHE BEELDVORMING		1A			
OPTIEK EN OPTOMETRIE		1A			
ORTHOPEDIE	9D				
Orthopedische technologie	9D				
Schoentechnologie voor sport en revalidatie	9D				
PODOLOGIE				20A	
SPORT EN BEWEGEN					17A
TOEGEPASTE GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN					17E
VERPLEEGKUNDE	5C 7B 9C 9E 9G	1A 4E 12A	13D 15A	1E 1F 19E 20A	16A 16C 16E 17B
VOEDINGS- EN DIEETKUNDE	5F 9D	4E 12A		1D 19E	16A
VROEDKUNDE	5C 7B 9C 9E	4E 12A	13D 15A	1E 20A	16A 16C

HANDELSWETENSCHAPPEN EN BEDRIJFSKUNDE

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
BEDRIJFSMANAGEMENT	5E 7A 9C 9D 9G	1A 12B	13B 15C	1F 19B 19C 19G 20A	16A 16C 17B
Accountancy-fiscaliteit	5E 7A 9D 9G	1A 12B	13B 15C	1F 19C 19G 20A	16A 16C 17B
Business Management - International Business	7A				
Business Management - Marketing		12B			
Eventmanagement					16C
Financie- en verzekeringswezen	5E 7A 9D 9G	1A 12B	13B 15C	19C 19G 20A	16C 17B
International Business Management				20A	
Internationaal ondernemen	7A 9G			20A	
Kmo-management	7A			19B 19G 20A	
Logistiek management	5E 7A 9D 9G	1A	13B 15C	19B 20A	16C 17B

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
Marketing	5E 7A 9D 9G	1A 12B	13B 15C	1F 19B 19G 20A	16C 17B
Milieumanagement				19C	
Rechtspraktijk	5E 7A 9D	12B	13B 15C	19C 20A	16A
Sociale economie	9C				
Sport- en cultuurmanagement	9C				16A
Winkel- en retailmanagement	9C				
COMMUNICATIEMANAGEMENT	5E 9F	4A	13A	20A	17C
Commerciële communicatie	5E 9F		13A		
Event, concept en organisatie	9F				
Public relations en voorlichting	5E 9F		13A		
HOTELMANAGEMENT	5E	4A			16A
IDEA & INNOVATION MANAGEMENT		4A			
INFORMATIEMANAGEMENT EN MULTIMEDIA	9G 9I				
Informatiemangement en -systemen	9G				
Interactive multimedia design	9I				
JOURNALISTIEK	5E 9G	4A	13A	20A	17C
NETWERKECONOMIE					17B
OFFICE MANAGEMENT	5E 7A 9C 9D 9G	1A 4A 12B	13B 15C	1F 19B 19G 20A	16A 16C 17B
Bedrijfsvertaler-tolk	9D	12B	13B 15C	19B	16A
Event- en projectmanagement	7A			20A	
Intercultural relations management	9G				
Management assistant	5E 7A 9C 9D 9G	1A 12B	13B 15C	1F 19B 19G 20A	16A 16C 17B
Medical management assistant	5E 9C	12B	13B	1F 19B 20A	17B
RETAILMANAGEMENT				19B	
TOEGEPASTE INFORMATICA	5E 7A 9D	1A 4D 12A	13B	19B 19G	16C 17B
Applicatieontwikkeling	7A		13B		16C
Softwaremanagement	7A		13B		16C
Systemen en netwerkbeheer	7A		13B		
TOERISME EN RECREATIEMANAGEMENT	9G	4A	13A		16A 17C

INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN EN TECHNOLOGIE

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
AUDIOVISUELE TECHNIEKEN: FILM, TV EN VIDEO		2B			
AUDIOVISUELE TECHNIEKEN: FOTOGRAFIE	7E	2B			
AUTOTECHNOLOGIE	7I 9J				16C

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
BOUW	9D	2A	13F	1F	16B
CHEMIE	5F 7I 9D	12A	15C	1D 19B	
Biochemie	5F 7I 9D	12A	15C	1D 19B	
Chemie	5F 7I 9D	12A	15C	1D 19B	
Milieuozorg	9D	12A		1D 19B	
Procestechnologie	5F 7I 9D	12A	15C		
DIGITAL ARTS AND ENTERTAINMENT					17F
ECOTECHNOLOGIE					16C
ELEKTROMECHANICA	5B 9D 9J		13F 15C	1F 19B	16B 16C
Automatisering	5B 9J		15C	19B	16B 16C
Elektromechanica	9D		15C	1F 19B	16B 16C
Industrial management					16C
Klimatisering	5B 9D 9J		13F 15C	1F 19B	16C
Onderhoudstechnologie	5B 9D 9J		13F 15C		
Procesautomatisering	5B 9D				
Technisch-commercieel adviseur	5B				
ELEKTRONICA-ICT	5B 9D 9J		13F 15C	1D	16B 16C
Elektronica	9D 9J		15C	1D	16B 16C
ICT	9D 9J		15C	1D	16B 16C
ENERGIEMANAGEMENT	5B				17D
ENERGIETECHNOLOGIE	9D		15C	1D	16C
Elektrotechniek					16C
FACILITAIR MANAGEMENT				1D	
GRAFISCHE EN DIGITALE MEDIA	5B			20E	
Crossmedia-ontwerp	5B			20E	
Grafmediabeleid				20E	
Grafmediatechnologie	5B			20E	
Multimediaproductie				20E	
HOUTTECHNOLOGIE				19B	
INDUSTRIEEL PRODUCTONTWERPEN					17D
INTEGRALE VEILIGHEID	5B				
LUCHTVAART					16B
Aspirant-lijnpioot					16B
Luchtvaarttechnologie					16B
MILIEUZORG			15C		
MODETECHNOLOGIE				19B	

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
MULTIMEDIA EN COMMUNICATIETECHNOLOGIE	7I	4D			17D
ONTWERP- EN PRODUCTIETECHNOLOGIE	9J			1D	16C
Kunststofverwerking					16C
Ontwerp- en productietechnologie					16C
TEXTIELTECHNOLOGIE				19B	
VASTGOED	5B			1F 19B	
Landmeten	5B			19B	
Makelaardij	5B			19B	

MUZIEK EN PODIUMKUNSTEN

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
DANS	5G				
MUSICAL		4B			
POP- EN ROCKMUZIEK			13E		
Muziekmanagement			13E		
Muziektechniek			13E		
Muzikant			13E		

NAUTISCHE WETENSCHAPPEN

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
SCHEEPSWERKTUIGKUNDE ⁽¹⁾	8				

⁽¹⁾ ook in het Frans te volgen

ONDERWIJS

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
KLEUTERONDERWIJS	5C 7H 9B 9I	1A 4E 11 12B 12D	13A 15B	1F 19F 20F	16A 16D 17A
LAGER ONDERWIJS	5C 7H 9B 9C 9I	1A 4E 11 12B 12D	13A 15B	1E 1F 19F 20D	16A 16D 16F 17A
PEDAGOGIE VAN HET JONGE KIND	7B	4E		20F	
SECUNDAIR ONDERWIJS	5C 7G 9B 9C 9I	1A 1C 4E 11 12B	13A 15C	1E 20B	16A 16F 17A
Aardrijkskunde	5C 7G 9B 9I	1A 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Bewegingsrecreatie	5C 7G 9C	1C 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16F 17A
Bio-esthetiek		4E		20B	16F
Biologie	5C 9B 9I	1A 4E 11 12B	15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Biotechnieken		11			

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
Bouw	5C				
Burotica	5C				
Chemie			15C	1E	
Duits				1E	
Economie	5C 7G 9B 9I	1A 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Elektriciteit	5C 9I	11	15C	1E	16A
Engels	5C 7G 9B 9I	1A 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Frans	5C 7G 9B 9I	1A 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Fysica	5C 9B 9I	4E 11 12B	15C	19F 20B	16A 16F
Geschiedenis	5C 7G 9B 9I	1A 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Haartooi		4E		20B	16F
Handel-burotica	9I	1A 4E	13A 15C	1E 19F 20B	16F
Hout	5C				
Informatica	7G 9B 9I	1A 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Islamitische godsdienst		4E 11			
Katholieke godsdienst	7G 9B 9I	1A 12B	15C	1E 20B	16A 16F
Latijn	7G	12B	15C	20B	
Lichamelijke opvoeding	5C 7G 9C	1C 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16F 17A
Mechanica	5C 9I	11	15C		16A
Mode	5C				
Muzikale opvoeding	5C		15C	19F 20B	
Natuurwetenschappen			13A	20B	17A
Nederlands	5C 7G 9B 9I	1A 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Niet-confessionele zedenleer	5C	4E 11	13A	19F	17A
Plastische opvoeding	7G 9C	1A 11	13A 15C	19F 20A	16A
Project algemene vakken	7G 9B	1A	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Project kunstvakken	5C 7G 9C	1A 11	13A 15C	1E 19F 20B	16A
Techniek	5C 7G 5F 9B 9I	11 12B	15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A
Voeding-verzorging	5C	12B	15C	19F 20B	16F
Wiskunde	5C 7G 9B 9I	1A 4E 11 12B	13A 15C	1E 19F 20B	16A 16F 17A

SOCIAAL-AGOGISCH WERK

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
GEZINSWETENSCHAPPEN		1B			
MAATSCHAPPELIJKE VEILIGHEID					16C
ORTHOPEDEGOGIE	5C 7D	1C	15C	19B	16C
Orthopedagogie	7D				
Toegepaste jeugdcriminologie	7D				
SOCIAAL WERK	5C 7D 9D	1A 4A 12C	13A	19B 20C	16C 17C
Kunst- en cultuurbemiddeling	7D				
Maatschappelijk werk	5C 7D 9D	1A 4A 12C	13A	19B 20C	16C 17C
Maatschappelijke advisering	7D 9D	4A 12C		19B 20C	17C
Personeelswerk	5C 7D 9D	1A 12C	13A	19B 20C	16C
Sociaal-cultureel werk	5C 7D 9D	1A 4A 12C		19B 20C	16C 17C
Sociaal-juridische dienstverlening					16C
Syndicaal werk				20C	
SOCIALE READAPTATIEWETENSCHAPPEN		12C			
TOEGEPASTE PSYCHOLOGIE	9A				16C 17A
Arbeids- en organisatiepsychologie	9A				16C
Klinische psychologie	9A				16C
Schoolpsychologie en pedagogische psychologie	9A				16C

NOG MEER INFO?
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

“Rond het derde middelbaar belandde ik onomkeerbaar in bso. Ik knokte door tot het zevende jaar zodat ik kon gaan verder studeren. Ik deed erg naïef en impulsief mee aan de toelatingsproeven van een academie. Ik had niets te verliezen. Tot ieders verbazing werd ik toegelaten. Nu, 3 jaar later ben ik intussen afgestudeerd met onderscheiding en heb ik mijn motivatie terug gevonden. Dat heb ik volledig aan mezelf te danken.”

HILDE IS TROTS OP ZICHZELF NA EEN MOEILIJK PARCOURS

“Mijn keuze voor de richting Chemie was snel gemaakt. Het tweede jaar was afzien. Bloed, zweet en tranen. Tijdens het blokken voor mijn herexamens heb ik op het punt gestaan om mijn boeken te sluiten, ik was op en ik zag door de bomen het bos niet meer. Maar met de steun van vrienden en familie heb ik doorgezet en was ik uiteindelijk voor alles geslaagd. Binnenkort studeer ik af als Master of Science in de Chemie. Iets waar ik ontzettend trots op ben!”

SANNE IS EEN DOORBIJTER!

1.7 ACADEMISCH GERICHTE BACHELOR- EN MASTER-OPLEIDINGEN

Een academisch gerichte bacheloropleiding omvat 180 studiepunten (dat komt overeen met drie studiejaar van 60 studiepunten). De opleiding legt de nadruk op een brede academische (theoretische) vorming of een vorming in de kunsten. Ze is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en bereidt je voornamelijk voor op een masteropleiding. Na een academische bacheloropleiding kan je ook uitstromen naar de arbeidsmarkt.

De masteropleiding omvat minstens 60 studiepunten. Meerdere masteropleidingen omvatten 120 studiepunten, enkele zelfs 180 studiepunten zoals diergeneeskunde en geneeskunde. De opleidingen leggen de na-

druk op gevorderde wetenschappelijke of artistieke kennis en competenties die je nodig hebt voor het uitoefenen van wetenschap, kunst of een zelfstandig beroep. Het uiteindelijke doel is de vorming van een onderzoeker. De masteropleiding wordt afgesloten met een masterproef.

Een academisch gerichte opleiding volg je aan een universiteit. Academisch gerichte opleidingen worden nog enkel door een hogeschool aangeboden in het kader van een School of Arts (voor de kunstopleidingen) en aan de Hogere Zeevaartschool (voor het studiegebied nautische wetenschappen).

Inhoud

Je verwerft een overzicht van de inhoud van de eigen wetenschap (domein, doelstellingen, probleemzones...). Je leert er een specifieke wetenschapstaal en een uitgebreid begrippenkader. Je krijgt een overzicht van belangrijke stromingen, theorieën en denkmogelijken. Je leert hoe je onderzoekstechnieken toepast en een eigen onderzoeksmethode ontwikkelt.

Je maakt ook kennis met een aantal hulpwetenschappen. Als je bv. pedagogische wetenschappen studeert, heb je ook inzichten nodig uit filosofie, psychologie en biologie. Je kan geografie maar echt bestuderen als je een ruime notie hebt van natuurkunde, scheikunde, wiskunde, plant- en dierkunde.

Afstudeerrichting

Een afstudeerrichting is een differentiatie* in een opleidingsprogramma met een studieomvang van minstens 30 studiepunten. De afstudeerrichting wordt op je diploma vermeld.

Moeilijkheidsgraad

Er komt heel wat denkwerk bij kijken. Het soort denkvormen verschilt van richting tot richting. Je hebt een goed begrips- en redeneervermogen nodig. Daarnaast moet je ook over een stevig geheugen beschikken, want je krijgt beduidend meer leerstof te verwerken dan in het secundair onderwijs. Bovendien wordt er bij het instuderen en het verwerken van de leerstof een grote zelfstandigheid verondersteld. De leerstof bestaat vaak uit wetenschappelijke teksten waarin complexe concepten en modellen worden behandeld.

Onderverdeling

Elke opleiding behoort tot een studiegebied. Een studiegebied bundelt aanverwante opleidingen. Academisch

gerichte bachelor- en masteropleidingen vind je aan de universiteiten in volgende studiegebieden: archeologie en kunstwetenschappen; architectuur, bewegings- en revalidatiewetenschappen; biomedische wetenschappen; biotechniek; conservatie-restauratie; diergeneeskunde; economische en toegepaste economische wetenschappen; farmaceutische wetenschappen; geneeskunde; geschiedenis; godgeleerdheid, godsdienstwetenschappen en kerkelijk recht; handelswetenschappen en bedrijfskunde; industriële wetenschappen en technologie; politieke en sociale wetenschappen; productontwikkeling; psychologie en pedagogische wetenschappen; rechten, notariaat en criminologische wetenschappen; sociale gezondheidswetenschappen; taal- en letterkunde; tandheelkunde; toegepaste biologische wetenschappen; toegepaste taalkunde; toegepaste wetenschappen; verkeerskunde; wetenschappen; wijsbegeerte en moraalwetenschappen.

Academisch gerichte opleidingen vind je aan de hogescholen enkel terug in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, muziek en podiumkunsten en nautische wetenschappen.

Vervolgopleidingen

Nog verder studeren? Na een academisch gerichte bacheloropleiding volg je:

- » Een aansluitende masteropleiding
- » Een niet-aansluitende masteropleiding, na het volgen van een voorbereidingsprogramma
- » Een andere academisch gerichte bacheloropleiding, al dan niet met studieverkorting

Na een masteropleiding volg je:

- » Een andere masteropleiding, al dan niet met studieverkorting
- » Een master-na-masteropleiding
- » Een lerarenopleiding
- » Een doctoraat

* Een differentiatie is een specifiek onderdeel van je studiedomein waarin je je specialiseert en waarin je afstudeert.

STUDIEMOGELIJKHEDEN ACADEMISCH GERICHTE BACHELOR- EN MASTEROPLEIDINGEN

De cijfers en letters na elke opleiding verwijzen naar deel 2 met de lijst van onderwijsinstellingen vanaf p. 51. Per studiegebied zijn alle basisopleidingen (in hoofdletters en vetjes) aangevuld met de afstudeerrichtingen (in kleine letters). Een aantal opleidingen kan je ook in het Engels of het Frans volgen. Raadpleeg www.onderwijskiezer.be of de onderwijsinstellingen voor meer informatie.

ARCHEOLOGIE, GESCHIEDENIS, KUNSTWETENSCHAPPEN, TAAL- EN LETTERKUNDE, TOEGEPASTE TAALKUNDE

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
AFRIKAANSE TALEN EN CULTUREN							18	18		
ARCHEOLOGIE			10	10			18	18		
BEDRIJFSCOMMUNICATIE				10						
CULTURELE STUDIES				10						
EUROPESE STUDIES: TRANSNATIONALE EN MONDIALE PERSPECTIEVEN				10						
GENDER EN DIVERSITEIT								18*		
GESCHIEDENIS	6A	6A	3A 10	3A 10			18	18	10J**	
Oudheid			10							
Oudheid tot heden			10							
GESCHIEDENIS VAN DE OUDHEID				10						
HISTORISCHE TAAL- EN LETTERKUNDE								18		
JOURNALISTIEK		10C		3A 10A						
Gedrukte en online media				3A						
Radio- en tv-journalistiek				3A						
KUNSTWETENSCHAPPEN			10	10			18	18		
KUNSTWETENSCHAPPEN EN ARCHEOLOGIE			3A	3A						
LITERATUUR VAN DE MODERNITEIT		6A								
MEERTALIGE COMMUNICATIE		10C		10A				18		
MEERTALIGE PROFESSIONELE COMMUNICATIE		6A								
MUSICOLOGIE			10	10						
OOSTERSE TALEN EN CULTUREN							18	18		
Arabistiek en islamkunde							18			
China (China-traject)							18			
China (UGent-traject)							18			
India							18			
Japan							18			
OOST-EUROPESE TALEN EN CULTUREN							18	18		

* Samenwerking tussen alle Vlaamse universiteiten.

** In Kortrijk (Kulak) worden enkel de twee eerste jaren van deze bacheloropleiding aangeboden.

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
TAAL- EN LETTERKUNDE	6A	6A	3A 10	3A 10			18	18	10J**	
TAAL- EN REGIOSTUDIES: ARABISTIEK EN ISLAMKUNDE			10	10						
TAAL- EN REGIOSTUDIES: JAPANOLOGIE			10	10						
TAAL- EN REGIOSTUDIES: OUDE NABIJE OOSTEN			10	10						
Egyptologie			10	10						
Syro-Mesopotamië			10	10						
Syro-Palestina			10	10						
TAAL- EN REGIOSTUDIES: SINOLOGIE			10	10						
TAAL- EN REGIOSTUDIES: SLAVISTIEK EN OOST-EUROPAKUNDE			10	10						
TAALKUNDE		6A		10						
TOEGEPASTE TAALKUNDE	10C 6D		3A 10A				18 ¹⁾			
TOLKEN		10C 6D		3A 10A				18		
THEATER- EN FILMWETENSCHAP		6A								
VERGELIJKENDE MODERNE LETTERKUNDE								18		
VERTALEN		10C 6D		3A 10A				18		
WESTERSE LITERATUUR				10						

¹⁾ Nederlands + vreemde taal 1 (Engels, Frans, Duits) + vreemde taal 2 (Engels, Frans, Duits, Italiaans, Russisch, Spaans, Turks)

** In Kortrijk (Kulak) worden enkel de twee eerste jaren van deze bacheloropleiding aangeboden.

AUDIOVISUELE EN BEELDENDE KUNST

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
AUDIOVISUELE KUNSTEN			2A 4C	2A 4C	2F	2F	19A	19A		
Animatiefilm			4C	4C	2F	2F	19A	19A		
Communicatie- en mediadesign					2F	2F				
Documentaire			4C	4C						
Film			4C	4C			19A	19A		
Radio			4C	4C						
Schrijven			4C	4C						
Televisie			4C	4C						
Televisie-film					2F	2F				
BEELDENDE KUNSTEN	5A 7C 7F	5A 7C 7F	2A	2A	13C 2F	13C 2F	2E 19A	2E 19A		
Autonome vormgeving							19A	19A		
Fotografie	5A	5A	2A	2A	2F	2F	19A	19A		
Grafisch ontwerp	5A 7C	5A 7C	2A	2A	13C	13C	2E 19A	2E 19A		

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
Juwelontwerp en edelsmeedkunst	5A 7C	5A 7C			13C	13C				
Mode	5A	5A					19A	19A		
Textielontwerp							2E 19A	2E 19A		
Theaterkostuum	5A	5A								
Vrije kunsten	5A 7F	5A 7F	2A	2A	13C	13C	2E 19A	2E 19A		
PRODUCTDESIGN					2F	2F				

ARCHITECTUUR

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
ARCHITECTUUR	6B	6B	10B	10B	14B	14B	10L	10L		
INTERIEURARCHITECTUUR	6B	6B	10B	10B	14B	14B	10L	10L		
MONUMENTEN- EN LANDSCHAPSZORG		6B								
STEDENBOUW EN RUIMTELIJKE PLANNING		6B						10L*		

* Lessen in Brussel, Gent en Leuven.

CONSERVATIE - RESTAURATIE

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
CONSERVATIE - RESTAURATIE	6B	6B								

CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN, RECHTEN

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN			3A 10	3A 10			18	18		
ECONOMIE, RECHT EN BEDRIJFSKUNDE				10						
RECHTEN	6A	6A	3A 10 10A*	3A 10	14A**	14A**	18	18	10J*	
Burgerlijk en procesrecht				3A						
Criminologie				3A						
Economisch recht				3A						
Fiscaal recht				3A						
Internationaal en Europees recht				3A						

* In Kortrijk (Kulak) en Brussel (Campus Brussel) worden enkel de twee eerste jaren van deze opleiding aangeboden.

** Samenwerking tussen UHasselt en KULeuven.

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
Onderwijs				3A						
Onderzoeksmaster rechten				10						
Overheid en recht						14A				
Publiek recht				3A						
Rechtsbedeling						14A				
Sociaal recht				3A						
Strafrecht				3A						
VEILIGHEIDSWETENSCHAPPEN		6A								

ECONOMISCHE EN TOEGEPASTE ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN, HANDELSWETENSCHAPPEN EN BEDRIJFSKUNDE

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
ACCOUNTANCY EN REVISORAAT				10						
ALGEMENE ECONOMIE								18		
BEDRIJFSECONOMIE								18		
BEDRIJFSKUNDE				3A						
BELEIDSECONOMIE				10						
BESTUURSKUNDE EN PUBLIEK MANAGEMENT							18	18		
BUSINESS ADMINISTRATION				10A						
CULTUURMANAGEMENT		6A								
ECONOMIE, RECHT EN BEDRIJFSKUNDE				10						
ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN			10	10			18	18		
HANDELSINGENIEUR				10A						
HANDELSWETENSCHAPPEN	10C	10C	10A	10A			18	18		
Accountancy				10A						
Accountancy en fiscaliteit		10C						18		
Bedrijfsmanagement en ondernemerschap				10A						
Finance and Risk management				10A				18		
Financieel management		10C								
Fiscale wetenschappen				10A						
Human resources management		10C		10A						
Internationaal zakenwezen		10C								
Internationale betrekkingen				10A						
Management en informatica								18		
Marketing management		10C		10A				18		
Strategisch management								18		
INFORMATIEMANAGEMENT				10						

	ANTWERPEN		VL-BR & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
INTERNATIONALE BEDRIJFSECONOMIE EN BEDRIJFSBELEID				10A						
MANAGEMENT				3A 10						
MEERTALIGE PROFESSIONELE COMMUNICATIE		6A								
MILIEU- EN PREVENTIEMANAGEMENT			10A	10A						
ORGANISATIE EN MANAGEMENT		6A								
SOCIAAL-ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN	6A	6A								
TOEGEPASTE ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN			3A 10	3A 10	14B	14B	18	18	10J	
Accountancy								18		
Accountancy en financiering						14B				
Bedrijfsfinanciering								18		
Beleidsmanagement						14B				
Innovatie en ondernemerschap						14B				
Marketing						14B		18		
TOEGEPASTE ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN: BEDRIJFSKUNDE	6A	6A								
TOEGEPASTE ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN: ECONOMISCH BELEID	6A	6A								
TOEGEPASTE ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN: HANDELSINGENIEUR	6A	6A	3A 10 10A	3A 10	14B	14B	18	18		
Accountancy en financiering						14B				
Financiering								18		
Marketing						14B				
Marketing engineering								18		
Operationeel management								18		
Operationeel management en logistiek						14B				
Technologie-, innovatie- en milieumanagement						14B				
TOEGEPASTE ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN: HANDELSINGENIEUR IN DE BELEIDSINFORMATICA	6A	6A	10	10	14B	14B				
TOERISME				3A 10				18		
VERZEKERINGEN				10						

GODSDIENST, MORAALEN EN WIJSBEGEERTE

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
GODGELEERDHEID EN GODSDIENSTWETENSCHAPPEN			10	10						
MORAALE WETENSCHAPPEN							18	18		
PHILOSOPHY			10							
SAMENLEVING, RECHT EN RELIGIE				10						
THEOLOGY AND RELIGIOUS STUDIES			10							

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
WERELDGODSDIENSTEN, INTERRELIGIEUZE DIALOOG EN RELIGIESTUDIE				10						
WIJSBEGEERTE	6A	6A	10	10			18	18		
WIJSBEGEERTE EN MORAAIWETENSCHAPPEN			3A	3A						
Logica en wetenschapsfilosofie				3A						
Media, cultuur en politieke filosofie				3A						
Moraalwetenschappen en humanistiek				3A						

MEDISCHE WETENSCHAPPEN, PARAMEDISCHE WETENSCHAPPEN, GEZONDHEIDSZORG

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
BIOMEDISCHE WETENSCHAPPEN	6H	6H	3C 10	3C 10	14B	14B	18	18	10J	
Bio-elektronica en nanotechnologie						14B				
Biomedisch basis- en translationeel onderzoek				10						
Biomedisch onderzoek				3C						
Klinische moleculaire wetenschappen						14B				
Klinisch wetenschappelijk onderzoek		6H								
Management en communicatie in de biomedische wetenschappen				10						
Milieu en gezondheid						14B				
Milieu en gezondheidswetenschappen		6H								
Moleculaire en cellulaire biomedische wetenschappen		6H								
Moleculaire imaging		6H								
Neurosciences		6H								
Onderwijs				3C						
Toegepaste biomedische wetenschappen				10						
Tropische biomedische wetenschappen		6H								
DIERGEENEESKUNDE	6H						18	18		
Gezelschapsdieren								18		
Herkauwers								18		
Onderzoek								18		
Paard								18		
Varken, pluimvee en konijn								18		
EPIDEMIOLOGIE		6H								
ERGOTHERAPEUTISCHE WETENSCHAP		6H		10				18		
FARMACEUTISCHE WETENSCHAPPEN	6H		3C 10				18			
FARMACEUTISCHE ZORG		6H		3C 10				18		
GENEESKUNDE	6H	6H	3C 10	3C 10	14B		18	18	10J	
Huisarts								18		
Huisartsgeneeskunde				3C 10						

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
Maatschappelijke gezondheidszorg				10				18		
Prespecialisatie				10						
Sociale geneeskunde				3C						
Wetenschappelijk onderzoek				10						
Ziekenhuisarts								18		
Ziekenhuisgeneeskunde				3C						
GENEESMIDDELENONTWIKKELING		6H		3C 10				18		
Apotheek				10						
Apotheker		6H								
Biofarmaceutische wetenschappen		6H								
Industrie				10						
GEZONDHEIDSVORLICHTING EN -BEVORDERING								18		
LICHAMELIJKE OPVOEDING EN BEWEGINGSWETENSCHAPPEN			3A 10	3A 10			18	18		
Bewegingsonderwijs				3A 10				18		
Fysieke activiteit, fitheid en gezondheid				3A 10				18		
Research in biomedical kinesiology				10						
Sportmanagement				3A 10				18		
Sporttraining en coaching				3A 10				18		
LOGOPEDISCHE EN AUDIOLOGISCHE WETENSCHAPPEN			10	10			18	18		
Audiologie							18	18		
Logopedie							18	18		
MANAGEMENT EN BELEID VAN GEZONDHEIDSZORG				3C 10				18		
Gezondheidszorgbeleid				10						
Ziekenhuismanagement				10						
MANAGEMENT, ZORG EN BELEID IN DE GERONTOLOGIE				3C						
MILIEU- EN PREVENTIEMANAGEMENT			10A	10A						
REVALIDATIEWETENSCHAPPEN EN KINESITHERAPIE	6G 6H	6G 6H	3A 10	3A 10	14B*	14B*	18	18	10H**	
bij inwendige aandoeningen		6G 6H		3A 10		14B*		18		
bij kinderen				10		14B*		18		
bij musculoskeletale aandoeningen		6G 6H		3A 10		14B*		18		
bij neurologische aandoeningen		6G 6H		3A 10		14B*				
in de geestelijke gezondheidszorg				10		14B*				
bij ouderen/geriatrie revalidatie		6G 6H		3A				18		
Lerarenopleiding		6G 6H		3A 10				18		
SEKSUOLOGIE				10						
TANDHEELKUNDE			10	10			18	18		
VERPLEEGKUNDE EN VROEDKUNDE		6H		10				18		
Verpleegkunde				10						
Vroedkunde				10						

* In samenwerking met KU Leuven.

** In Brugge worden enkel de eerste twee jaren van deze opleiding aangeboden.

MUZIEK EN PODIUMKUNSTEN

	ANTWERPEN		VL-BRA & BHG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
DRAMA	5G	5G	2C 4C	2C 4C			19A	19A		
Acteren	5G	5G	4C	4C						
Kleinkunst	5G	5G								
Regie			4C	4C						
Woordkunst	5G	5G	2C	2C						
MUZIEK	5G	5G	2C 4B	2C 4B			19A	19A		
Compositie		5G	2C 4B	2C 4B						
Directie		5G	2C 4B	2C 4B						
Instrumentenbouw							19A	19A		
Instrument-zang	5G	5G	2C 4B	2C 4B						
Jazz-lichte muziek	5G	5G	2C 4B	2C 4B						
Muziekpedagogie		5G	2C	2C						
Muziektheorie-schriftuur	5G		4B	4B			19A	19A		
Muziektherapie			2C	2C						
Scheppende muziek							19A	19A		
Uitvoerende muziek							19A	19A		

NAUTISCHE WETENSCHAPPEN

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
NAUTISCHE WETENSCHAPPEN	8	8								

PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN EN PSYCHOLOGIE

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
AGOGISCHE WETENSCHAPPEN			3A	3A						
EDUCATIEVE STUDIES				10						
ONDERWIJSKUNDE				3A					10J	
OPLEIDINGS- EN ONDERWIJSWETENSCHAPPEN		6A								
PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN			10	10			18	18		
Onderwijs- en opleidingskunde				10						
Orthopedagogiek				10			18	18		
Pedagogiek en onderwijskunde							18	18		

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
Sociale agogiek							18			
Sociale en culturele pedagogiek				10						
PSYCHOLOGIE			3A 10	3A 10			18	18		
Arbeids- en organisatiepsychologie				3A 10						
Bedrijfspsychologie en personeelsbeleid							18	18		
Klinische en gezondheidspsychologie				10						
Klinische psychologie				3A			18	18		
Onderwijs								18		
Schoolpsychologie				10						
Theoretische en experimentele psychologie							18	18		
Theorie en onderzoek				10						

POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
BEDRIJFSCOMMUNICATIE				10						
COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN	6A	6A	3A 10	3A 10			18	18		
Communicatiemanagement								18		
Film- en televisiestudies								18		
Journalistiek								18		
Journalistiek, politiek en democratie				3A						
Media en cultuur				3A						
Media, internet en globalisering				3A						
Media, strategische communicatie en marketing				3A						
Mediastudies		6A								
Nieuwe media en maatschappij								18		
Strategische communicatie		6A								
EUROPESE STUDIES: TRANSNATIONALE EN MONDIALE PERSPECTIEVEN				10						
EU-STUDIES								18		
FILMSTUDIES EN VISUELE CULTUUR		6A								
JOURNALISTIEK		10C		3A 10A						
OVERHEIDSMANAGEMENT EN –BELEID				10						
POLITIEKE COMMUNICATIE		6A								
POLITIEKE WETENSCHAPPEN EN SOCIOLOGIE				10						
Politieke wetenschappen				10						
Sociologie				10						
POLITIEKE WETENSCHAPPEN	6A	6A	3A	3A 10			18	18		
Internationale politiek								18		
Nationale politiek								18		

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
SOCIAAL-ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN	6A	6A								
SOCIAAL WERK		6A								
SOCIAAL WERK EN SOCIAAL BELEID				10				18		
SOCIALE EN CULTURELE ANTROPOLOGIE				10						
SOCIOLOGIE	6A	6A	3A	3A 10			18	18		
VERGELIJKENDE EN EUROPESE POLITIEK		6A								
VERGELIJKENDE EN INTERNATIONALE POLITIEK				10						

PRODUCTONTWIKKELING

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
PRODUCTONTWIKKELING	6B	6B								

TOEGEPASTE BIOLOGISCHE WETENSCHAPPEN, BIOTECHNIEK

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
BIO-INFORMATICA				10						
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN	6E		3A 10							
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: BIOSYSTEEMTECHNIEK				10						
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: BOS- EN NATUURBEHEER								18		
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: CEL- EN GENBIOTECHNOLOGIE	6E		3A				18	18		
Agrobiotechnologie			3A							
Medische biotechnologie			3A							
Moleculaire biotechnologie			3A							
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: CEL- EN GENTECHNOLOGIE				10						
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: CHEMIE EN BIOPROCESTECHNOLOGIE			3A					18		
Biochemische biotechnologie			3A							
Chemische biotechnologie			3A							
Voedingsbiotechnologie			3A							
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: CHEMIE EN VOEDINGSTECHNOLOGIE	6E						18			
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: KATALYTISCHE TECHNOLOGIE				10						
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: LANDBEHEER				10						
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: LANDBOUWKUNDE				10			18	18		

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: LAND- EN BOSBEHEER	6E						18			
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: LAND- EN WATERBEHEER								18		
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: LEVENSMIDDELENTECHNOLOGIE				10						
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: LEVENSMIDDELENWETENSCHAPPEN EN VOEDING								18		
BIO-INGENIEURSWETENSCHAPPEN: MILIEUTECHNOLOGIE	6E			10			18	18		
BIOWETENSCHAPPEN (INDUSTRIEEL INGENIEUR)	10D						18			
BIOWETENSCHAPPEN: LAND- EN TUINBOUWKUNDE		10D						18		
Animal life		10D								
Natuur en milieu		10D								
Plant aardige en dierlijke productie		10D						18		
Tropische plantaardige productie								18		
Tuinbouwkunde		10D						18		
BIOWETENSCHAPPEN: VOEDINGSINDUSTRIE		10D						18		
Voedingsmiddelentechnologie		10D								

TOEGEPASTE WETENSCHAPPEN, INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN EN TECHNOLOGIE

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
INDUSTRIAL SCIENCES			10F							
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN	6C 10D 6I 10E		3B 10F		10G* 14C*		10K 10M		10I	
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: BIOCHEMIE	6I	6I 10E		10F		10G* 14C*		10K		18A
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: BOUWKUNDE	6C 10E	6C 10E			10G* 14C*	10G* 14C*	10K 10M 18	10K 18	10I	10I
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: CHEMIE	6I 10E	6I 10E	10F	10F	10G* 14C*	10G* 14C*	10K 10M 18	10K 18	18A	18A
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: ELEKTROMECHANICA	6I 10D 10E	6I 10D 10E	3B 10F	3B 10F	10G* 14C*	10G* 14C*	10K 10M 18	10K 18	10I 18A	10I 18A
Automatisering		10D								
Automotive engineering		10E								
Elektromechanica		10D 10E		3B						10I
Luchtvaarttechnologie				3B						10I
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: ELEKTRONICA-ICT	6C 10D 10E	6C 10D 10E	3B 10F	3B 10F	10G* 14C*	10G* 14C*	10K 10M 18	10K 18	10I 18A	10I 18A
Elektronica		10D 10E						10K 18		10I 18A

* Gezamenlijke opleiding KULeuven en UHasselt.

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
ICT		10D 10E						10K 18		10I
Informatie- en communicatietechnieken				3B						
Multimedia en informatietechnologie										18A
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: ELEKTROTECHNIEK								18		18A
Automatisering								18		18A
Elektrotechniek								18		18A
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: ENERGIE		10D 10E				10G* 14C*		10K		10I
Automatisering						10G* 14C*		10K		10I
Elektrotechniek						10G* 14C*		10K		10I
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: INDUSTRIEEL ONTWERPEN									18A	18A
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: INFORMATICA							18	18		
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: KUNSTSTOFVERWERKING									10I	10I
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: LANDMETEN		10E						10K 18		
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: MILIEUKUNDE									18A	18A
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: NUCLEAIRE TECHNOLOGIE					10G* 14C*	10G* 14C*				
Milieutechnologie - radiochemie						10G* 14C*				
Nucleaire technieken/Medisch nucleaire technieken						10G* 14C*				
INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN: VERPAKKINGSTECHNOLOGIE					10G* 14C*	10G* 14C*				
INGENIEURSWETENSCHAPPEN			3A 10							
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: ARCHITECTUUR			3A 10	3A 10			18	18		
Architectuurontwerp en bouwtechniek								18		
Stadsontwerp en architectuur								18		
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: BEDRIJFSKUNDIGE SYSTEEMTECHNIEKEN EN OPERATIONEEL ONDERZOEK								18		
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: BIOMEDISCHE INGENIEURSTECHNIEKEN				3A				18		
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: BIOMEDISCHE TECHNOLOGIE				10						
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: BOUWKUNDE			3A 10	3A 10			18	18		
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: CHEMIE EN MATERIALEN			3A	3A						
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: CHEMISCHE TECHNOLOGIE			10	10				18		
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: CHEMISCHE TECHNOLOGIE EN MATERIAALKUNDE							18			
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: COMPUTERWETENSCHAPPEN			3A 10	3A 10			18	18		
INGENIEURSWETENSCHAPPEN: ELEKTRONICA EN INFORMATIETECHNOLOGIE			3A	3A						

* Gezamenlijke opleiding KULeuven en UHasselt.

	ANTWERPEN		VL-BRA & BRUSSELS HG		LIMBURG		OOST-VL		WEST-VL	
	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA	BA	MA
BIOLOGIE	6E 6H	6H	3A 10	3A 10	14B		18	18	10J	
Biodiversiteit: behoud en herstel		6H								
Cel- en systeembio		6H								
Ecologie en milieu		6H								
Evolutie en gedragsbiologie		6H								
Genetica, cel- en ontwikkelingsbiologie				3A						
Milieu: biodiversiteit en ecosystemen				3A						
Onderwijs				3A						
BIOMOLECULAIRE WETENSCHAPPEN				3A						
CHEMIE	6E	6E	3A 10	3A 10	14B		18	18	10J	
COMPUTERWETENSCHAPPEN			3A							
FYSICA	6E	6E	10	10	14B				10J	
FYSICA EN STERRENKUNDE			3A	3A			18	18		
Economie en bedrijfsleven				3A						
Onderwijs				3A						
Onderzoek				3A						
GEOGRAFIE			3A 10	3A 10				18		
GEOGRAFIE EN GEOMATICA							18			
Geografie							18			
Landmeetkunde							18			
GEOLOGIE			10	10			18	18		
GEOMATICA EN LANDMEETKUNDE								18		
INFORMATICA	6F	6F	10		14B	14B	18		10J	
Computernetwerken en gedistribueerde systemen		6F								
Databases						14B				
Datascience		6F								
Human-Computer Interaction						14B				
Multimedia						14B				
Software engineering		6F								
MILIEUWETENSCHAPPEN		6A 6H								
STATISTIEK				10						
STERRENKUNDE				10						
TOEGEPASTE INFORMATICA				3A 10						
TOERISME				10						
WISKUNDE	6F	6F	3A 10	3A 10	14B		18	18	10J	
Financiële wiskunde		6F		3A						
Fundamentele wiskunde		6F		3A						
Toegepaste wiskunde								18		
Wiskundige natuurkunde en sterrenkunde								18		
Wiskunde-onderwijs		6F		3A						
Zuivere wiskunde								18		
WISKUNDIGE INFORMATICA								18		

NOG MEER (ANDERSTALIGE) OPLEIDINGEN?
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

2. HOGER BEROEPSONDERWIJS (hbo5)

Deze opleidingen bereiden je voor op het uitoefenen van een beroep. Ze behoren tot het hoger onderwijs en situeren zich qua niveau tussen het secundair onderwijs en de bachelors. Breng je zo'n opleiding tot een goed einde, dan behaal je het diploma van gegradueerde.

De opleidingen van het hoger beroepsonderwijs zijn sterk praktijkgericht. Heel wat van die opleidingen geven aansluiting op een verkort leertraject in een professionele bacheloropleiding. Eens je het diploma van

gegradueerde hebt behaald, kan je dus een aansluitende bacheloropleiding beginnen; je bent in dat geval van een deel van de opleiding vrijgesteld.

De opleidingen van het hoger beroepsonderwijs worden aangeboden binnen samenwerkingsverbanden tussen centra voor volwassenenonderwijs, secundaire scholen (enkel voor verpleegkunde) en hogescholen.

Op p. 59 krijg je een overzicht van de verschillende hbo5-samenwerkingsverbanden.

2.1 HOGER BEROEPSONDERWIJS IN CENTRA VOOR VOLWASSENENONDERWIJS (hbo5)

Deze opleidingen worden modulair georganiseerd. Zo kan je als cursist het opleidingstraject afleggen op je eigen tempo. Afhankelijk van de opleiding doe je er ongeveer twee jaar over om het diploma van gegradueerde te behalen.

Je kan deze opleidingen zowel in dag-, avond-, als gecombineerd onderwijs volgen. Bij het gecombineerd

onderwijs wordt een deel van de opleiding in afstandsonderwijs aangeboden. De opleidingen zijn ingedeeld in studiegebieden.

Op zoek naar een centrum voor volwassenenonderwijs of een opleiding? De cijfers na elke opleiding verwijzen naar deel 2 met de lijst van samenwerkingsverbanden vanaf p. 59.

BIOTECHNIEK

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
BIOTECHNOLOGIE		27			
CHEMIE	23 25			32	
COSMETISCHE WETENSCHAPPEN		22			

GEZONDHEIDSZORG

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
BIJSCHOLING VERPLEEGKUNDE IN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG					30

Er bestaan ook nog kaderopleidingen nursing die tot het hbo5 behoren. Deze opleidingen zijn enkel toegankelijk voor verpleegkundigen die reeds een bachelordiploma Verpleegkunde behaald hebben.

HANDELSWETENSCHAPPEN EN BEDRIJFSKUNDE

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
BEDRIJFSORGANISATIE	23 25			33	
BOEKHOUDEN	23 25	21 22 27	28 29	32 33	30 31
FISCALE WETENSCHAPPEN	23 25	27	28	32 33	
GIDS	23 25	22			
HOTEL- EN CATERINGMANAGEMENT	23	22			
INFORMATICA	23 25	22 27	28	32	31
INFORMATICA-NETWERKBEHEER		21	28	30 31 32 33	
INFORMATICA-PROGRAMMEREN		21 27		32	30 31
LOGISTIEK, TRANSPORT EN MOBILITEIT	25	27	28		
MARKETING	23 25	22 27	28	32 33	30
MEERTALIG SECRETARIAAT	23 25	21	28	32	30
ONDERNEMINGSCOMMUNICATIE	23 25	27			
ONDERNEMINGSMANAGEMENT	23				
OPENBARE BESTUREN	25	22	28		
RECHTSPRAKTIJK	23 25	22	28	32	
REISLEIDER	23 25	22			
VERKEERSKUNDE			28		30
VERZEKERINGEN	23 25				

INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN EN TECHNOLOGIE

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
AUTO-EXPERTISE	25				
BEDRIJFSAUTOMATISATIE		27	29		
BOUW- EN HOUTCONSTRUCTIE			28	32	
BOUWKUNDIG TEKENAAR	23	21			
ELEKTRICITEIT	25		29		
ELEKTROMECHANICA	23 25		28	32	30
ELEKTRONICA	23 25	27		32	
INDUSTRIËLE INFORMATICA			28		
MECHANICA			29		
OPENBARE WERKEN	23				
TELECOMMUNICATIETECHNIEKEN		27			
TOPOGRAFIE				32	

SOCIAAL AGOGISCH WERK

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
ASSISTENT IN DE PSYCHOLOGIE	23				
BIBLIOTHEEKWEZEN EN DOCUMENTATIE	23	22	29	33	
INFORMATIEKUNDE	23 25	27	29	33	30
MAATSCHAPPELIJK WERK	23 25	27	28 29	33	30
ORTHOPEDEGOGIE	25	27			
PERSENEELSWERK	25				30
SENIORENCONSULENTENVORMING	23	27			30
SOCIAAL-CULTUREEL WERK		22 27		33	
SYNDICAAL WERK	23				
TOLK VLAAMSE GEBARENTAAL (TOLK VOOR DOVEN)	23			33	

2.2 HOGER BEROEPSONDERWIJS VOOR VERPLEEGKUNDE (hbo5)

Deze opleiding duurt drie jaar en wordt georganiseerd door secundaire scholen die hiervoor samenwerken met een hogeschool die de professionele bachelor opleiding Verpleegkunde aanbiedt. Na deze opleiding behaal je het diploma van gegradueerde, alsook een diploma van het secundair onderwijs.

De opleiding bestaat uit vijf opeenvolgende modules. Er zijn twee start- en instapmomenten per jaar: 1 september en 1 februari. Zo kan je als cursist het opleidingstra-

ject afleggen op je eigen tempo.

Toegelaten worden tot de opleiding is ook mogelijk nadat je slaagde voor een toelatingsproef, zonder dat je daarom het secundair onderwijs met succes moet hebben voltooid. Je kan op basis van een verkort traject een bacheloropleiding in de verpleegkunde volgen. De cijfers in de tabel na elke opleiding verwijzen naar deel 2 met de lijst van de samenwerkingsverbanden vanaf p. 59.

	ANTWERPEN	VL-BRA & BRUSSELS HG	LIMBURG	OOST-VL	WEST-VL
HOGER BEROEPSONDERWIJS VOOR VERPLEEGKUNDE	23 24 25 26	21 22 27	28 29	32 33	30 33

NOG MEER OPLEIDINGEN?
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

3. SECUNDAIR-NA-SECUNDAIR (Se-n-Se)

Secundair-na-secundair (afgekort: Se-n-Se) staat voor het geheel van korte opleidingen binnen de derde graad technisch en kunstsecundair onderwijs. Ze zijn sterk beroepsgericht en bevinden zich qua niveau tussen het secundair en hoger onderwijs in. Je kan deze opleidingen volgen in een instelling voor secundair onderwijs en je behaalt er een certificaat mee.

Op dit moment duren alle opleidingen Se-n-Se één jaar (of: twee semesters). In de meeste gevallen heb je twee start- en instapmomenten per jaar: 1 september

en 1 februari. Het hangt echter van de school af of er daadwerkelijk op 1 februari opnieuw met de opleiding wordt begonnen.

Er bestaat ook een zevende jaar bso (naamloos leerjaar), al komt die niet op zoveel plaatsen voor. Heb je een specialisatiejaar succesvol beëindigd, dan kan je afhankelijk van je vooropleiding een diploma van secundair onderwijs of een studiegetuigschrift behalen. In het geval van het naamloos leerjaar is dat evenwel alleen een diploma secundair onderwijs.

SE-N-SE TSO

Administratie vrije beroepen	Agro- en groenbeheer	Agro- en groenmechanisatie
Animatie in de ouderenzorg	Apotheekassistent	Assistent voedingsindustrie
Audio-, video- en teletechnieken	Automotive	Bakkerijtechnieken
Biochemie	Bouw constructie- en planningstechnieken	Butler-Intendant
Chemische procestechnieken	Commercieel webverkeer	Computergestuurde mechanische productietechnieken
Contactologie-optometrie	Creatie en patroonontwerpen	Dentaaltechnieken en supra-structuren
Drogisterij-cosmetica	Esthetische lichaamsverzorging	Gestandaardiseerde en geprogrammeerde druktechnieken
Grime	Haventechnieken	Hotelbeheer
Hout constructie- en planningstechnieken	Immobiëlenbeheer	Industriële bouwtechnieken
Industriële computertechnieken	Industriële elektronicatechnieken	Industriële koeltechnieken
Industriële onderhoudstechnieken	Industriële warmtetechnieken	Integrale veiligheid
Interactieve multimediatechnieken	Internaatswerking	Internationaal transport en goederenverzending
Kmo-administratie	Kmo-ondernemerschap	Kunststofvormgevingstechnieken
Leefgroepenwerking	Mechanica constructie- en planningstechnieken	Medico-sociale administratie
Netwerkbeheer	Orthopedische instrumenten	Productie- en procestechnologie
Public relations	Regeltechnieken	Rotatiedruktechnieken
Sportclub- en fitnessbegeleider	Stuur- en beveiligingstechnieken	Tandartsassistentie
Tekst- en beeldintegratietechnieken	Textielveredeling en breikunde	Textielvormgevingstechnieken
Toegepaste autotechnieken	Toerisme en organisatie	Toerisme en recreatie
Verkoop en distributie	Vleeswarentechnieken	Vliegtuigtechnicus
Voedselbehandeling	Water- en luchtbeheersingstechnieken	Weg- en waterbouwtechnieken

SE-N-SE KSO

Architecturale vormgeving	Audiovisuele vormgeving	Grafische vormgeving
Industriële vormgeving	Ruimtelijke vormgeving	

ZOEK EEN SE-N-SE SCHOOL OP
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

4. SECUNDAIR ONDERWIJS VOORBEREIDEND JAAR OP HET HOGER ONDERWIJS

Bepaalde studierichtingen uit het hoger onderwijs veronderstellen heel wat voorkennis of vaardigheden vanuit het secundair onderwijs. Voor wie deze onvoldoende in de gevolgde studierichting heeft kunnen verwerven, bestaan er voorbereidende jaren.

Ze bereiden meestal voor op studierichtingen waarvoor er bijzondere toelatingsvoorwaarden worden gesteld (bv. in de vorm van een toelatingsexamen). Deze opleiding duurt één jaar. De voorbereidende jaren zijn:

- » Bijzondere wetenschappelijke vorming
- » Bijzondere beeldende vorming
- » Bijzondere muzikale vorming
- » Voorbereidende divisie van de Koninklijke Militaire School
- » Bijzondere vorming dans
- » Bijzondere vorming woordkunst-drama

5. SECUNDAIR ONDERWIJS SPECIALISATIEJAREN 3DE GRAAD BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS

Na het zesde leerjaar kan je aansluitend een zevende specialisatiejaar (derde leerjaar van de derde graad) in het beroepssecundair onderwijs volgen. Specialisatiejaren hebben tot doel leerlingen een bijkomende en meer gespecialiseerde vorming te geven en op die manier beter voor te bereiden op de arbeidsmarkt. De aandacht gaat naar praktijkvakken en stages naast een beperkt aantal uren algemene vorming.

De toelating tot het zevende jaar is beperkt tot studierichtingen van hetzelfde studiegebied. Overstappen naar

een zevende specialisatiejaar van een ander studiegebied kan enkel mits gunstige beslissing van de toelatingsklassenraad van het specialisatiejaar.

Er bestaat ook een zevende jaar bso (naamloos leerjaar). Heb je een specialisatiejaar succesvol beëindigd, dan kan je afhankelijk van je vooropleiding een diploma van secundair onderwijs of een studiegetuigschrift behalen. In het geval van het naamloos leerjaar is dat evenwel alleen een diploma van secundair onderwijs.

7DE SPECIALISATIEJAREN BSO

Agromanagement	Auto-elektriciteit	Banketaannemer-traiteur
Banketbakkerij-chocoladebewerking	Agromanagement	Bedrijfsgrafiek
Bedrijfsvloeren en waterdichte bekuipingen	Bedrijfsvoertuigen	Beperkte kustvaart
Bijzonder transport	Bijzondere schrijnwerkconstructies	Bio-ecologische bouwafwerking
Bloemsierkunst	Bosbouw en bosbeheer	Bouw historische muziekinstrumenten
Carrosserie- en spuitwerk	Composietverwerking	Computergestuurde werktuigmachines
Dakwerken	Decoratie en restauratie schilderwerk	Decor- en standenbouw
Dieetbakkerij	Diesel- en LPG-motoren	Fotolassen
Geautomatiseerde diamantbewerking en kwaliteitsanalyse	Gemeenschapsrestauratie	Gespecialiseerd recreatiemedewerker
Gespecialiseerde dierenverzorging	Grafische opmaaksystemen	Haarstilisist
Hotelonthaal	Industrieel onderhoud	Industriële elektriciteit
Industriële houtbewerking	Instellen van textielmachines	Interieurinrichting
Juwelencreatie	Kantooradministratie en gegevensbeheer	Kinderzorg
Koeltechnische installaties	Labo- glasinstrumentenbouw	Land- en tuinbouwmechanisatie
Logistiek	Manegehouder-rijmeester	Matrijzenbouw
Mecanici voor onderhoud en herstel van motorfietsen	Mechanische en hydraulische kranen	Meerkleurendruk-drukwerkveredeling
Metaal- en kunststofschrjnwerk	Meubelgarneren	Mode- en maatkleiding heren
Mode-verkoop	Modelmakerij	Modespecialisatie en trendstudie
Non-ferro metalen dakbedekkingen	Organisatie-assistentie	Pijpfitten-lassen-monteren
Publiciteit en illustratie	Renovatie bouw	Restaurantbedrijf en drankenkennis
Restauratie bouw	Restauratie muziekinstrumenten	Restauratie van meubelen
Restauratie van schrijnwerk	Scheeps- en havenwerk	Schipper-motorist
Slagerij-fijnkosttraiteur	Specialiteitenrestaurant	Stijl- en designmeubelen
Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige	Topsport-sportbegeleider	Tuinaanleg en -onderhoud
Tuinbouwproductie	Uurwerkerherstelling	Veehouderij en landbouwteelten
Veiligheidsberoepen	Verkoop en vertegenwoordiging	Verwarmingsinstallaties
Wegenbouwmachines	Wereldgastronomie	Winkelbeheer en etalage
Zeefdruk		

6. SECUNDAIR ONDERWIJS TWEEDE KWALIFICATIE 3DE GRAAD

Leerlingen die in het secundair onderwijs de derde graad van het aso, tso, bso of kso beëindigd hebben, kunnen opnieuw starten in een eerste jaar of in een tweede jaar (onder bepaalde voorwaarden) van de derde graad van het aso, tso, kso of bso.

Een overzicht van alle bestaande studierichtingen in de derde graad aso, tso, bso en kso vind je via volgende links:

www.onderwijsaanbod.be

www.onderwijskiezer.be

7. SECUNDAIR VOLWASSENENONDERWIJS

Het secundair volwassenenonderwijs biedt een brede waaier van opleidingen aan, die gegroepeerd zijn in studiegebieden en die cursisten in staat stellen een erkend diploma, getuigschrift of certificaat te behalen. Het wordt georganiseerd door de centra voor volwassenenonderwijs.

Het secundair volwassenenonderwijs wordt modulair georganiseerd. De leerstof wordt onderverdeeld in een aantal modules. Meerdere modules vormen samen een opleiding. Het centrum is vrij om een module over een gedeelte van het jaar, over een heel jaar of over meerdere jaren te spreiden. Dat betekent dat de modules op verschillende ogenblikken van het jaar kunnen starten. Dankzij die structuur kan de cursist zelf het studiepakket samenstellen en de duur van de studie bepalen. Voor

meer informatie contacteer je best de centra.

Je kan deze opleidingen zowel in dag- en avondonderwijs volgen. De modules kunnen georganiseerd worden in contactonderwijs of in gecombineerd onderwijs. Bij contactonderwijs worden alle lessen in het centrum gegeven. Bij gecombineerd onderwijs wordt een deel van de module in de klas gegeven en een deel van de module kan zelfstandig verwerkt worden, thuis of in een open leercentrum.

Je vindt hier ook het studiegebied algemene vorming terug. Dat is de nieuwe naam voor het vroegere tweedekansonderwijs. De opleidingen van dat studiegebied bieden volwassenen van minimum 18 jaar de kans om nog een diploma secundair onderwijs te behalen.

DE STUDIEGEBIEDEN IN HET SECUNDAIR VOLWASSENENONDERWIJS ZIJN:

Algemene vorming	Auto
Bib-, archief en documentatiekunde (experimenteel studiegebied)	Bijzondere educatieve noden
Boekbinden	Bouw
Chemie	Decoratieve technieken
Diamantbewerking	Grafische technieken
Handel	Hout
Huishoudelijk onderwijs	Informatie- en communicatietechnologie
Juwelen	Kant
Koeling en warmte	Land- en tuinbouw
Lederbewerking	Lichaamsverzorging
Mechanica-elektriciteit	Mode
Muziekinstrumentenbouw	Nederlands tweede taal
Personenzorg	Smeden
Talen richtgraad 1 en 2	Talen richtgraad 3 en 4
Textiel	Toerisme
Voeding	

Op zoek naar een centrum voor volwassenenonderwijs of een opleiding?
Surf naar www.onderwijsaanbod.be en www.wordwatjewil.be.

NOG MEER INFO?
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

8. OPLEIDINGEN TOT UNIFORMBEROEPEN

De opleidingen tot uniformberoepen (Defensie of Politie) zijn pas toegankelijk na een bepaalde toelatingsprocedure (selectieproeven of toelatingsexamens).

Alle info is terug te vinden op de websites. Voor de lijst met de adressen zie deel 2 op p. 63.

8.1 DEFENSIE

www.mil.be

A. OFFICIER (MANAGER)

BEROEPSOFFICIER VIA DE UNIVERSITEIT VAN DEFENSIE, NL. DE KONINKLIJKE MILITAIRE SCHOOL

Polytechnische faculteit (burgerlijk ingenieur)

Faculteit sociale en militaire wetenschappen (master)

BEROEPSOFFICIER VIA UNIVERSITEIT

Master in de nautische wetenschappen via de Hogere Zeevaartschool te Antwerpen

Industrieel ingenieur via een industriële hogeschool

Arts, tandarts, apotheker, dierenarts via een burgeruniversiteit

BEROEPSOFFICIER VIA BIJZONDERE WERVING (OP BASIS VAN MASTERDIPLOMA)

OFFICIER VAN HET HULPKADER (PILOOT OF LUCHTVERKEERSLEIDER)

B. ONDEROFFICIER (TEAMLEADER)

BEROEPSONDEROFFICIER, GESPECIALISEERDE OPLEIDING VIA DE KONINKLIJKE SCHOOL VOOR ONDEROFFICIEREN TE SINT-TRUIDEN

Technisch Onderofficier

Niet-technisch Onderofficier

BEROEPSONDEROFFICIER, REKRUTERING OP BASIS VAN EEN BACHELORDIPLOMA

C. SOLDAAT OF MATROOS

SOLDAAT OF MATROOS STATUUT BEPERKTE DUUR

SOLDAAT OF MATROOS VRIJWILLIGE MILITAIRE INZET

8.2 POLITIE

www.jobpol.be

De Lokale en de Federale Politie vormen samen de Geïntegreerde Politie.

Het operationele kader bestaat uit politieambtenaren die in vier kaders zijn verdeeld:

- » Het agentenkader: Agenten van Politie (beperkte politiebevoegdheid)
- » Het basiskader: Inspecteurs van Politie

- » Het middenkader: Hoofdinspecteurs van Politie (interne promotie) en Hoofdinspecteurs van Politie met bijzondere specialisatie (externe werving op basis van bepaalde diploma's bachelor)
- » Het officierskader: Commissarissen en hoofdcommissarissen van Politie (Interne promotie en externe werving op basis van een masterdiploma)

Deze politieambtenaren zijn bevoegd voor de uitoefening van opdrachten van gerechtelijke en bestuurlijke politie.

Om te kunnen behoren tot het operationeel kader, zowel bij de Federale als de Lokale Politie, moet je voldoen aan enkele algemene toelatingsvoorwaarden.

Wie slaagt voor het geheel van de selectieproeven (4) kan een politieopleiding volgen in een van de politieacademies, conform het gepostuleerde niveau.

Naast het operationele kader is er ook het administratief en logistiek kader (Calog).

Dit Calog-kader bestaat uit vier niveaus:

- » Niveau D : geen diplomavereiste
- » Niveau C : op basis van een diploma 6 jaar secundair onderwijs
- » Niveau B : op basis van een bachelordiploma
- » Niveau A : op basis van een masterdiploma

Er zijn verschillende functies in dit Calog-kader waarvoor je kan postuleren.

9. KERKELIJK HOGER ONDERWIJS

Deze opleidingen veronderstellen een sterk religieuze ingesteldheid. Zij leiden naar een taak als bedienaar of naar onderwijsberoepen.

9.1 ROOMS-KATHOLIEKE GODSDIENST

PRIESTER	6 à 7 JAAR
----------	------------

De opleiding tot priester kan gevolgd worden aan het:

- » Grootseminarie
Potterierei 72, 8000 Brugge (intern)
Tel. 050 33 03 62
www.grootseminariebrugge.be
grootseminarie.brugge@kerknet.be
- » Johannes XXIII-Seminarie
Herestraat 51, 3000 Leuven
Tel. 016 31 02 00
www.kerknet.be
marc.steen@theo.kuleuven.be

Wie een lerarendiploma heeft, maar geen lesbevoegdheid voor godsdienst, kan deze behalen via een deeltijdse aanvullende opleiding. Wie een diploma hoger onderwijs heeft, andere dan de lerarenopleiding, kan eveneens een aangepast programma volgen tot godsdienstleraar. Voor info: www.kerknet.be

9.2 PROTESTANTSE GODSDIENST

GODSDIENSTLERAAR	
Voor het lager onderwijs	4 jaar
Voor het secundair onderwijs	4 jaar
KERKELIJK WERK	2/3 JAAR
PREDIKANT	5 JAAR

De opleidingen Bedienaar en Kerkelijk werk:

- » Instituut voor Bijbelse Vorming (IBV), Sint-Janbergsesteenweg 97, 3001 Leuven
Tel. 016 20 08 95 - www.ibvleuven.be - secretariaat@ibvleuven.be
- » Evangelische Theologische Faculteit (ETF), Sint-Janbergsesteenweg 97, 3001 Leuven
Tel. 016 20 08 95 - www.etf.edu - info@etf.edu
- » Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid, Bollandistenstraat 40, 1040 Brussel
Tel. 02 735 67 46 - www.protestafac.ac.be - info@protestafac.ac.be

Godsdienstleraar lager onderwijs:

- » Instituut voor Bijbelse Vorming (IBV), Sint-Janbergsesteenweg 97, 3001 Leuven
Tel. 016 20 02 95 - www.ibvleuven.be - info@ibvleuven.be
- » Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid, Bollandistenstraat 40, 1040 Brussel
Tel. 02 735 67 46 - www.protestafac.ac.be - info@protestafac.ac.be

Godsdienstleraar secundair onderwijs:

- » Evangelische Theologische Faculteit (ETF), Sint-Janbergsesteenweg 97, 3001 Leuven
Tel. 016 20 08 95 - www.etf.edu - info@etf.edu
- » Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid, Bollandistenstraat 40, 1040 Brussel
Tel. 02 735 67 46 - www.protestafac.ac.be - info@protestafac.ac.be

Via deze link vind je alle bekwaamheidsbewijzen voor de godsdienstvakken terug:

www.ond.vlaanderen.be/bekwaamheidsbewijzen

10. SYNTRA-OPLEIDINGEN

In de SYNTRA-opleidingen staat praktijk centraal. De docenten zijn vakmensen, ondernemers die zelf elke dag in de praktijk staan. De meeste opleidingen bestaan uit verschillende modules die naargelang de praktijkervaring van de cursist, behaalde studiebewijzen of credits tot een individueel traject leiden.

Leertijd

De leertijd, ook wel 'leercontract' genoemd, is een praktijkgerichte voorbereiding op een leven als werknemer of ondernemer. De leertijd koppelt een praktijkopleiding in een onderneming (4 dagen per week) aan een theoretische vorming (1 dag per week) in een SYNTRA-campus. Leertijdopleidingen vinden overdag plaats. De leertijd duurt één tot drie jaar en is voor jongeren tussen 15 en 25 jaar. Op basis van een beroepsgerichte vorming kan je een certificaat en een getuigschrift Leertijd behalen. Daarnaast kan je in de leertijd ook een gelijkwaardig getuigschrift 2de graad secundair onderwijs, een studiegetuigschrift 2de leerjaar 3de graad secundair onderwijs en een diploma secundair onderwijs behalen. Hiervoor moet je aan enkele voorwaarden voldoen (kijk op www.leertijd.be/meer-over-leertijd). De onderwijsstudiebewijzen geven meer mogelijkheden om verder te studeren in secundair en hoger onderwijs, en voor een job bij de overheid.

Voltijdse dagopleidingen

Vanaf 18 jaar kunnen jongeren (die voldaan hebben

aan de leerplicht) ondernemerschapstrajecten volgen in een voltijds onderwijstempo (dagopleidingen). Deze opleidingen zijn vooral interessant voor jongeren die, na hun secundair onderwijs, willen kiezen voor méér praktijk en minder theorie. De meeste opleidingen duren één tot twee jaar. Er is ook een praktijkstage voorzien. Na afloop ontvang je een ondernemerschapsdiploma. De meeste dagopleidingen voldoen bovendien aan de voorwaarden voor het behouden van de kinderbijslag.

Ondernemerschapstraject

Een ondernemerstraject is sterk praktijkgericht. In een ondernemerschapstraject leer je hoe je een eigen zaak opzet, uitbouwt en leidt. De opleiding is alternerend en omvat twee delen: een cursus bedrijfsbeheer en een deel beroepskennis. De cursus bedrijfsbeheer gaat over de beheersaspecten van je onderneming. In de beroepsgerichte vorming staan specifieke vakcompetenties centraal, naast generieke en sectoraal ingevulde ondernemerscompetenties. De meeste opleidingen duren twee tot drie jaar en kun je zowel overdag als 's avonds volgen. Een stageovereenkomst of een praktijkstage bieden je de mogelijkheid om bijkomende ervaring op te doen binnen een onderneming.

Naast de ondernemerschapstrajecten en de leertijd biedt SYNTRA nog een ruime waaier van korte cursussen. Surf naar www.syntra.be of contacteer de SYNTRA-campus in jouw buurt voor het volledige aanbod.

11. PRIVÉONDERWIJS

Deze instellingen leveren geen wettelijk erkende diploma's af, tenzij ze erkend zijn door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Het aanbod is zeer verscheiden, zowel naar de aard van

de opleidingen, de lesmodaliteiten als de prijs.

Op www.onderwijskiezer.be vind je meer informatie en een lijst met geregistreerde instellingen.

12. STUDEREN EN STAGE LOPEN IN HET BUITENLAND

Er bestaat een waaier aan mogelijkheden om tijdens of na je studies in het buitenland te studeren.

Studeren via een uitwisselingsprogramma is de eenvoudigste en meest voordelige manier om in het buitenland te studeren. Je schrijft je dan in aan een Vlaamse hogeschool of universiteit en studeert tijdelijk in het buitenland via een uitwisselingsprogramma (bijvoorbeeld Erasmus+). Neem contact op met de dienst internationalisering van je eigen hogeschool of universiteit om te weten komen wat je mogelijkheden zijn. De website www.epos-vlaanderen.be biedt je alle informatie over de internationale programma's waaraan Vlaamse universiteiten en hogescholen deelnemen. Meer informatie vind je ook op www.studeerinhethetbuitenland.be, of www.euroguidance.be.

Je kan je buitenlandse studie-ervaring ook volledig zelf regelen. Je schrijft je in dat geval in voor een volledige opleiding aan een buitenlandse instelling voor hoger onderwijs. Dat kan een iets duurdere en meer ingewikkelde mogelijkheid zijn, afhankelijk van het gastland.

Als je op eigen houtje wil gaan studeren in een Europees land, kan je terecht op www.enic-naric.net. Daar staat per land een lijst van de erkende opleidingen en instellingen voor hoger onderwijs. Ook op www.ec.europa.eu/ploteus en www.euroguidance.be vind je meer over de leermogelijkheden binnen de Europese ruimte.

Europass biedt je een Europass-Mobiliteit aan als bewijs van een **Europese stage of leerervaring**. De Europass-Mobiliteit moet voor je vertrek aangevraagd worden door de organisatie die je naar het buitenland begeleidt. Europass biedt je ook een portfolio van documenten aan

die je helpen om je ervaringen, taalkennis en kwalificaties duidelijk te maken in andere Europese landen. Je kan Europass gebruiken in alle landen van de Europese Unie, de kandidaat-lidstaten en de landen van de Europese Economische Ruimte. Surf voor meer details naar www.europass-vlaanderen.be.

Op www.europass.cedefop.europa.eu kan je je Europass-CV en Europass-Taalpaspoort invullen. Informeer je vooraf of je buitenlands diploma of getuigschrift gelijkwaardig is aan een Vlaams diploma of getuigschrift bij www.naric.be.

Voor landen buiten Europa neem je rechtstreeks contact op met de ambassade of het consulaat van het gastland in Brussel of met Belgische ambassades in het buitenland. Op www.diplomatie.belgium.be vind je zowel de adressen van de buitenlandse ambassades in België als de adressen van Belgische ambassades in het buitenland.

In de brochure 'Aanpakken en wegwezen' van de vzw JINT staat een overzicht van internationale sites waarop je informatie over onderwijs, opleidingen en onderwijsinstellingen in het buitenland kan vinden. Surf naar www.jint.be voor meer informatie.

Bij de planning van je buitenlands project krijg je sinds kort hulp van Kamiel. Op www.kamiel.info krijg je hulp om je administratie in orde te krijgen voor je naar het buitenland vertrekt. Je vindt er de basisinfo over thema's zoals kinderbeislag, wachttijd, wacht- en werkloosheidsuitkeringen, ziekteverzekering, belastingen en reis- en verblijfsdocumenten.

Alle informatie en links vind je ook terug op www.onderwijs.vlaanderen.be/buitenland.

13. FLEXIBEL STUDEREN

13.1 FLEXIBELE LEERROUTES

Als je om de een of andere reden geen (voltijds) dagonderwijs kan volgen, zijn er ook mogelijkheden om toch een diploma hoger onderwijs te behalen.

De flexibilisering van het hoger onderwijs laat jou als student toe, in samenspraak met je instelling, zelf je studieprogramma samen te stellen. Je moet dus niet noodzakelijk een voltijds studieprogramma volgen. Je bepaalt zelf voor hoeveel studiepunten je inschrijft, naargelang je capaciteiten en de tijd die je aan je studie kan besteden.

Bij de inschrijving aan een instelling in het hoger onderwijs kan je kiezen uit verschillende soorten contracten:

- » **Een diplomacontract:** je schrijft je in met het oog op het behalen van een diploma van een opleiding en volgt de lessen, stages ... Je kan rekenen op begeleiding van de instelling.
- » **Een creditcontract:** je schrijft je in met het oog op het behalen van een creditbewijs voor één of meerdere opleidingsonderdelen, los van de opleiding. Je kan rekenen op begeleiding van de instelling voor de opleidingsonderde(ell)en waarvoor je een creditcontract hebt afgesloten.
- » **Een examencontract:** je schrijft je in voor het afleggen van examens met het oog op het behalen van hetzij een diploma van een opleiding,

hetzij een creditbewijs voor één of meerdere opleidingsonderdelen. Je volgt de lessen niet. Je legt enkel de examens af. Bepaalde opleidingsonderdelen komen omwille van hun aard (bv. een practicum) niet in aanmerking voor een examencontract. De instelling legt in de onderwijsregeling vast over welke opleidingsonderdelen het gaat en motiveert dat ook.

- » Je kan **contracten combineren**.

Enkele instellingen hoger onderwijs ontwikkelden een aanbod in **begeleide zelfstudie** waarbij je ook ruimte vrijhoudt voor practica en stages. Soms kan je opleidingen ook via **afstandsonderwijs** volgen. Sommige instellingen bieden bepaalde opleidingen ook aan in **weekend- of avondonderwijs**. Andere instellingen maken de combinatie van studeren met andere zaken mogelijk door bv. alle lessen op **één dag per week** te groeperen of **specifieke trajecten voor werkstudenten** aan te bieden.

Informeer je dus bij je hogeschool of universiteit zelf voor de concrete mogelijkheden over flexibele leertrajecten. Contactgegevens vind je in deel 2 van deze brochure.

De opleidingen die volgens een flexibele leerroute worden ingericht, kan je opzoeken op www.onderwijskiezer.be.

Studietrajecten die zich specifiek richten op werkstudenten, vind je op www.hogeronderwijsregister.be.

13.2 OPEN UNIVERSITEIT NEDERLAND

De Open Universiteit Nederland biedt geaccrediteerde academische opleidingen in afstandsonderwijs aan voor volwassenen die werk en/of gezin met hun studies willen combineren. Om een maximale toegankelijkheid te realiseren is de Open Universiteit Nederland zeer flexibel georganiseerd.

Wie studeert aan de Open Universiteit Nederland is niet gebonden aan vaste uren of een vaste studieplaats. Het

onderwijs wordt aangeboden in de vorm van zelfstudiepakketten die je studeert waar en wanneer je wil. Je bepaalt in ruimte mate zelf je studietempo.

Bij de Open Universiteit Nederland kan je een academische bachelor en een master behalen in de studierichtingen psychologie, arbeids- en organisatiepsychologie en gezondheidspsychologie, informatica, Nederlands recht, cultuurwetenschappen, milieuwetenschappen

en managementwetenschappen. Naast de bachelor- en masteropleidingen biedt de Open Universiteit Nederland nog kortlopende opleidingen aan. De meeste cursussen kunnen ook afzonderlijk gevolgd worden.

Dankzij een verdrag tussen Nederland en de Vlaamse Gemeenschap is de Nederlandse graad van “bachelor”, “master” of “doctor” gelijkwaardig aan een Vlaamse graad van “bachelor”, “master” of “doctor”. Het masterdiploma

in rechten en psychologie vormen een uitzondering.

Surf naar www.naric.be voor meer uitleg over de erkenning en gelijkwaardigheid van buitenlandse diploma's.

Via de website www.openuniversiteit.be vind je meer informatie over het cursusaanbod van de Open Universiteit Nederland.

13.3 EXAMENCOMMISSIES

Bepaalde diploma's, getuigschriften en attesten kan je niet alleen behalen door opleiding te volgen, maar ook door je individueel voor te bereiden en de examens via een examencommissie af te leggen.

De Examencommissie secundair onderwijs

Deze Examencommissie, die deel uitmaakt van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, richt examens in die leiden naar:

- » Het getuigschrift van de eerste graad secundair onderwijs
- » Het getuigschrift van de tweede graad secundair onderwijs
- » Het diploma secundair onderwijs (aso, tso, kso en bso)

Een diploma behaald via de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap is gelijkwaardig aan hetzelfde diploma behaald op school. Meer info vind je op de website www.ond.vlaanderen.be/secundair/examencommissie.

Studeren met een examencontract

Voor studenten die met een examencontract studeren (zie flexibele leerroutes op p. 48) moet de universiteit of hogeschool een examencommissie organiseren.

De Centrale Examencommissie van de Federale Overheidsdienst Economie, kmo, Middenstand en Energie

Denk je eraan om een handels- of ambachtsonderneming op te starten, dan moet je eerst bewijzen dat je beschikt over de nodige kennis van bedrijfsbeheer.

Heb je in het secundair onderwijs geen **attest bedrijfsbeheer** behaald en wens je daarvoor geen opleiding te volgen, dan kan je bij de Centrale Examencommissie van de FOD Economie, kmo, Middenstand en Energie het examen over de basiskennis van het bedrijfsbeheer afleggen. Als je slaagt, krijg je een getuigschrift.

Als je onderneming ook een gereguleerd beroep uitoefent, dan moet je naast de basiskennis van het bedrijfsbeheer, ook de **beroepsbekwaamheid van het gereguleerde beroep** bewijzen.

Ben je niet in het bezit van een diploma dat verwijst naar het gereguleerd beroep dat je wil uitoefenen, en beschik je niet over de juiste praktijkervaring, dan kan je de beroepsbekwaamheid ook bewijzen door een examen af te leggen voor de Centrale Examencommissie van de FOD Economie, kmo, Middenstand en Energie.

Voor de uitoefening van sommige activiteiten is bovendien een vergunning of melding vereist. Meer info vind je in de rubriek Ondernemen op www.economie.fgov.be.

2

WAAR KAN JE STUDEREN?

LIJST VAN DE
ONDERWIJSINSTELLINGEN

Dit deel bevat een overzicht van de onderwijsinstellingen. Je vindt er de universiteiten, hogescholen en de samenwerkingsverbanden voor hbo5. Ze worden oplopend gerangschikt volgens postcode. Deze nummers/codes worden ook gebruikt in deel 1.

1. UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN

1 ODISEE	Warmoesberg 26, 1000 Brussel	www.odisee.be info@odisee.be
1 A	Campus Brussel Stormstraat 2, 1000 Brussel	
1 B	Campus Hoger Instituut Gezinswetenschappen H. Hamoirlaan 136, 1030 Schaarbeek	
1 C	Campus Parnas Stationsstraat 101, 1700 Dilbeek	
1 D	Technologiecampus Gent Gebroeders De Smetstraat 1, 9000 Gent	
1 E	Campus Waas Hospitaalstraat 23, 9100 Sint-Niklaas	
1 F	Campus Dirk Martens Kwalestraat 154, 9320 Nieuwekerken	
2 LUCA SCHOOL OF ARTS	Koningsstraat 328, 1030 Schaarbeek	www.luca-arts.be info@luca-arts.be
2 A	Campus Sint-Lukas Brussel Paleizenstraat 70, 1030 Schaarbeek	
2 B	Campus Narafi V. Rousseaulaan 75, 1190 Vorst	
2 C	Campus Lemmens Lemmensberg 3, 3000 Leuven	
2 D	Campus Sint-Lucas Architectuur Gent Hoogstraat 51, 9000 Gent	
2 E	Campus Sint-Lucas Gent Zwartzustersstraat 34, 9000 Gent	
2 F	Campus C-mine - MAD Faculty C-mine 5, 3600 Genk	

3 VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL	Pleinlaan 2, 1050 Elsene	www.vub.ac.be info@vub.be
3 A	Campus Etterbeek Pleinlaan 2, 1050 Elsene	
3 B	Campus Kaai Nijverheidskaai 170, 1070 Brussel	
3 C	Campus Jette Laarbeeklaan 103, 1090 Brussel	
4 ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL	Nijverheidskaai 170, 1070 Brussel	www.ehb.be info@ehb.be
4 A	Departement Management, Media & Maatschappij Zespenningenstraat 70, 1000 Brussel	
4 B	Koninklijk Conservatorium - School of Arts Regentschapsstraat 30, 1000 Brussel	
4 C	Rits - School of Arts A. Dansaertstraat 70, 1000 Brussel	
4 D	Departement Design & Technologie Nijverheidskaai 170, 1070 Anderlecht	
4 E	Departement Gezondheidszorg & Landschapsarchitectuur Departement Onderwijs & Pedagogie Laarbeeklaan 121, 1090 Jette	
5 ARTESIS PLANTIJN HOGESCHOOL ANTWERPEN	Lange Nieuwstraat 101, 2000 Antwerpen	www.ap.be info@ap.be
5 A	Campus Mutsaard (Koninklijke Academie voor Schone Kunsten) Mutsaardstraat 31, 2000 Antwerpen	
5 B	Campus Spoor Noord (Wetenschap en Techniek) Ellermanstraat 5, 2060 Antwerpen	
5 C	Campus Spoor Noord (Onderwijs en Training / Gezondheid en Welzijn) Noorderplaats 2, 2000 Antwerpen	
5 D	Campus Lange Nieuwstraat (Algemene diensten) Lange Nieuwstraat 101, 2000 Antwerpen	
5 E	Campus Meistraat (Management en Communicatie) Meistraat 5, 2000 Antwerpen	

5 F	Campus Kronenburg (Management en Communicatie) Meistraat 5, 2000 Antwerpen	
5 G	Campus Conservatorium Desguinlei 25, 2018 Antwerpen	
6 UNIVERSITEIT ANTWERPEN	Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen	www.uantwerpen.be stip@uantwerpen.be
6 A	Stadscampus Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen	
6 B	Campus Mutsaard Mutsaardstraat 31, 2000 Antwerpen	
6 C	Campus Paardenmarkt Paardenmarkt 92, 2000 Antwerpen	
6 D	Campus Zuid Schildersstraat 41, 2000 Antwerpen	
6 E	Campus Groenenborger Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen	
6 F	Campus Middelheim Middelheimlaan 1, 2020 Antwerpen	
6 G	Campus Merksem Van Aertselaerstraat 31, 2170 Merksem	
6 H	Campus Drie Eiken Universiteitsplein 1, 2610 Wilrijk	
6 I	Campus Hoboken Salesianenlaan 90, 2660 Hoboken	
7 KAREL DE GROTE HOGESCHOOL	Brusselstraat 45, 2018 Antwerpen	www.kdg.be info@kdg.be
7 A	Campus Groenplaats Nationalestraat 5, 2000 Antwerpen	
7 B	Campus Markgrave Van Schoonbekestraat 143, 2018 Antwerpen	
7 C	Campus Sint-Lucas Sint-Jozefstraat 35, 2018 Antwerpen	
7 D	Campus Zuid Brusselstraat 23, 2018 Antwerpen	

7 E	Campus Linkeroever L. Frarynlaan 30, 2050 Antwerpen	
7 F	Campus Congres Kerkstraat 45, 2060 Antwerpen	
7 G	Campus Noord 1 Pothoekstraat 125, 2060 Antwerpen	
7 H	Campus Noord 2 Oudesteenweg 81, 2060 Antwerpen	
7 I	Campus Don Bosco Hoboken Salesianenlaan 90, 2660 Hoboken	
8 HOGERE ZEEVAARTSCHOOL	Noordkasteel Oost 6, 2030 Antwerpen	www.hzs.be info@hzs.be
9 THOMAS MORE MECHELEN-ANTWERPEN THOMAS MORE KEMPEN	Zandpoortvest 13, 2800 Mechelen Kleinhoefstraat 4, 2440 Geel	www.thomasmore.be info@thomasmore.be
9 A	Thomas More Mechelen-Antwerpen - Campus Antwerpen Sanderus Molenstraat 8, 2018 Antwerpen	
9 B	Thomas More Kempen - Campus Vorselaar Lepelstraat 2, 2290 Vorselaar	
9 C	Thomas More Kempen - Campus Turnhout Campus Blairon 800, 2300 Turnhout	
9 D	Thomas More Kempen - Campus Geel Kleinhoefstraat 4, 2440 Geel	
9 E	Thomas More Kempen - Campus Lier Antwerpsestraat 99, 2500 Lier	
9 F	Thomas More Mechelen-Antwerpen - Campus Mechelen De Ham Raghenoplein 21 bis, 2800 Mechelen	
9 G	Thomas More Mechelen-Antwerpen - Campus Mechelen De Vest Zandpoortvest 60, 2800 Mechelen	
9 H	Thomas More Mechelen-Antwerpen - Campus Mechelen Lucas Faydherbe Zandpoortvest 16, 2800 Mechelen	
9 I	Thomas More Mechelen-Antwerpen - Campus Mechelen Kruidtuin Lange Ridderstraat 44, 2800 Mechelen	
9 J	Thomas More Mechelen-Antwerpen - Campus De Nayer J. De Nayerlaan 5, 2860 Sint-Katelijne-Waver	

10 KU LEUVEN	Oude Markt 13, bus 5005, 3000 Leuven	www.kuleuven.be onderwijscommunicatie@kuleuven.be
10 A	Campus Brussel Warmoesberg 26, 1000 Brussel	
10 B	Campus Sint-Lucas Brussel Paleizenstraat 65-67, 1030 Schaarbeek	
10 C	Campus Carolus Antwerpen Korte Nieuwstraat 33, 2000 Antwerpen Campus Sint-Andries Antwerpen Sint-Andriesstraat 2, 2000 Antwerpen	
10 D	Technologiecampus Geel Kleinhoefstraat 4, 2440 Geel	
10 E	Technologiecampus De Nayer Sint-Katelijne-Waver Jan De Nayerlaan 5, 2860 Sint-Katelijne-Waver	
10 F	Campus Groep T Leuven A. Vesaliusstraat 13, 3000 Leuven	
10 G	Technologiecampus Diepenbeek (gezamenlijk met UHasselt) Agoralaan, Gebouw B, Bus 8, 3590 Diepenbeek	
10 H	Campus Brugge Xaverianenstraat 10, 8200 Brugge	
10 I	Technologiecampus Oostende Zeedijk 101, 8400 Oostende	
10 J	Campus Kulak Kortrijk E. Sabbelaan 53, 8500 Kortrijk	
10 K	Technologiecampus Gent Gebroeders De Smetstraat 1, 9000 Gent	
10 L	Campus Sint-Lucas Gent Hoogstraat 51, 9000 Gent	
10 M	Technologiecampus Aalst Kwalestraat 154, 9320 Aalst	
11 GROEP T	A. Vesaliusstraat 13, 3000 Leuven	www.groept.be groept@groept.be
12 KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN	Abdij Van Park 9, 3001 Heverlee	www.khleuven.be info@khleuven.be
12 A	Departement Gezondheidszorg en Technologie Herestraat 49, 3000 Leuven	

12 B	Departement Economisch Hoger Onderwijs Departement Lerarenopleiding Heverlee Campus Hertogstraat Hertogstraat 178, 3001 Heverlee	
12 C	Departement Sociale School Heverlee Groeneweg 151, 3001 Heverlee	
12 D	Departement Lerarenopleiding Diest Campus Clenardus Weerstandsplein 2, 3290 Diest	
13 HOGESCHOOL PXL	Elfde-Liniestraat 24, Gebouw A, 3500 Hasselt	www.pxl.be pxl@pxl.be
13 A	Campus Vildersstraat Vildersstraat 5, 3500 Hasselt	
13 B	Campus Elfde Linie Elfde-Liniestraat 26, 3500 Hasselt	
13 C	MAD-faculty Campus Elfde Linie Elfde-Liniestraat, 3500 Hasselt	
13 D	Campus Guffenslaan Guffenslaan 39, 3500 Hasselt	
13 E	Campus Quartier Canal Bootstraat 9, 3500 Hasselt	
13 F	Campus Diepenbeek Agoralaan, 3590 Diepenbeek	
14 UNIVERSITEIT HASSELT	Martelarenlaan 42, 3500 Hasselt	www.uhasselt.be info@uhasselt.be
14 A	Campus Hasselt Martelarenlaan 42, 3500 Hasselt	
14 B	Campus Diepenbeek Agoralaan, Gebouw D, 3590 Diepenbeek	
14 C	Campus Diepenbeek (i.s.m. KU Leuven) Agoralaan, Gebouw H, 3590 Diepenbeek	
15 KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG	Agoralaan, Gebouw B bus 1, 3590 Diepenbeek	www.khlim.be informatie@khlim.be
15 A	Campus Oude Luikerbaan Oude Luikerbaan 79, 3500 Hasselt	

15 B	Campus Hemelrijk Hemelrijk 25, 3500 Hasselt	
15 C	Campus Diepenbeek Agoralaan, Gebouw B bus 1, 3590 Diepenbeek	
16 KATHOLIEKE HOGESCHOOL VIVES NOORD KATHOLIEKE HOGESCHOOL VIVES ZUID	Xaverianenstraat 10, 8200 Brugge Doorniksesteenweg 145, 8500 Kortrijk	www.vives.be info@vives.be
16 A	Katholieke Hogeschool Vives Noord – Campus Brugge Xaverianenstraat 10, 8200 Sint-Michiels	
16 B	Katholieke Hogeschool Vives Noord – Campus Oostende Zeedijk 101, 8400 Oostende	
16 C	Katholieke Hogeschool Vives Zuid – Campus Kortrijk Doorniksesteenweg 145, 8500 Kortrijk	
16 D	Katholieke Hogeschool Vives Zuid – Campus Tielt Beernegemstraat 10, 8700 Tielt	
16 E	Katholieke Hogeschool Vives Zuid – Campus Roeselare Wilgenstraat 32, 8800 Roeselare	
16 F	Katholieke Hogeschool Vives Zuid – Campus Torhout St.-Jozefstraat 1, 8820 Torhout	
17 HOGESCHOOL WEST-VLAANDEREN	Marksesteenweg 58, 8500 Kortrijk	www.howest.be info@howest.be
17 A	Campus Sint-Jorisstraat Sint-Jorisstraat 71, 8000 Brugge	
17 B	Campus Rijselstraat Rijselstraat 5, 8200 Sint-Michiels	
17 C	Campus Renaat De Rudderlaan Renaat De Rudderlaan 6, 8500 Kortrijk	
17 D	Campus Graaf Karel de Goedelaan Graaf Karel de Goedelaan 5, 8500 Kortrijk	
17 E	Campus Leffingestraat Leffingestraat 1, 8400 Oostende	
17 F	Howest – The Level Botenkopersstraat 2, 8500 Kortrijk	

18 UNIVERSITEIT GENT	St.-Pietersnieuwstraat 33, 9000 Gent	www.ugent.be acs@ugent.be
18 A	Universiteit Gent Campus Kortrijk Graaf Karel de Goedelaan 5, 8500 Kortrijk	
19 HOGESCHOOL GENT	Geraard de Duivelstraat 5, 9000 Gent	www.hogent.be info@hogent.be
19 A	KASK - Koninklijk Conservatorium School of Arts Campus Bijloke J. Kluyskensstraat 2, 9000 Gent	
19 B	Campus Schoonmeersen Valentin Vaerwyckweg 1, 9000 Gent	
19 C	Campus Mercator Henleykaai 84, 9000 Gent	
19 D	Campus Melle Brusselsesteenweg 161, 9000 Gent	
19 E	Campus Vesalius Keramiekstraat 80, 9000 Gent	
19 F	Campus Ledeganck K.L. Ledeganckstraat 8, 9000 Gent	
19 G	Campus Aalst Arbeidstraat 14, 9300 Aalst	
20 ARTEVELDEHOGESCHOOL	Hoogpoort 15, 9000 Gent	www.arteveldehogeschool.be info@arteveldehs.be
20 A	Campus Kantienberg Voetweg 66, 9000 Gent	
20 B	Campus Kattenberg Kattenberg 9, 9000 Gent	
20 C	Campus Sint-Annaplein Sint-Annaplein 31, 9000 Gent	
20 D	Campus Brusselsepoortstraat Brusselsepoortstraat 93, 9000 Gent	
20 E	Campus Mariakerke Industrieweg 232, 9030 Mariakerke	
20 F	Campus Sint-Amandsberg J. Gerardstraat 18, 9040 Sint-Amandsberg	

2. HBO5

2.1 SAMENWERKINGSVERBANDEN

21 SAMENWERKINGSVERBAND - ODISEE	Campus Brussel Warmoesberg 26, 1000 Brussel	www.odisee.be info@odisee.be
Partnerinstellingen	Odisee	
	Benedictuspoort voor Verpleegkunde Gent	
	CVO KISP - VTI Aalst	
	CVO Lethas Brussel	
	Hogere Leergangen voor Fiscale en Sociale Wetenschappen	
	Sint-Augustinus Instituut voor Verpleegkunde Aalst	
	Sint-Carolus Instituut voor Verpleegkunde Sint-Niklaas	
	Sint-Guido Instituut voor Verpleegkunde Anderlecht	
22 SAMENWERKINGSVERBAND - Hbo5-Erasmus Brussel-Leuven-Mechelen	Nijverheidskaai 170 1070 Brussel	www.erasmushogeschool.be/opleidingen/hbo5
Partnerinstellingen	Erasmushogeschool Brussel	
	Centrum voor volwassenenonderwijs COOVI	
	Centrum voor volwassenenonderwijs Leuven-Landen	
	Paramedisch instituut	
23 SAMENWERKINGSVERBAND - Hbo5 - AP-HZS	AP Hogeschool Lange Nieuwstraat 101 2000 Antwerpen	www.ap.be/hbo5 hbo5@ap.be
Partnerinstellingen	Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen Hogere Zeevaartschool Antwerpen	
	CVO Antwerpen	
	CVO Crescendo	
	CVO hbo5 Antwerpen / Stedelijk Lyceum Lamorinière	
	CVO Horito	
	CVO Provincie Antwerpen	

24 SAMENWERKINGSVERBAND - KdG hbo5	Generaal Armstrongweg 1 2020 Antwerpen	www.kdg.be info@kdg.be
Partnerinstellingen	Karel de Grote Hogeschool	
	Sint-Norbertusinstituut Antwerpen	
25 SAMENWERKINGSVERBAND - Thomas More Kempen	Kleinhoefstraat 4 2440 Geel	www.thomasmore.be/hbo5 hbo5@thomasmore.be
Partnerinstellingen	Thomas More Kempen	
	CVO H.I. Kempen (vestigingsplaatsen Geel, Turnhout en Herentals)	
	Hoger Instituut voor Verpleegkunde Sint-Elisabeth Turnhout	
	Sint-Aloysiusinstituut voor Verpleegkunde Lier	
26 SAMENWERKINGSVERBAND - Thomas More Mechelen-Antwerpen	Zandpoortvest 13 2800 Mechelen	www.thomasmore.be/hbo5 hbo5@thomasmore.be
Partnerinstellingen	Thomas More Mechelen-Antwerpen	
	CVO LBC-NVK Antwerpen	
	CVO Technicum Noord-Antwerpen	
	CVO Technische Scholen Mechelen	
	Sint-Norbertusinstituut voor Verpleegkunde	
27 SAMENWERKINGSVERBAND - KHLeuven - ACE Groep T - CVO Sociale School Heverlee - Sint-Franciscusinstituut	Abdij van Park 9 3001 Heverlee	www.khleuven.be
Partnerinstellingen	Katholieke Hogeschool Leuven	
	ACE - Groep T Centrum voor Volwassenenonderwijs	
	CVO Sociale School Heverlee	
	Sint-Franciscusinstituut voor Verpleegkunde	

NOG MEER INFO?
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

28 SAMENWERKINGSVERBAND - Hogeschool PXL - Level 5 (Samenwerkingsverband Limburg - Vlaams-Brabant)	Elfde-Liniestraat 24, Gebouw A 3500 Hasselt	www.pxl.be/level5 level5@pxl.be
Partnerinstellingen	Hogeschool PXL	
	CVO De Oranjerie Diest (Leuven, Aarschot)	
	CVO STEP Hasselt	
	PCVO Limburg	
	Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde Hasselt	
29 SAMENWERKINGSVERBAND - hbo5 Limburg (KHLIM - DVO Verpleegkunde)	Blijde Inkomststraat 36 3500 Hasselt	www.khlim.be/hbo5
Partnerinstellingen	Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim)	
	Campus De Helix CVO Maasmechelen	
	CVO VLL Genk	
	CVO VSPW Hasselt	
	Hbo Verpleegkunde Genk	
	Hbo5 Verpleegkunde VTI Hasselt	
	Vrij CVO Noord-Limburg Overpelt	
30 HBOVIVES	Doorniksesteenweg 145 8500 Kortrijk	www.hbovives.be info@hbovives.be
Partnerinstellingen	Vives	
	CVO HITEK Kortrijk	
	CVO VSPW Kortrijk	
	CVO Westhoek-Westkust	
	Hbo5 Verpleegkunde Aleydis	
	Hbo5 Verpleegkunde Ic Dien	
	Hbo5 Verpleegkunde Leielandscholen	

31 SAMENWERKINGSVERBAND - Howest - IVO		www.ivohbo.be hbo@ivobrugge.be
Partnerinstellingen	Hogeschool West-Vlaanderen (HOWEST)	
	CVO Instituut voor Volwassenenonderwijs (CVO IVO)	
32 SAMENWERKINGSVERBAND - HoGent - hbo5	Kortrijksesteenweg 14 9000 Gent	www.hogent.be/hbo5 studieadvies@hogent.be
Partnerinstellingen	Hogeschool Gent	
	CVO Leerstad	
	CVO Panta Rhei	
	PCVO Het Perspectief	
	Vesaliusinstituut (school voor verpleegkunde)	
33 ARTEVELDELEERNETWERK	Hoogpoort 15 9000 Gent	www.arteveldeleernetwerk.be info@arteveldeleernetwerk.be
Partnerinstellingen	Arteveldehogeschool	
	CVO Kisp	
	CVO Vazov	
	CVO VSPW Gent	
	HBOV Sint-Jan – Sint-Jozef	
	IWV Sint-Vincentius	

NOG MEER INFO?
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

3. UNIFORMBEROEPEN

34 DEFENSIE	Algemene Directie Human resources Bruynstraat 200 Kwartier Koningin Astrid Blok DOO, 1120 Brussel	www.mil.be Gratis nummer: 0800 33348
34 A	Informatiecentrum Antwerpen Belgiëlei 119, 2018 Antwerpen Tel. 03 231 24 20	
34 B	Informatiecentrum Brussel Kortenberglaan 125, 1000 Brussel Tel. 02 742 69 66	
34 C	Informatiecentrum Hasselt Guffenslaan 24, 3500 Hasselt Tel. 011 28 88 70	
34 D	Informatiecentrum Gent G. De Craeyerstraat 2, 9000 Gent Tel. 09 267 36 26	
34 E	Informatiecentrum Brugge Leopold Debruynestraat 125, 8310 Brugge Tel. 050 36 62 70	
35 POLITIE	Directie van de rekrutering en van de selectie Kroonlaan 154A, 1050 Elsene	www.jobpol.be Gratis nummer: 0800 99 404
35 A	Campus Vesta APB Politieopleidingen Antwerpen Oostmalsesteenweg 75, 2520 Ranst Tel. 03 205 19 50	
35 B	Gewestelijke en Intercommunale Politieschool Oudstrijderslaan 199, 1140 Brussel Tel. 02 201 16 16	
35 C	Trainings- en Opleidingscentrum voor Politie Poverstraat 75, 1731 Asse Tel. 02 456 89 20	
35 D	Provincie Limburg Opleiding en Training M. Habetslaan 7, 3600 Genk Tel. 089 77 82 50	

NOG MEER INFO?
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

3

WAAR KAN JE AAN DE SLAG?

OVERZICHT VAN DE
BEROEPSSECTOREN

PROFICIAT!

Je staat op het punt de schoolpoort achter je dicht te trekken, liefst met een diploma of kwalificatie in de hand. Er zijn twee mogelijkheden: of je gaat voortstuderen, of je zet de stap naar de arbeidsmarkt. In beide gevallen is het interessant te weten in welke sectoren je zoal terecht kan komen, hetzij binnenkort, hetzij in een iets verdere toekomst.

In dit deel van deze brochure krijg je een korte voorstelling van 33 sectoren, van de audiovisuele sector over de diamantsector tot de sector van de voedingsindustrie, waar je aan de slag kan.

Laat je niet afschrikken door een bepaald imago van een sector. Sectoren bieden graag kansen aan gemotiveerde kandidaat-werknemers die on-the-job willen bijleren.

Je zal ook ontdekken dat je met tal van niet-specifieke opleidingen toch in een bepaalde sector aan de slag kan.

De activiteiten

In 'Wat doen we?' krijg je een korte omschrijving van wat de sector precies doet en welke kennis, vaardigheden en attitudes kenmerkend zijn voor een sector.

De beroepen

In 'Wie doet het?' vind je meer uitleg bij enkele beroepen uit elke sector. Je krijgt ook zicht op wat je moet kennen en kunnen in een bepaald beroep via de beroependatabank www.competent.be.

De opleidingen

In 'Hoe word je het?' vind je meer uitleg over de schoolse opleidingen die nodig zijn om in een sector te kunnen starten. Eens je aan de slag bent, bieden sectoren heel wat bijkomende opleidingskansen en doorgroeimogelijkheden aan. De sectoren werken daarvoor samen met VDAB, SYNTRA, centra voor volwassenenonderwijs en andere opleidingsverstrekkers.

Contact

Je vindt onder 'Meer informatie' de contactgegevens van elk sectorfonds. De consulenten van dit fonds kunnen je informeren over (bijkomende) opleidingen, tewerkstellingsmogelijkheden en arbeidsvoorwaarden.

"Via een vriend leerde ik de opleidingen van SYNTRA kennen. Toen hij erover vertelde dacht ik meteen: dat is iets voor mij! Ik startte een opleiding van drie jaar. Overdag loop ik stage en ik ga één à twee keer per week naar de avondles. Het is niet altijd even evident om 's avonds na de stage nog vier uur les te volgen. Soms is het heel vermoeiend, maar de leerkrachten weten dat en houden er rekening mee. Het is echt een aanrader. Ook met enkel een diploma secundair op zak zijn er mogelijkheden om een boeiend beroep met toekomst aan te leren en uit te oefenen."

GWYLIM KOOS VOOR SYNTRA

Nog niet zeker welke richting je uit wil? Roadies helpt.

Elke week ander werk

2 jongeren - 1 jaar - 40 jobs

Maak kennis met Roadies. Hanne (18) en Brecht (19) werden uit 330 jongeren geselecteerd om 40 jobs te testen. In hun laatste jaar secundair onderwijs wisten ze niet welke richting ze uit wilden. Vorig schooljaar testten ze elke week een andere job. 40 verschillende beroepen. 40 verschillende ervaringen. Ontdek ze allemaal op www.roadies.be.

“Je moet weten wat je echt graag doet, zo is het simpel om voor je droomjob te gaan.”

“Als je kiest, maak dat je er 100% achter staat. Enkel jij moet je er goed bij voelen.”

Wanneer je als leerling in het secundair onderwijs een studierichting moet kiezen en droomt van één of andere job, weet je zelden hoe het er op de werkvloer aan toe gaat. Roadies brengt je backstage. Van kelner tot verpleger, van vastgoedmakelaar tot ingenieur.

Op www.roadies.be brengen Hanne en Brecht een eerlijk en realistisch beeld over 40 verschillende beroepen.

Per job vind je:

- » wat Hanne en Brecht er ontdekten achter de schermen in tekst, beeld en video.
- » wat je ervoor moet studeren, hoeveel je verdient, welke talenten je best ontwikkelt voor de job, de arbeidsomstandigheden en de sfeer op de werkvloer.
- » een portret van een ervaren werknemer
- » reacties van andere jongeren en werknemers

“Test zelf een job!”

Dat is de beste tip die Hanne en Brecht voor je hebben. Ontdek in één dag hoe het er werkelijk aan toe gaat op de werkvloer. Spreek een leraar aan en check op Roadies hoe dit mogelijk is.

www.roadies.be/doe-het-zelf

BEKIJK NOG MEER BEROEPENFILMPJES OP
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

DE AUDIOVISUELE SECTOR

Wat doen we?

De audiovisuele sector omvat alle bedrijven, organisaties en zelfstandigen die radio- en televisieprogramma's produceren. Het gaat om zenders (zoals VTM, VRT, Q-Music, VIER, en Joe FM), productiehuisen (zoals Studio 100, Kanakna, ...) en de bedrijven die de technische diensten verlenen (bv. Videohouse, DB Video ...).

Radio, tv, film ... niemand ontsnapt eraan. Iedereen luistert en kijkt ernaar, niemand blijft er onberoerd bij. In de audiovisuele sector kan je meewerken aan de realisatie van programma's en producties die voor een heleboel mensen een bron van kennis en vermaak zijn. Het gaat om media die een venster op de wereld bieden en voor ontspanning zorgen.

Werken voor radio, tv of film spreekt waarschijnlijk tot de verbeelding, maar de werkelijkheid is heel wat minder glamoureuus. Een programma in de ether krijgen of een film tot in de zalen brengen vraagt hard en intensief teamwork en is vaak een project van lange adem.

Wie doet het?

Een programma of productie komt tot stand door een heel divers team met elk heel specifieke functieprofielen. De hechte band tussen deze mensen zorgt voor een geslaagd eindproduct. Tot dit team behoren onder andere regisseurs, producers en productieassistenten, technici (beeld en geluid), mensen verantwoordelijk voor styling en make-up, redacteurs, beeldmixers, catering medewerkers ...

Bedrijven in de audiovisuele sector hebben ook een gans team voor personeelsbeheer, de boekhouding, het algemene management, marketing, sales, marktonderzoek ... Ook deze mensen zijn nodig voor de samenstelling van een goede productie.

Hoe word je het?

Een bachelor in de audiovisuele technieken of master in de audiovisuele kunsten is de uitgelezen weg naar tewerkstelling in de sector. In deze professioneel en academisch gerichte opleidingen verwerf je de vaardigheden om als radiomaker, filmregisseur, cameraman of -vrouw, lichtman of -vrouw, monteur ... aan de slag te gaan. Maar ook met een niet-sectorspecifieke diploma kan je aan de slag in de sector (IT, Sales, Marketing ...).

Via de website www.kiesvoormedia.be kan je een waaier aan sectorspecifieke audiovisuele opleidingen in het hoger onderwijs vlot raadplegen. Deze studiewijzer geeft je richting bij het maken van je studiekeuze en geeft een objectieve vergelijking tussen de verschillende opleidingsinstellingen. Op www.mediarte.be (bij 'opleidingen') vind je een overzicht opleidingen die een deur naar de audiovisuele sector kunnen openen.

Contact

Sociaal Fonds Audiovisuele Sector
Landsroemlaan 20
1083 Ganshoren
Tel. 0478 26 53 54
info@mediarte.be
www.mediarte.be

DE AUTOSECTOR EN METAALAANVERWANTE SECTOREN

Contact

Opleidingscentrum van en voor de autosector en de metaalaanverwante sectoren - EDUCAM -
J. Bordetlaan 164, 1140 Evere
Tel. 02 778 63 30
www.educam.be
www.startyourfuture.be

Wat doen we?

Wie in de autosector en metaalaanverwante sectoren werkt, herstelt en onderhoudt auto's of motorvoertuigen maar ook landbouwmachines, heftrucks of graafmachines. Het werk in deze sector is veelzijdig, maar ook veeleisend door de snel evoluerende technologie. Daardoor evolueren deze jobs inhoudelijk snel. Naast een uitgebreide kennis mechanica moet je dus op de hoogte zijn van elektriciteit en elektronica. Medewerkers scholen zich voortdurend bij, kunnen informatie vlot consulteren en kennis snel gebruiken.

Wie doet het?

De onderhoudsmechanici verzorgt het voertuigonderhoud, vervangt slijtageonderdelen, werkt aan de banden en voert een uitlijning uit, bereidt de voertuigen voor op de technische keuring en voert een eenvoudige diagnose uit.

De polyvalent mechanici voert volgende taken uit: complexe slijtageonderdelen vervangen en afstellen, grote mechanische onderdelen reviseren en eenvoudige elektrische diagnoses uitvoeren.

De onderhouds- en diagnostische technicus kan met elektrische en gemulti-plexeerde systemen een diagnose stellen en diagnoseapparatuur hanteren, technische info op een elektronische drager gebruiken, duidelijk communiceren over zijn werk, contact onderhouden met de klant en zich aanpassen aan nieuwe evoluties.

Een koetswerkhersteller/carrossier is een polyvalente werknemer die activiteiten uitvoert op het gebied van plaatwerk, demonteren/monteren, voorbewerking en spuiten. Tot het vakgebied koetswerk behoren nog veel andere beroepen.

Deze sector telt nog andere specifieke maar ook algemene beroepen zoals receptionist, magazijnier, verkoper en onderzoeker. Je kan trouwens in meer bedrijven aan de slag dan je zou denken. Garages en koetswerkbedrijven zijn de bekendste autobedrijven, maar je kan evengoed aan de slag in een pechverhelpingsbedrijf, bij een autoconstructeur of bij de automobielspectie.

Hoe word je het?

In het secundair onderwijs bereiden tal van studierichtingen je voor op een eventuele tewerkstelling in deze sector. In het hoger onderwijs zijn er heel wat studiekeuzes mogelijk: bachelor in de autotechnologie, master in automotieve engineering, master in de industriële wetenschappen ...

Al een ander diploma? VDAB, het volwassenenonderwijs, SYNTRA en EDUCAM bieden verschillende omscholingsmogelijkheden.

DE BEDIENDENSECTOR

Wat doen we?

Deze sector groepeert 55 000 ondernemingen en de 420 000 bedienden (niet de arbeiders) van de subsectoren die niet tot een specifiek paritair comité behoren. Het gaat om bijvoorbeeld autohandel, boekhoudkantoren, bouwbedrijven, callcenters, consultancy, grafische ondernemingen, garagebedrijven, glasnijverheid, groothandel, houtnijverheid, informatica, leasing, multimedia, marketingagentschappen, reisbureaus, touroperators, studie-bureaus, tabaksbedrijven, uitgeverijen en uitzendkantoren.

Wie doet het?

Er zijn allerlei bedienden: verkopers, callcenteroperatoren, hulpboekhouders, informatici, werfleiders in een bouwbedrijf, grafici, tekenaars in een studie bureau, communicatieverantwoordelijken, medewerkers personeelsdienst of managementassistenten.

Dit zijn maar enkele voorbeelden van bediendenberoepen die je vindt in ondernemingen van het Aanvullend Paritair Comité voor Bedienden. Wat al die beroepen gemeenschappelijk hebben? Veel contacten met klanten en interne collega's.

Hoe word je het?

Je kan in de sector aan de slag met een algemene opleiding, zoals secretariaat-talen maar ook met een meer specifieke opleiding zoals informatica, personeelszaken, grafische vormgeving, boekhouding ...

Al een diploma? Via Cevora en VDAB kan je je omscholen tot een bediendenberoep.

Contact

Cevora - Opleidingscentrum van het Aanvullend Paritair Comité voor Bedienden (ANPCB)
E. Plasky laan 144, 1030 Schaarbeek
Tel. 0800 99 715
contactcenter@cevora.be
www.cevora.be

DE BINNENVAARTSECTOR

Contact

Fonds voor de Rijn- en
Binnenscheepvaart
Arenbergstraat 24, 2000 Antwerpen
Tel. 03 221 02 82
www.binnenvaartopleidingen.be

Wat doen we?

De binnenvaart is het vervoer van goederen over de binnenwateren: de rivieren en kanalen. Zo worden op het Albertkanaal bijvoorbeeld evenveel goederen vervoerd als op de E313 (Boudewijnsnelweg). Eén binnenschip van 1200 ton vervoert evenveel lading als minimum 40 vrachtwagens. De binnenvaartschepen worden ook steeds groter. Een gemiddeld binnenschip is 110 meter lang en 11,4 meter breed.

Wie doet het?

De minimale bemanning bestaat uit een schipper (kapitein), een stuurman en een matroos. De binnenvaartkapitein is verantwoordelijk voor het schip en zijn bemanning. Hij of zij plant, organiseert en delegeert de taken en activiteiten aan boord en geeft leiding aan de medeopvarenden. De kapitein vaart en voert manoeuvres uit.

De stuurman staat de schipper bij en vervangt hem of haar in noodgevallen. Hij of zij is verantwoordelijk voor de technische werkzaamheden aan boord en staat ten dele in voor de effectieve uitvoering ervan. Verder lost de stuurman de schipper af bij het navigeren van het schip.

De matroos binnenvaart assisteert schipper of stuurman bij het afvaren, aanmeren, ankeren en koppelen van het schip door gebruik van fenders, lieren, meerpalen en trossen. Tijdens manoeuvres, waarbij het risico bestaat in aanvaring te komen met andere schepen of objecten, geeft de matroos binnenvaart vanop het dek aanwijzingen aan de schipper of stuurman. Verder assisteert de matroos bij het bunkeren, het laden en het lossen van het schip.

Hoe word je het?

Er is een opleiding in het bso tot stuurman/kapitein Rijn- en binnenvaart. Dit is een doorgedreven praktische training.

Al een diploma?

Er worden om- en bijscholingen georganiseerd door VDAB en SYNTRA.

DE BOUWSECTOR

Wat doen we?

De bouwsector omvat de woningbouw, de industriebouw (het optrekken van kantoren en industriële gebouwen), de burgerlijke bouwkunde (het bouwen van bruggen) en de wegenwerken (het aanleggen en herstellen van wegen).

De bouwsector is een veelzijdige sector. De bouw van een woning vergt andere kennis en vaardigheden dan het bouwen van een kantoorgebouw. Het bouwproces wordt steeds complexer door onder andere strengere normen rond duurzaamheid. Bouwbedrijven zoeken daarom naar polyvalente werknemers.

Wie doet het?

De beroepen asfalteerder, bekister, buitenschrijnwerker, schilder-decorateur, metselaar, dakdekker en tegelzetter ken je waarschijnlijk al. Maar kende je deze al? Asbestverwijderaars, betonmixerchauffeur, bouwplaatsmachinist, houtskeletbouwer, dekvloerlegger en industrieel isolatiewerker ... Dit is maar een klein deel van alle bouwberoepen. In totaal zijn er meer dan 30.

Hoe word je het?

De meeste bouwberoepen kan je leren in het secundair onderwijs. Ook voor mensen die de schoolbanken al hebben verlaten, zijn er tal van mogelijkheden om bouwvakarbeider te worden. Voor een overzicht van het opleidingsaanbod kan je terecht op de site van Constructiv: www.fvb.constructiv.be. Eens je bouwvakarbeider bent, kan je ook gratis opleidingen volgen om je competenties bij te schaven. Zo blijf je mee met de nieuwe evoluties binnen de sector.

Voor jongeren tussen 18 en 25 jaar biedt de sector een alternerende bouwopleiding (ABO) aan. Je volgt dan 40% van de werkweek les en 60% van de tijd werk je bij een bouwbedrijf. Je kan ook meteen bij een bouwbedrijf beginnen met een Individuele Beroepsopleiding (IBO), je leert dan het beroep al doende op de bouwplaats.

Contact

Fvb-ffc Constructiv
Koningsstraat 132, 1000 Brussel
Tel. 02 210 03 33
fvb@constructiv.be
www.constructiv.be

DE SECTOR BUS EN CAR (BEZOLDIGD VERVOER VAN PERSONEN)

Contact

Sociaal Fonds Autobus & Autocar
Metrologielaan 8, 1130 Haren
Tel. 02 240 16 61
info@sociaalfonds.be
www.sociaalfonds.be

Wat doen we?

De sector verzorgt het bezoldigd gemeenschappelijk vervoer van personen. Wil je werken in deze sector, dan moet je kunnen rijden en manoeuvreren met een bus en een basiskennis mechanica hebben. Verder heb je kennis van de wegcode en de boorddocumenten. Maar bovenal hebben de chauffeurs in deze sector een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Chauffeurs zijn het uithangbord van de onderneming; naast verantwoordelijk zijn ze ook communicatief, dienstverlenend en stressbestendig.

Wie doet het?

Het voornaamste beroep in deze sector is dat van chauffeur. Maar de ene chauffeur is de andere niet; de sector kent 3 subsectoren.

In de eerste subsector 'speciale autobusdiensten of bijzonder geregeld vervoer' staan de chauffeurs in voor het dagelijks vervoer van arbeiders (werkliedenvervoer) en van leerlingen van en naar school (schoolvervoer). Ook de wekelijkse busuitstapjes naar het zwembad en de jaarlijkse schoolreizen staan op het programma van deze chauffeurs.

De tweede subsector is deze van de 'openbare autobusdiensten of geregeld vervoer'. Dit zijn ritten die in opdracht van de Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn op een geregeld tijdstip en in een vaste route uitgevoerd worden.

De derde subsector, en voor velen de meest aantrekkelijke, is 'de autocarsector of het ongeregeld vervoer'.

Hoe word je het?

Je wordt niet van de ene op de andere dag een volwaardige bus- of car-chauffeur. VDAB organiseert in samenwerking met de sector opleidingen om je rijbewijs D te halen. Daarnaast kan je ook terecht in het volwassenenonderwijs en bij de autorijscholen.

DE CHEMIESECTOR

Wat doen we?

Alles om ons heen is doordrongen van chemie. Gaat het om natuurverschijnselen, je voeding, de kleding die je aantrekt of de medicijnen die je neemt, chemie is hier aan het werk. De sector van de chemie, kunststoffen en life sciences is dan ook een veelzijdige sector met uiteenlopende activiteiten, zoals verven, lijmen, cosmetica, biotechnologie, farmaceutische industrie, kunststof- en rubberverwerking.

Wie doet het?

Jobs in de chemie zijn boeiend en veelzijdig. De procesoperatoren bedienen de fabriek en bewaken het proces vanuit de controlekamer. Als procesoperator werk je in een veilige omgeving, volg je werkinstructies en leef je de veiligheids-, milieu-, en kwaliteitsvoorschriften na.

Ook wetenschappelijke onderzoekers werken in de chemische nijverheid. Het onderzoek naar medische biotechnologie vindt niet alleen plaats aan universiteiten, maar ook in de grote bedrijven die tot de deelsector life sciences behoren. Als productontwikkelaar kan je bijvoorbeeld nieuwe schoonmaakproducten of cosmetica ontwikkelen.

Hoe word je het?

Een diploma van het secundair onderwijs in een technische studierichting zoals chemie, elektromechanica, mechanische vormgevingstechnieken, techniek wetenschappen en industriële wetenschappen vormt een goede basis om een carrière in de sector te beginnen.

De jongeren die een Se-n-Se richting chemische procestechnieken, productie- en procestechnologie, regeltechnieken of kunststofvormgevingstechnieken volgen zijn erg gegeerd in de chemische sector.

Ook in het hoger onderwijs zijn er talrijke richtingen die kunnen leiden naar een baan in deze sector: bijvoorbeeld een bachelor chemie, elektromechanica, bio-ingenieurswetenschappen, bachelor in de ontwerp- en productietechnologie, master in de industriële wetenschappen.

Contact

Co-valent
Vormingsfonds voor chemie, kunststoffen en life sciences
Mevr. Dominique Boyen
Reyerslaan 80, 1030 Brussel
Tel. 02 238 98 89
www.co-valent.be

Nuttige websites

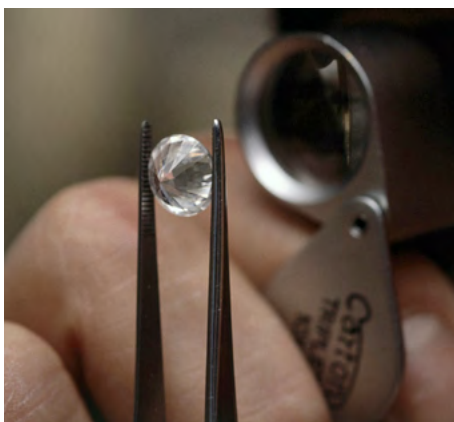
www.breakingscience.be
www.plastiq.be
www.acta-vzw.be

DE DIAMANTSECTOR

Contact

Fonds voor de Diamantnijverheid
Hoveniersstraat 22, 2018 Antwerpen
Tel. 03 213 50 33
www.adjobs.be

Wat doen we?

Antwerpen mag zich wereldwijd het belangrijkste diamantcentrum noemen: meer dan 80 % van de ruwe diamant en 50% van de geslepen stenen worden in Antwerpen verhandeld.

In deze sterk internationaal georiënteerde sector, geven meer dan 1500 geregistreerde diamantbedrijven, gespecialiseerde banken, verzekeringskantoren en transportfirma's gestalte aan deze unieke positie.

Naast deze handelsactiviteiten is er ook industriële activiteit. De diamantbewerking, waar ambachtelijke technieken hand gaan met hoogtechnologische toepassingen, maken de bewerking van grotere, moeilijkere, duurdere stenen mogelijk, een specifiek domein in Antwerpen.

Wie doet het?

Binnen de diamanthandel zijn er veel uiteenlopende functies die heel internationaal gericht zijn.

Heel wat diamantslijpers gaan de komende jaren met pensioen en hun ervaring moeten ze doorgeven aan een nieuwe generatie.

Hoe word je het?

De sector organiseert zelf diamantgerelateerde opleidingen.

DE SECTOR DIENSTENCHEQUES

Wat doen we?

In een notendop gaat het hier vooral over het verlenen van huishoudhulp aan particulieren, zoals schoonmaken, strijken, begeleid transport van personen met verminderde mobiliteit en het bereiden van maaltijden. De sector heeft het grote voordeel om de combinatie tussen werk en (eigen) gezin goed mogelijk te maken. Heel vaak gaat het over werk dat je vlak bij je eigen woonplaats kan uitvoeren.

Werken in de sector staat garant voor een functie met een maatschappelijke meerwaarde waarin vooral flexibiliteit en zelfstandigheid centraal staan.

Wie doet het?

De erkende ondernemingen

De diensten worden uitgevoerd door werknemers aangeworven in bedrijven die specifiek erkend werden in het kader van het dienstenchequesysteem. De erkenning van zo'n bedrijven gebeurt door de federale overheid. Er zijn heel wat ondernemingen actief in deze sector, gespreid over heel België.

Er bestaan heel wat verschillende types ondernemingen. Er zijn zowel schoonmaak- en interimbedrijven als vzw's, ziekenfondsen, PWA's, OCMW's, ondernemingen met een sociaal doel en zelfstandige werkgevers die werknemers aanwerven.

De werknemers

In principe komt iedereen in aanmerking voor een baan in het kader van de dienstencheques. Ingeschreven zijn als werkzoekende is niet noodzakelijk. Ook als schoolverlaten kan je snel aan de slag in deze sector.

Hoe word je het?

Iedereen met de nodige motivatie kan in de sector aan de slag. Ook heel wat anderstaligen vinden in deze sector snel werk. Ervaring of het bezit van een bepaald diploma is, hoewel wenselijk, geen vereiste. Heel vaak voorzien de ondernemingen een korte maar degelijke basisopleiding voor de nieuwe werknemers zodat zij vlot aan de slag kunnen.

Contact

Sectoraal Vormingsfonds Dienstencheques
Havenlaan 86C bus 302, 1000 Brussel
Tel. 02 421 15 88
info@vormingdienstencheques.be
www.vormingdienstencheques.be

DE ELEKTROTECHNISCHE SECTOR

Contact

Vormelek vzw
Marlylaan 15, 1120 Neder-over-Heembeek
Tel. 02 476 16 76
info@vormekek-formelec.be
www.vormekek-formelec.be

Nuttige websites

www.wattsup.be

Wat doen we?

De bedrijven uit deze sector voorzien ons van elektrische stroom. Ook het plaatsen van gesofisticeerde toegangscontrole, automatisering, zonnepanelen ... gebeurt door deze bedrijven. Werk je graag met je handen? Of ook af en toe met de computer? Werk je het liefst alleen of in een team? Op een werf of in een atelier? In deze sector kan het allemaal.

Wie doet het?

De beroepen zijn gegroepeerd rond twee grote activiteiten: 'installatie & onderhoud' en 'distributie'.

Installatie & onderhoud

De residentieel elektrotechnisch installateur zorgt voor alle elektrische voorzieningen in woonhuizen zoals de leidingen, de stopcontacten, en de lichtsakelaars.

De technicus domotica zorgt voor geautomatiseerd huiselijk comfort zoals automatische verlichting.

Als industrieel elektrotechnisch installateur zijn elektriciteitsinstallaties jouw terrein. Je volgt een installatiedossier, een plan of een schema om elektrische industriële voorzieningen te installeren. Je sluit kabels, draden en toestellen aan en controleert hun werking.

Als onderhoudstechnicus verzorg je het elektrisch gedeelte van het machinepark in een industrieel productiebedrijf. Je spoort defecten op en verhelpt storingen.

Als tertiair elektrotechnisch installateur werk je in ziekenhuizen, kantoorgebouwen en winkels. Je installeert elektrische nutsvoorzieningen, zoals verlichting en databekabeling.

Distributie

Als hersteller van elektrische en elektronische apparatuur kan je je specialiseren in elektrische huishoudtoestellen zoals wasmachines of werk je aan tv's en dvd-spelers. Je werkt in de kleinhandel (die toestellen aan de consument verkoopt) of in de groothandel (die toestellen aan een kleinhandelaar levert).

Hoe word je het?

In het voltijds en deeltijds onderwijs heb je tal van elektrotechnische richtingen. Maar ook als je geen diploma elektriciteit hebt, kan je in de sector terecht na het volgen van één van de beroepsopleidingen bij VDAB of in een centrum voor volwassenenonderwijs.

DE GROENE SECTOREN

Wat doen we?

Landbouw en tuinbouw zijn gekend als de primaire sectoren. De landbouw levert de dierlijke en plantaardige basisproducten voor onze voeding. De tuinbouw produceert naast voedingsproducten ook bomen, sierplanten en bloemen.

In de sector tuinaanleg en onderhoud worden tuinen en groene ruimtes aangelegd en onderhouden.

Een vierde groene sector is het loonwerk (technische land- en tuinbouwwerken): werknemers uit deze sector voeren machinale werkzaamheden uit voor bedrijven uit de land- en tuinbouw.

Wie doet het?

In de land- en tuinbouw kan je aan de slag als landbouwer of landbouwarbeider. Tuinbouwers en tuinbouwarbeiders verbouwen groenten, fruit en sierplanten in serres of in open lucht.

In tuinaanleg en tuinonderhoud vind je hoveniers die onder andere gazons, beplantingen en verhardingen aanleggen en deze groene ruimtes onderhouden.

De machinebestuurders van de sector loonwerk bedienen machines om de grond te bewerken en klaar te leggen voor een volgende behandeling, te oogsten of gewassen te dorsen ...

In alle sectoren zijn er gespecialiseerde functies, zoals boomverzorger of gespecialiseerd teeltverzorger.

Hoe word je het?

In het secundair onderwijs heb je een brede tweede graad (bso en tso) waarbij de jongeren met zoveel mogelijk aspecten van de land- en tuinbouwsector in aanraking komen. In de derde graad maakt de jongere een keuze en kan hij/zij zich specialiseren. Ook in het dbso (Leren en Werken) zijn er mogelijkheden om een beroep in de groene sectoren aan te leren.

In het hoger onderwijs is er de richting professionele bachelor in de agro- en biotechnologie, eventueel gevolgd door een masteropleiding.

Daarnaast zijn er ook enkele SYNTRA-opleidingen in de groene sectoren die je voorbereiden op het uitbaten van een bedrijf in tuinaanleg en -onderhoud of tuinbouw.

Contact

EDUplus
's Gravenstraat 195 – 9810 Nazareth
Tel. 09 245 28 40
info@eduplus.be
www.eduplus.be

SECTOR HANDEL IN BRANDSTOFFEN

Contact

Sociaal Fonds Brandstoffen
Léon Lepagestraat 4, 1000 Brussel
02/213.14.17
sara.decorte@brafco.be

Wat doen we?

Deze arbeiders rijden voornamelijk met een vrachtwagen, meer specifiek een tankwagen. Deze mensen leveren brandstof (mazout, gas of kolen) aan huis, of aan bedrijven en tankstations. Je hebt je veel contact met klanten. Als chauffeur brandstoffen zit je dus geen ganse dag alleen in je vrachtwagen. Klantvriendelijkheid, correctheid, flexibiliteit en netheid zijn belangrijk.

Wie doet het?

Om chauffeur brandstoffen te worden, moet je beschikken over een rijbewijs C/CE en een geschikt ADR-attest. Als chauffeur wordt er uiteraard van jou verwacht dat je veilig met een vrachtwagen kan rijden.

Hoe word je het?

In het secundair- en volwassenenonderwijs kan je kiezen voor de opleiding vrachtwagenchauffeur. Bij VDAB kan je een specifieke opleiding chauffeur handel in brandstoffen volgen.

DE HORECA

Wat doen we?

Ho-reca, dat zijn HOTels, REstaurants en CAFés, maar ook brasseries, eet-café's, traiteurs, feestzalen ... De sector vertegenwoordigt alle bedrijven die gasten ontvangen en hen eten, drinken of logies aanbieden.

In de horeca werken betekent meestal op onregelmatige uren werken. Daar staat een afwisselende job met veel sociale contacten en doorgroeimogelijkheden tegenover. Je hebt een flinke dosis teamspirit, flexibiliteit en stressbestendigheid nodig. Ook talenkennis en contactvaardigheid zijn belangrijk. Wie kiest voor een job in de grootkeuken van een school, ziekenhuis of bedrijfsrestaurant heeft een regelmatig werkschema.

Wie doet het?

De horeca biedt een waaier aan diverse functies.

In de keuken kan je als keukenhulp of (demi)-chef de partit instaan voor verschillende afdelingen: de koude/warme keuken, de vis- en vleesbereidingen, de desserts ...

In de zaal kan je aan de slag als maître d'hôtel. Je geeft dan leiding aan het zaalpersoneel en organiseert de bediening.

Als sommelier geef je vooral wijnadvies aan gasten.

Als kelner sta je in voor het onthaal van gasten en voor het opnemen en serveren van bestellingen.

In een hotel kan je aan de slag als receptionist. Je wordt dan aangestuurd door de Front Office Manager. Je bent dan verantwoordelijk voor de reservaties, de bezetting van de kamers en de facturatie van prestaties.

Er zijn nog andere mogelijkheden binnen de sector: Food & Beverage manager, fastfoodmedewerker, veiligheidsagent, steward/ess, hotelmanager ...

Hoe word je het?

In het secundair onderwijs heb je de hotelscholen. Daarnaast bestaat er ook de opleiding grootkeuken. Je kan de job ook leren in het bedrijf zelf, aangevuld met modules in het volwassenenonderwijs of met de technische vakken en praktijkvakken van de 3de graad in een hotelschool. Na het secundair onderwijs bestaat de keuze tussen de opleidingen Hotelbeheer (Se-n-Se), Hotel- en Cateringmanagement (hbo5) of professionele bachelor Hotelmanagement. Heb je iets anders gestudeerd en zoek je een basisopleiding? Dan heb je de keuze tussen een eenjarige opleiding in een hotelschool in het volwassenenonderwijs of een dagopleiding bij SYNTRA.

Contact

Horeca Vorming Vlaanderen
Anspachlaan 111, bus 4, 1000 Brussel
Tel. 02 513 64 84
vormingvlaanderen@horeca.be
www.fanvanhoreca.be

DE HOUTSECTOR

Contact

Opleidingscentrum Hout
Hof ter Vleest dreef 3, 1070 Anderlecht
Tel. 02 558 15 51
info@och-cfb.be
www.och-cfb.be

Wat doen we?

Om van die boom uit het bos tot een prachtige keuken te komen, gaat het hout letterlijk door vele handen die werken in verschillende subsectoren. De primaire houtverwerking bestaat uit de bosexploitatie, de houtzagerijen en de houthandel. De sector 'stoffering en houtbewerking' staat in voor bijvoorbeeld het vervaardigen van producten op basis van hout zoals meubelen, spaan- en vezelplaten, bouwelementen, verpakkingen (kisten, laadborden ...).

Wie doet het?

Alles begint bij de bosexploitatie waar bosbouwers stammen hout schatten, verkopen, kappen en eventueel ontschorsen. Nadien zijn het de arbeiders uit houtzagerijen die de bomen verzagen tot planken of snijden tot finer ... Daarna wordt het hout verdeeld naar de houthandel waar de receptionist 'hout' en de magazijniers verder instaan voor het verhandelen.

Het hout kan ook rechtstreeks worden toegeleverd aan bedrijven uit de sector 'stoffering en houtbewerking' die het hout verder bewerken. In de meubelindustrie kan je aan de slag als meubelmaker, interieurbouwer, meubelstoffeerder of karkassenmaker. Als werkplaatsschrijver kom je onder andere terecht bij de producenten van bouwelementen, ramen, deuren, trappen ... Je kan zowat overal aan de slag als machinaal houtbewerker.

Door de sterke technologische evolutie is de sector meer en meer op zoek naar productie- en procesoperatoren. Velen zijn aan de slag bij de producenten van plaatmaterialen en laminaatvloeren.

Ook minder gekende en minder courante beroepen zoals decor- en standbouw, restaurateur schrijnwerk of meubel, industrieel verpakker (paletten en krattenmaker) en muziekinstrumentenbouwer vind je terug in de houtsector.

Hoe word je het?

In het secundair onderwijs zijn er een aantal opleidingen en verschillende specialisatiejaren die je voorbereiden op een baan in de houtsector. Ook binnen het hoger onderwijs vind je specifieke opleidingen zoals de bacheloroopleiding houttechnologie of richtingen zoals interieurarchitectuur, interieurvormgeving, productdesign of productontwikkeling.

Als werkzoekende zonder specifieke houtvooropleiding kan je een houtopleiding volgen bij VDAB. Ook bij SYNTRA en binnen het volwassenenonderwijs bestaan verschillende trajecten om de nodige vaardigheden aan te leren.

DE INTERNATIONALE HANDEL, HET VERVOER EN DE LOGISTIEK: BEDIENDEN

Wat doen we?

Het werk in de sector van de internationale handel, het vervoer en de logistiek is veelzijdig, afwisselend maar ook veeleisend als gevolg van de snelle technologische ontwikkelingen. Je moet gedreven en geïnteresseerd zijn in de internationale handel en economie. Je bent taalvaardig, communicatief en beschikt over een gezonde portie assertiviteit. Je bent nieuwsgierig en vindt elke transportopdracht een uitdaging. Je volgt de administratie van de handelstransactie op met oog voor detail. Hier werk je in een boeiende en afwisselende wereld waar de activiteiten de klok rond en 365 dagen per jaar blijven doorgaan.

Wie doet het?

Een greep uit de waaier aan functies die de sector te bieden heeft: Een expediteur beheert als transportorganisator de logistieke keten vanaf het ophalen van de goederen bij de leverancier tot het afleveren bij de klant. Hij/zij kiest en reserveert het transportmiddel, regelt voor- en natransport en verzorgt de verschillende vervoersdocumenten en douaneformaliteiten.

Als dispatcher in het wegvervoer organiseer je goederenvervoer door bestuurders en vrachtwagens aan te duiden en routes uit te stippelen. Je bepaalt waar en op welk moment een vracht wordt opgepikt of afgehaald. Je gaat vlot om met klanten en vrachtvervoerders en je vult de vereiste transportdocumenten correct in.

Hoe word je het?

Zowel in het secundair als hoger onderwijs zijn er specifieke opleidingen die leiden naar tewerkstelling in deze sector.

In het voltijds onderwijs zijn de studierichtingen 7de specialisatiejaar logistiek (bso) en de Se-n-Se opleiding (7e jaar tso) internationaal transport en goederenverzending (ITG) de ideale aanloop naar een instapfunctie in de sector. In het deeltijds onderwijs volg je de opleiding administratief medewerker expeditie (AME).

In het hoger onderwijs biedt de bachelor logistiek management een goede start voor een loopbaan in de sector.

Verder vind je via SYNTRA en VDAB diverse opleidingen waarmee je in deze sector aan de slag kan. Zo richten de centra voor volwassenenonderwijs (CVO) opleidingen in voor Maritiem medewerker, Dispatcher, Logistiek, transport en mobiliteit ...

Contact

Vormingsfonds van het PC voor de bedienden uit de internationale handel, het vervoer en de logistiek (PC226)
Brouwersvliet 33 bus 7, 2000 Antwerpen
Tel. 03 221 97 44
sectorconsulenten@logosinform.be
www.logosinform.be

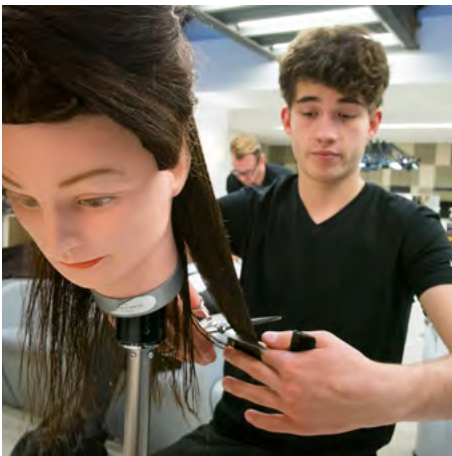
DE KAPPERSECTOR

Contact

Fonds voor Bestaanszekerheid PC314
Vijfwindgatenstraat 21F, 9000 Gent
Tel. 09 224 18 73
info@fbz-fse.org
www.fbz-pc314.be

Nuttige websites

www.coiffure.org
www.ubk-ucb.org

Wat doen we?

In onze samenleving neemt uiterlijke verzorging een heel belangrijke plaats in. Trends volgen elkaar op in kleding en make-up en ook in kapsels. De kapperssector is dus altijd in beweging. Voor een beroep als kapper ben je het best een creatief en sociaal iemand die ervan houdt om de mode op de voet te volgen.

Wie doet het?

Een kapper start vaak als medewerker in een kapsalon. Je verzorgt het haar van vrouwelijke of mannelijke klanten en kinderen door het te wassen, te knippen, te kleuren en/of vorm te geven. Je geeft ook advies over de haar- en hoofdhuidverzorging, manicure en de opmaak en verzorging van haarstukken (pruiken). Ook scheren en baard- of snorverzorging behoort tot je takenpakket.

Heb je meer ervaring, dan kan je opklimmen tot kapper-salonmanager. Dit kapsalon kan deel uitmaken van een keten of het kan een zelfstandige zaak zijn. In kapperszaken die deel uitmaken van een keten werk je altijd met personeel. Als je een zelfstandige zaak uitbaat, dan kan dat zonder personeel zijn. Je bent verantwoordelijk voor het bedrijfsbeheer (marketing, boekhouding, veiligheid ...) en eventueel voor het personeelsbeleid.

Je kan er ook voor kiezen om helemaal voor eigen rekening te gaan werken door een eigen kapperszaak te starten. Als je beslist om als zelfstandige kapper aan de slag te gaan, is het aan te raden vooraf de nodige ervaring op te doen. Dat zal je slaagkans voor een zelfstandige carrière verhogen.

Hoe word je het?

In het secundair onderwijs zijn er heel wat mogelijkheden om tot kapper opgeleid te worden. Maar ook na het verlaten van de schoolbanken kan je voor een kappersopleiding kiezen bij verschillende centra voor volwassenenonderwijs. Ook SYNTRA biedt opleidingstrajecten tot kapper aan.

DE LOKALE BESTUREN

Wat doen we?

De sector bestaat uit 308 Vlaamse gemeenten, 308 OCMW's, meer dan 60 intercommunales en 118 politiezones.

Deze organisaties staan dicht bij de burger en werken aan een verscheidenheid van producten en diensten, van een rijbewijs afleveren tot de coördinatie van een nieuwe woonwijk. Als je bij een lokaal bestuur werkt, sta je midden in de maatschappij. Werk in eigen streek en werk met een belangrijke maatschappelijke engagement en meerwaarde zijn de grootste troeven. De beslissingen die je als medewerker neemt, hebben een directe invloed op de kwaliteit van je leefomgeving.

Wie doet het?

Binnen de lokale besturen vind je een ruim aanbod van zowel kantoorjobs als technische beroepen, met uitvoerende of leidinggevende taken. Je kan bijvoorbeeld werken als leerkracht of poetsvrouw in een gemeenteschool, als duurzaamheidsambtenaar of als medewerker in de afvalverzameling-en verwerking of als medewerker in het cultuur- of sportcentrum ...

Hoe word je het?

Voor sommige jobs is geen specifiek diploma vereist en zorgt het bestuur voor een opleiding op de werkvloer. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de functie van hulpagent, waarvoor je eerst moet slagen voor selectieproeven en na aanwerving een basisopleiding krijgt. Voor andere jobs, zoals voor die van ingenieur, heb je een specifiek diploma nodig. Voor heel wat functies maakt een examen deel uit van de selectieprocedure.

Contact

Diversity (sectorconvenant lokale besturen)
Paviljoenstraat 9, 1030 Schaarbeek
Tel. 02 211 55 00
sectorconsulenten@diverscity.be
www.diverscity.be
www.vvsg.be

SECTOR VAN DE METAAL- EN TECHNOLOGISCHE INDUSTRIE

Contact

Vzw INOM (Instituut voor Naschoolse Opleiding van de Metaalverwerkende Nijverheid)

A.Reyerslaan 80, 1030 Schaarbeek

Tel. 02 706 81 94 (arbeiders)

Tel. 02 706 81 84 (bedienden)

www.inom.be

Nuttige websites

www.metaal.mijnberoep.be

Sites van tewerkstellings- en opleidingsfondsen voor arbeiders in de metaalverwerkende nijverheid:

- » www.tofam-wvl.be
- » www.tofam-ovl.be
- » www.ftma.be
- » www.rtmvlaamsbrabant.be
- » www.ftml.be
- » www.iristech.be

Sites van tewerkstellings- en opleidingsfondsen voor bedienden in de metaalverwerkende nijverheid:

- » www.vormetal.be
- » www.vibam.be
- » www.femb-obmb.be
- » www.limob.be

Wat doen we?

Elke dag kom je in aanraking met producten die in deze sector zijn gemaakt: auto's op de weg, de bus of trein waarmee je naar school gaat, de airco in de winkel, het vliegtuig dat mensen naar hun vakantiebestemming brengt, de aluminiumprofielen rond de ramen van je huis, de lift in flatgebouwen, de sfeerverlichting in het restaurant ...

Werknemers in deze sector kiezen ervoor om van hun passie voor techniek hun beroep te maken. Naast een portie gezond verstand is er heel wat handigheid vereist. Je moet heel precies kunnen werken en maatwerk afleveren om te garanderen dat je hoogtechnologische kwaliteit levert aan de klant.

Wie doet het?

In een sector waarin de meest uiteenlopende producten worden vervaardigd, vind je uiteraard een waaier van beroepen: draaier/frezer op conventionele of computergestuurde (CNC-)machines, matrijzenmaker, lasser, machinemonieur, operator monteur, programmeur van meetmachines, onderhoudstechnicus, machinebediener, plaatbewerker, spuitgieter, koelmonteur, lifttechnicus, informaticus, industrieel tekenaar, ontwerpingsingenieur, productontwikkelaar ...

Verder vind je heel wat beroepen in de sector metaal-, machine- en elektrische bouw die je ook in andere sectoren hebt, zoals magazijnier, heftruckchauffeur, administratief medewerkers, marketeers en verkopers.

Hoe word je het?

In het secundair onderwijs kan je al vroeg starten in een studierichting die zich richt op deze sectoren. Ook in het hoger onderwijs vind je verschillende professionele of academische bachelors of masters binnen de domeinen (industriële) wetenschappen en techniek die je voorbereiden op een baan in de metaal-, machine- en elektrische bouw. Als blijkt dat je jouw technische knobbel pas later ontdekt, dan zijn veel bedrijven bereid om een opleiding op jouw maat te organiseren.

DE SECTOR MODE EN CONFECTIE

Wat doen we?

Mode staat centraal in deze sector. Elk seizoen opnieuw zorgen confectiebedrijven voor modecollecties in de meest actuele kleuren, stijlen en motieven. Maar confectie is meer dan mode. Ook gordijnen en bedlinnen, tenten, parasols en de bekleding van zitplaatsen in een auto worden in deze sector ontworpen en geproduceerd. Wie in deze sector wil werken, is creatief, volgt de mode op de voet en is technisch onderlegd.

Wie doet het?

Enkele van de meest voorkomende beroepen binnen de mode- en confectiesector zijn: ontwerper, strijker, afwerker, atelierleider, patronenmaker/intekenaar, snijder, productiecontroleur, productieplanner, modellenmaker.

Hoe word je het?

In het secundair onderwijs zijn er tal van opleidingen die je voorbereiden op een beroep in deze sector. In het hoger onderwijs kan je kiezen voor de bachelor modetechnologie en aan verschillende hogescholen kan je mode gerelateerde masteropleidingen volgen.

In de opleidingscentra van VDAB kan je kiezen uit een gevarieerd aanbod van opleidingen zoals 'patroontekenen CAD', 'styling CAD', 'stikken en modellenstikken', 'woningdecoratie', 'strijken' en 'retoucheren',

Verder zijn er ook heel wat mogelijkheden via hogescholen, academies, SYNTRA en het volwassenenonderwijs.

Contact

IVOC vzw
Opleiding en Advies voor Mode en
Confectie
Leliëgaarde 22, 1731 Zellik
Tel. 02 481 53 50
info@ivoc.be
www.ivoc.be

Nuttige website

» www.modeonderwijs.be

DE SECTOR MONTAGE EN KRAANBEDIENING

Contact

Vzw Montage
Brouwerijstraat 10, 1840 Steenhuffel
Tel. 052 31 53 00
info@vzwmontage.be
www.vzwmontage.be

Wat doen we?

De sector van de montage- en kraanverhuurbedrijven is een subsector van de metaalsector. Deze bedrijven zijn gespecialiseerd in het monteren, demonteren en het afbreken van metalen gebinten en onderdelen van bruggen, reservoirs, gashouders, zwaar ketelwerk, bestanddelen van zware machinebouw en petroleuminstallaties. Verder worden ze ook ingezet bij het hanteren van zware stukken en bij het optrekken van metalen stellingen. Mobiele kranen en hun machinisten worden vaak samen met de montagefirma's ingeschakeld om zware lasten te (ver)plaatsen.

Wie doet het?

De jobinhoud van rigger-monteur hangt af van het bedrijf waar je aan de slag gaat. Je kan in een team zitten dat een podium opbouwt of in een team dat een machine moet verhuizen.

Als pijpfitter ben je verantwoordelijk voor de bouw of het onderhoud van de pijpleidingen in bedrijven.

Als kraanmachinist werk je met een mobiele kraan. Je vertrekt elke ochtend naar een nieuwe werf waar je de kraan veilig opstelt in functie van de last die moet worden verplaatst. Hierbij let je op verschillende omgevingsfactoren, zoals rioleringen, hoogspanningskabels en wind.

Hoe word je het?

Er is een sectorspecifiek aanbod in het deeltijds onderwijs, maar ook in het voltijds onderwijs kan je je al voorbereiden op je toekomstige beroep. Wil je later je loopbaan een nieuwe wending geven, dan kan je kiezen voor een beroepsopleiding bij VDAB: voor het beroep van bestuurder mobiele kraan, rigger-monteur of pijpfitter.

DE SECTOR VAN DE SOCIAL PROFIT

Wat doen we?

Deze sector werkt voor en met mensen. De manier waarop je met mensen in contact komt, hangt af van de opleiding die je kiest en de (deel) sector waarin je zal werken. Denk hierbij maar aan ziekenhuizen, centra voor geestelijke gezondheidszorg, revalidatiecentra, woon- en zorgcentra, kinderdagverblijven, diensten voor gezinszorg, gehandicaptenzorg, culturele centra, bibliotheken, sportverenigingen en andere socioculturele organisaties en bijzondere jeugdbijstand. Als je werkt in de social profit, ben je flexibel en hou je ervan om met mensen te werken; je praat met ze, luistert, motiveert, leeft mee ...

Wie doet het?

De sector heeft werknemers met allerhande profielen: zowel technische als mensgerichte profielen, ondersteunende en leidinggevende krachten en hulpverleners.

Hoe word je het?

In de sector werken overwegend mensen die hoger onderwijs volgden en een bachelor diploma behaalden, maar er is ook werk voor mensen die een diploma secundair onderwijs of hoger beroepsonderwijs hebben. Je kan al in het secundair onderwijs kiezen voor een specifieke richting (bv. thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige, logistiek helper in de zorginstellingen). Ook in het volwassenenonderwijs is er een aanbod.

Op www.werkmetmensen.be vind je een overzicht van alle beroepen, met een link naar opleidingsinformatie en een school in jouw buurt. De website heeft ook tools om onze sector zowel online als in real life beter te leren kennen. Je maakt er kennis met de verschillende beroepen en kan op basis van een zelftest ontdekken welke jobs bij jouw persoonlijkheid passen.

Contact

VIVO vzw
Handelskaai 48, 1000 Brussel
Tel. 02 250 37 77
info@werkmetmensen.be
www.werkmetmensen.be

Nuttige website

» www.vivosocialprofit.org

DE SECTOR PAPIER- EN KARTONVERWERKENDE NIJVERHEID

Contact

Fonds voor de papier- en kartonverwerkende nijverheid
Pleinlaan 5, 1050 Elsene
Tel. 0499 18 55 94
femke.cornelissen@fetra.be
www.fetra.homestead.com

Wat doen we?

Deze sector bestaat uit verschillende activiteiten zoals het maken van (golf) kartonnen verpakkingen, schoolmateriaal, hygiënisch materiaal, speel- en collectiekaarten en nog zo veel meer. Je hebt zowel hele grote als kleinere bedrijven. Binnen het bedrijf heb je soms een afdeling die het drukwerk voorbereidt, een productieafdeling met machines en ten slotte een afdeling die zorgt voor de afwerking van het product zoals plakken, lijmen en vouwen. De machines zijn allemaal geautomatiseerd en zijn een uitdaging voor mensen die graag technisch bezig zijn. Binnen het bedrijf is er veel variatie en afwisseling mogelijk binnen je job.

Wie doet het?

Binnen deze sector kom je als arbeider vaak eerst terecht in het bedrijf als inpakker of afwerker. Vervolgens kan je doorgroeien naar verantwoordelijke voor één of meerdere machines of naar verantwoordelijke van een ploeg. Een attest van heftruckchauffeur is een meerwaarde bij je sollicitatie. Als bediende kan je er ook aan de slag met een grafische opleiding binnen de prepress-afdeling.

Hoe word je het?

Voor de bedrijven in deze sector is vooral je leervermogen en motivatie belangrijk. Met een algemeen technisch diploma secundair onderwijs kan je er meteen aan de slag.

DE SECTOR PODIUMKUNSTEN EN MUZIEK

Wat doen we?

De sector podiumkunsten en muziek is er om mensen unieke momenten te bezorgen door mensen samen te brengen zodat ze getalenteerde artiesten aan het werk zien. Denk aan theaterhuizen en concertzalen, circusgroepen en dansgezelschappen, maar ook muziekmanagers en festivals, musicals en clowns. De sector zorgt voor vermaak, en dat betekent vaak werken op momenten dat mensen vrij zijn. Er is heel wat afwisseling in een vaak internationale omgeving.

Wie doet het?

De artiesten op het podium zouden letterlijk nergens staan zonder een hele ploeg achter de schermen die instaat voor communicatie, promotie, planning en techniek. Maar vergeet ook de ticketverkoop niet, de administratieve verwerking of het bouwen van decors en podia.

Hoe word je het?

Afhankelijk van wat je wilt doen, kan je specifieke vooropleidingen volgen, zowel in het secundair of hoger onderwijs of elders. Artiesten kunnen hun talenten aanscherpen in kunsthogescholen of de pop-rockacademie. Er zijn bacheloropleidingen muziektechniek of podiumtechnieken of je kan je verdiepen in het cultuurmanagement. Op onze website vind je een overzicht terug van al je mogelijkheden.

Contact

Sociaal Fonds voor Podiumkunsten
Sainctelettesquare 19, 1000 Brussel
Tel. 02 201 30 03
sociaalfonds@podiumkunsten.be
www.podiumkunsten.be

DE SECTOR PREFAB BETONINDUSTRIE

Contact

Sociaal Fonds van de Betonindustrie (SFIB)
Pleinlaan 5, 1050 Elsene
Tel. 02 738 74 34
opleidingen@fondsbeton.be
www.fondsbeton.be

Wat doen we?

Het uitgebreide gamma aan producten uit de prefab betonindustrie is bestemd voor de bouwsector in zijn brede betekenis. De producten worden in een fabriek of een atelier, in reeks of op maat geproduceerd.

De gebruiker krijgt prefab producten in hun definitieve vorm aangeleverd. Deze producten zijn van een superieure kwaliteit en hebben het voordeel dat er op de bouwwerf een enorme tijdswinst wordt geboekt.

Wie doet het?

Er bestaan diverse functies en beroepen.

Een ingenieur is vaak verantwoordelijk voor de productie van beton en uiteindelijk ook de producten. Hij bepaalt en controleert de samenstelling van beton.

Afhankelijk van het soort product, vind je ook bekisters in de fabrieken, maar ook beton-operatoren. Waar een bekister een product op maat en volgens de wensen van de klant zal vervaardigen, zal een beton-operator werkzaam zijn aan de productiebend waar standaardproducten worden geproduceerd. De meeste medewerkers in de fabrieken hanteren een heftruck, een rolbrug of een ander hefwerktuig, afhankelijk van de aard van de producten.

Om zeker te zijn dat de kwaliteit goed is en volgens internationale normen, voeren de labo-medewerkers dagelijks proeven uit.

Hoe word je het?

Beroep van ingenieur kan enkel aangeleerd worden via een uitgebreide masterstudie. De beroepen van bekister en beton-operator kan je aanleren op de werkvloer. Er bestaat nog geen specifieke opleiding om bekister in de prefab-producten te worden.

Een technische opleiding met de nadruk op planlezen en een degelijke basis wiskunde, biedt alvast perspectieven in één van de betonfabrieken. Extra troeven zijn een goede kennis van ijzervlechten, puntlassen en het besturen van een heftruck of rolbrug.

DE PRINTMEDIASECTOR

Wat doen we?

Je komt elke dag met deze sector in contact en vaak meer dan je zelf beseft: kranten, tijdschriften, folders, brochures, catalogi, agenda's, verpakkingen, labels, textiel, website ...

De printmediasector is een sterk geïnformatiseerde en gedigitaliseerde sector. Een passie voor ICT en techniek is dan ook een must. Je bent goed in talen, want veel software is in het Engels. Afhankelijk van waar je precies in de sector werkt, is een grote dosis creativiteit onmisbaar. De ene dag denk je mee na over een ontwerp voor een grote reclamecampagne, terwijl je het andere moment moet uitvissen hoe je kwetsbare jongeren zal aanspreken bij een sensibiliseringsactie tegen drugs.

Wie doet het?

De vormgever maakt ontwerpen voor allerlei producten zoals advertenties, logo's, reclamefolders, affiches, verpakkingen, brochures en noem maar op. Om een doeltreffend ontwerp te maken, moet je zelf eerst de inhoud heel goed kennen. Klanten stellen het op prijs als je spelfouten uit hun tekst kan halen. Er wordt dus meer van jou verwacht dan louter creativiteit.

Als drukvoorbereider ben jij in de drukkerij de eerste schakel. Jij maakt het drukwerk klaar om gedrukt te worden. Je controleert kleurproeven en je verbetert eventuele fouten.

De drukafwerker moet alles wat gedrukt wordt, snijden, vouwen, nieten, inbinden of lijmen.

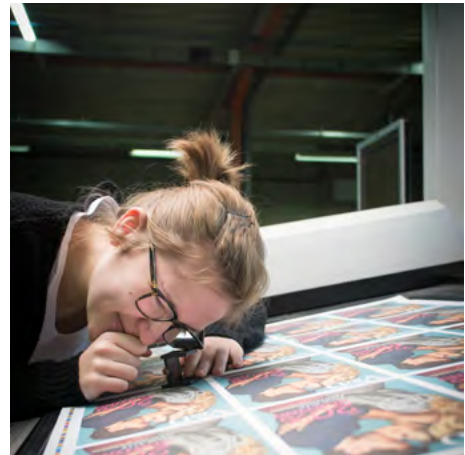
Daarnaast werken er in de sector ook mensen met een algemene achtergrond: verkoper, intern commercieel medewerker, calculator of orderbegeleider, marketingspecialist, commercieel manager, mediaconsulent ...

Hoe word je het?

In deze sector kan je met een bacheloropleiding grafimediabeleid of grafimediotechnologie vooral commerciële functies invullen. De bacheloropleiding 'cross-media ontwerp' is meer geschikt als voorbereiding voor een creatieve job waarbij je zowel voor druk als beeldschermdoeleinden ontwerpt. Ook de bacheloropleiding multimediaproductie is een goede stap in de richting van de grafische sector. Met dit diploma kan je bijvoorbeeld een zelfstandig vormgever van multimediaproducten worden.

Contact

GRAFOC Printmedia Opleidingscentrum
Barastraat 176, 1070 Anderlecht
Tel. 02 545 60 42
info@grafoc.be
www.grafoc.be

DE SECTOR TAXI EN VERHUUR VAN VOERTUIGEN MET BESTUURDER

Contact

Sociaal Fonds voor de taxiondernemingen en de diensten voor de verhuur van voertuigen met chauffeur
Metrologielaan 8, 1130 Brussel
Tel. 02 245 11 77
info@taxi-info.be
www.taxi-info.be

Wat doen we?

De arbeiders uit de taxi- en VVB-sector zijn voornamelijk chauffeurs. Deze chauffeurs kan je onderverdelen in twee groepen.

Eenzijds heb je de taxichauffeurs. Een taxi is te herkennen aan het taxilicht dat boven op het voertuig is aangebracht en aan de taxameter. Deze apparatuur berekent op basis van het aantal afgelegde kilometers en de duurtijd van de rit het bedrag dat de klant moet betalen.

Anderzijds heb je de chauffeurs die rijden in de VVB-sector. VVB staat voor diensten voor de Verhuur van Voertuigen met Bestuurder. Deze chauffeursgroep heeft heel diverse opdrachten, zoals ziekenvervoer, vervoer van mindermobielen, shuttles naar de luchthaven, schoolvervoer, vervoer in de haven en shuttles naar kantoorzones. Let wel: de voertuigen in de VVB-sector mogen nooit over meer dan 9 plaatsen (inclusief chauffeur) beschikken.

Wie doet het?

Een diploma om taxichauffeur of VVB-chauffeur te worden heb je niet nodig, wel een rijbewijs B. De overheid legt nog een aantal andere instapvoorwaarden op. Je moet minstens 21 jaar zijn om als chauffeur aan de slag te kunnen en je moet beschikken over een attest van medische schifting. Daarnaast kunnen gemeenten nog bijkomende voorwaarden opleggen.

In grote steden (Brussel, Antwerpen, Gent,...) wordt er verwacht dat de chauffeur ook een blanco uittreksel uit het strafregister kan voorleggen en moet de kandidaat-taxichauffeur bovendien een examen afleggen dat door de stad wordt georganiseerd. Tijdens dit examen moet je kunnen aantonen dat je voldoende Nederlands spreekt en dat je de toeristische trekpleisters en straatnamen in de stad voldoende kent. Indien je slaagt voor het examen krijg je een taxibrevet waarmee je als taxichauffeur aan de slag kan.

Verder moet een chauffeur stressbestendig, communicatief en flexibel zijn en kunnen omgaan met moeilijke klanten.

Hoe word je het?

Enkele bedrijven uit de sector organiseren (al dan niet in samenwerking met VDAB) een opleiding tot taxichauffeur. Daarnaast werkt de sector ook samen met KIEM (in Antwerpen) om een langdurige, doorgedreven opleiding tot taxichauffeur te organiseren.

DE TEXTIELSECTOR

Wat doen we?

De lijst van dingen die we zouden missen als we niet over textiel beschikken, is niet te overzien. Handdoeken, veiligheidsgordels of paraplu's, je kunt het zo gek niet bedenken of de textielsector maakt het.

De belangrijkste toepassingen die de textielproductie in ons land ontwikkelt, horen thuis in de wereld van het interieur en de techniek. België is bijvoorbeeld de belangrijkste producent van tapijten in Europa, maar ook op tal van andere terreinen gooit ons land internationaal hoge ogen. Dat de sector veel in onderzoek investeert, maakt dat het Belgische textiel van hoge kwaliteit is. Geen wonder dat de sector in ons land nog elk jaar groeit, zeker waar het de productie van technisch textiel betreft.

Wie doet het?

In de Belgische textielsector zijn duizenden werknemers aan de slag. Textielwerknemers maken daarbij gebruik van de modernste technologie. Jobs in de textielsector heb je in alle soorten en maten. De jobinhoud verschilt naargelang het bedrijf waar je terechtkomt. Dat kan een meubelstoffenbedrijf zijn, een fabrikant van wielerkleding of een bedrijf dat zich toelegt op de textielveredeling, om er slechts enkele te noemen.

Ben jij goed in organiseren? Dan kan je bijvoorbeeld als planningsverantwoordelijke aan de slag. Technici zijn dan weer gegeerd voor het onderhoud van gesofisticeerde machines, en als je je liever toelegt op onderzoek of kwaliteitszorg, dan is een baan als onderzoeker of laborant een goede keuze.

Het is weliswaar niet allemaal techniek wat de klok slaat. De textielsector heeft ook nood aan creatieve mensen, zoals designers, die de reputatie van de Belgische textielsector als vernieuwer helpen ondersteunen.

Ook voor wie een neus heeft voor verkoop is er plaats in een sector die sterk op de export is gericht. In dat geval werk je samen met marketingmensen en word je bijgestaan door administratieve krachten die voor de verzending en de financiële kant van de zaak zorgen. Je krijgt als medewerker voldoende groeikansen zodat een leidinggevende functie binnen je bereik kan komen.

Hoe word je het?

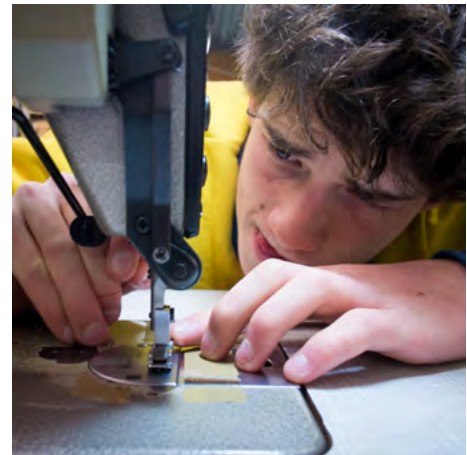
Voel je er wat voor om aan de slag te gaan in de textielsector, dan is het aanbod van opleidingen even veelzijdig als textiel zelf. Neem daarvoor een kijkje op de website www.wildvantextiel.be.

Contact

Cobot vzw en Cobot-Bedienden vzw
Poortakkerstraat 92, 9051 Sint-Denijs-
Westrem
Tel. 09 222 26 14
cobot@cobot.be
www.cobot.be

Nuttige websites

» www.wildvantextiel.be

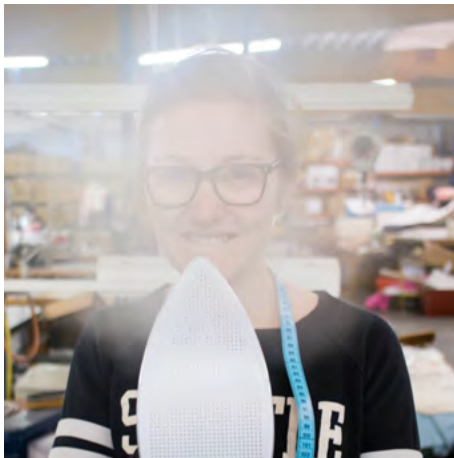
DE TEXTIELVERZORGING

Contact

TFTC - Training For Textile Care
Brusselsesteenweg 478, 1731 Zellik
Tel. 02 463 19 50
mc@fbt-online.be

Nuttige websites

- » www.train4texcare.be
- » www.fbt-online.be

Wat doen we?

De textielverzorging omvat de Vlaamse (industriële) wasserijen en droogkuisbedrijven. De mensen uit de textielverzorging zijn echte professionals met een grondige kennis van zaken om allerlei textielproducten te wassen, te drogen, te strijken en, als het nodig is, netjes bij de klant af te leveren.

Wie doet het?

De jobs zijn vaak gevarieerd en je moet bereid zijn om te werken in een drukke omgeving. Je voldoening kan er in bestaan dat je de hoogste kwaliteit aflevert aan de industrie, ziekenhuizen, rust- en verzorgingstehuizen, horeca en aan de particuliere klant.

Hoe word je het?

In de opleidingscentra van VDAB kan je een strijkopleiding volgen. Vanaf september 2015 is er een aanbod via het deeltijds beroepsopleidingsprogramma.

DE SECTOR VAN TRANSPORT EN LOGISTIEK: ARBEIDERS

Wat doen we?

De arbeiders uit deze sector zijn vrachtwagenchauffeurs of werken in een magazijn. Dankzij hen vinden goederen hun weg naar winkels en supermarkten en blijven de rekken goed gevuld.

Kenmerken die vrachtwagenchauffeurs en magazijnarbeiders gemeen hebben: inzet, zorg voor kwaliteit en veiligheid, organisatietalent, flexibiliteit, verantwoordelijkheidszin, sociale en communicatieve vaardigheid, stressbestendigheid en ploeggeest.

Voel jij je geroepen om vrachtwagenchauffeur of magazijnarbeider te worden? Bedrijven uit deze sector zijn voortdurend op zoek naar vers bloed en nieuwe krachten!

Wie doet het?

Vrachtwagenchauffeurs vervoeren goederen van de ene plaats naar de andere. Zij moeten veel meer kunnen dan enkel een vrachtwagen besturen, wat al niet zo eenvoudig is. Denk maar aan een route kunnen plannen, vrachtdocumenten kunnen beheren, de wegcode kennen en bijvoorbeeld een mondje Frans, Engels en Duits kunnen praten.

In het magazijn werken magazijnmedewerkers en hef- en reachtruckchauffeurs. Magazijnmedewerkers controleren de goederen bij het binnen- en buitengaan, zetten ze op de juiste plaats, pakken ze in en uit, stapelen ze op paletten en maken ze klaar voor verzending.

Hef- en reachtruckchauffeurs transporteren de goederen in het magazijn van de ene locatie naar de andere, zetten ze in rekken en halen ze er weer uit. Heftruckchauffeurs lossen en laden de goederen ook uit en in de vrachtwagens.

Hoe word je het?

Logistieke opleidingen kan je zowel in het deeltijds als voltijds bso volgen, de opleiding tot vrachtwagenchauffeur in het voltijds bso. Na het secundair kan je deze opleidingen volgen in het volwassenenonderwijs of bij VDAB.

Contact

Sociaal Fonds Transport en Logistiek
De Smet de Naeyerlaan 115, 1090 Jette
Tel. 02 424 30 80
info@sftl.be
www.sftl.be

DE UITZENDSECTOR

Contact

Vormingsfonds voor uitzendkrachten
Site Tour & Taxis
Havenlaan 86C, bus 302, 1000 Brussel
info@vfu-ffi.be
www.vfu-ffi.be

Nuttige websites

- » www.federgon.be
- » www.p-i.be

Wat doen we?

Via de uitzendsector word je tewerkgesteld in uiteenlopende sectoren voor verschillende functies. Uitzendarbeid is voor veel schoolverlaters de opstap naar de arbeidsmarkt.

Ervaring verworven via uitzendcontracten wordt in meer dan 50% van de gevallen verzilverd in een vast contract. Dit is afhankelijk van sector tot sector en van functie tot functie.

Wie doet het?

Bij de inschrijving in een uitzendbureau tekent de kandidaat-uitzendkracht eerst een intentieverklaring. Dit is geen arbeidsovereenkomst, maar enkel een document waaruit blijkt dat het zijn bedoeling is als uitzendkracht te werken. Zowel de inschrijving als de dienstverlening zijn volledig gratis. Het uitzendagentschap houdt daarvoor dan ook niets in op het betaalde loon.

Een inschrijving in een uitzendkantoor is een sollicitatie. Volg je inschrijving zelf op door regelmatig contact op te nemen met je uitzendconsulent. Het geeft de consulent de mogelijkheid je beter te leren kennen. Hierdoor krijg je gepaste werkaanbiedingen.

Het statuut en het arbeidscontract

Bij uitzendarbeid blijft het uitzendbedrijf de werkgever van de uitzendkracht. Het is dus het uitzendbedrijf dat het loon van de werknemers betaalt in functie van hun prestaties en de ganse administratie op zich neemt. De uitzendkracht heeft hetzelfde sociale statuut en geniet dezelfde sociale voordelen als de andere werknemers op het vlak van vakantiegeld, pensioen en recht op kinderbijslag.

Dit statuut is dus vergelijkbaar met dat van om het even welke werknemer, met dit verschil dat de arbeidsovereenkomst voor uitzendarbeid voor een bepaalde duur gesloten wordt. Er wordt vooral gewerkt met weekcontracten. Telkens als de uitzendkracht een opdracht van het uitzendbureau aanvaardt, wordt een arbeidsovereenkomst voor uitzendarbeid opgesteld. Als de opdracht de duur vermeld in het contract overschrijdt, zal een nieuwe arbeidsovereenkomst moeten gesloten worden door het agentschap en de uitzendkracht.

Een uitzendkracht krijgt precies hetzelfde loon als de vaste werknemer in dezelfde functie die even oud is en evenveel ervaring heeft. Elke uitzendopdracht is een ideale kans om de opdrachtgever te laten zien wat je waard bent tijdens het werk.

Het Vormingsfonds voor Uitzendkrachten (VFU) maakte een interessante e-learningcursus op over uitzendarbeid: www.interim-info.be. Je vindt er heel wat nuttige informatie en handige tips om te solliciteren via een uitzendkantoor. Daarnaast ontwikkelde het VFU een heus 'Interimspel', waarin je al spelenderwijs uitzendarbeid beter leert kennen en tal van sollicitatie-tips krijgt. Meer info op www.vfu-ffi.be/interimspel.

DE VASTGOEDSECTOR

Wat doen we?

Binnen de vastgoedsector zijn er twee belangrijke activiteitenclusters:

- » Het beheer van onroerend goed, waarbij de professional zorgt voor een goed beheer van eigen of andermans gebouwen.
- » Bemiddelingsactiviteiten tussen aanbieder en klant zodat er een vastgoedtransactie tot stand komt zonder dat ze zich kopzorgen hoeven te maken.

Wie doet het?

Naast tal van 'algemene' beroepen zoals onthaalbediende, boekhouder en jurist kent de vastgoedsector een aantal heel specifieke beroepen: bemiddelaar bij verkoop en verhuur, overdrachtbemiddelaar (handelsfondsen en vennootschappen), syndicus, rentmeester, conciërge, maar ook nog vastgoedpromotor en vastgoedexpert.

De bemiddelaars zoeken in opdracht van een eigenaar een geschikte huurder of koper voor een pand, de overdrachtbemiddelaar staat met raad en daad de handelaar bij die zijn zaak wil overlaten, de syndicus beheert de gemene delen van gebouwen die aan meer dan één eigenaar toebehoren en de rentmeester zorgt ervoor dat gebouwen die hem toevertrouwd worden degelijk beheerd worden.

De ondersteunende beroepen leggen weliswaar hun eigen klemtoon (boekhouding, secretariaat, onthaal), toch krijgen ze allemaal te maken met de bovenvermelde activiteiten.

Hoe word je het?

Er zijn tal van opleidingen die voorbereiden op een baan binnen de sector. Zo bestaat er een Se-n-Se-opleiding immobiliënbeheer en bieden verschillende hogescholen opleidingen en afstudeerrichtingen aan die van werken in de sector een gemakkelijk haalbare kaart maken. Ook SYNTRA biedt een aantal vastgoedopleidingen aan, zowel in avond- als in dagonderwijs.

Zeker is dat wie in de vastgoedsector wil werken, naast een aantal algemene competenties ook een gedegen kennis in zijn vakgebied nodig heeft. Die vereiste kennis kan naargelang het gekozen beroep technisch, juridisch of administratief zijn, of een combinatie hiervan.

Werk je als bediende of als arbeider, dan zijn functie en bedrijf bepalende factoren voor de voorwaarden waar je moet aan voldoen. Wil je als zelfstandige aan de slag, dan zorg je voor een erkenning bij het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars (BIV), waar heel wat specifieke eisen mee gepaard gaan.

Contact

SF 323 (Social Fonds voor de Vastgoedsector PC 323)
Kortrijksesteenweg 1005, 9000 Gent
info@sf323.be
www.sf323.be

DE SECTOR VERHUIZINGEN, MEUBELBEWARING EN AANVERWANTE ACTIVITEITEN

Contact

Ambassador verhuisopleidingen vzw
Huis van de verhuis
Stroobantsstraat 48A, 1140 Evere
Tel. 02 240 45 70
info@ambassador-vzw.be
www.ambassador-vzw.be

Wat doen we?

De sector bestaat uit verschillende activiteiten gaande van 'klassieke' kantoor-, privé- en fabrieksverhuizingen tot de verpakking, behandeling, opslag en installatie van alle goederen die speciale zorg vereisen. Dit zijn bijvoorbeeld nieuwe meubelen, kunstvoorwerpen, muziekinstrumenten, tentoonstellingsmateriaal, medische of elektronische apparatuur. Sommige bedrijven hebben magazijnen waar particulieren en bedrijven terecht kunnen voor tijdelijk beheer en opslag. Verhuisfirma's kunnen nationaal, maar ook internationaal werken.

Verhuizers zijn echte vakmensen. Vakkennis, nauwkeurigheid, betrouwbaarheid en snelheid zijn essentieel. Eigen aan werken in de sector is de grote variatie in werk; geen enkele verhuizing is dezelfde. Een verhuisopdracht uitvoeren is dus telkens opnieuw maatwerk afleveren. Je komt in contact met de meest uiteenlopende omstandigheden, omgevingen en mensen.

Wie doet het?

Een verhuizer begint doorgaans als verhuizer-drager te werken. De meeste verhuizer-dragers kunnen echter door ervaring en opleiding doorgroeien tot verhuizer-inpakkers. Wanneer een verhuizer-inpakker voldoende ervaring heeft opgebouwd en leidinggevende capaciteiten bezit, kan hij doorgroeien tot verhuizer-ploegbaas. Binnen de verhuissector bestaan er nog andere functies, zoals de ladderliftoperator, de chauffeur, de meubelmonteerder, de industrieel verhuizer enzovoort.

Een verhuizer heeft een goede fysieke conditie, werkt graag in team, maar kan ook zelfstandig werken en is flexibel ingesteld.

Hoe word je het?

In Antwerpen, Brussel, Mechelen en Vilvoorde kan je in het Deeltijds Beroeps Secundair Onderwijs kiezen voor de richting van verhuizer. De Centra voor Deeltijds Onderwijs die deze opleiding aanbieden, doen dit volgens het principe van alternerend leren. Je gaat twee dagen per week naar school, en drie dagen doe je werkervaring bij een verhuisbedrijf op.

De sector zelf organiseert instroomprojecten voor werkzoekenden, in samenwerking met VDAB. Weerhouden kandidaten worden door middel van een tiendaagse opleiding klaargestoomd voor de functie van verhuizer. Deze opleidingen zijn altijd gekoppeld aan tewerkstelling in de sector (via de Individuele Beroepsopleiding).

DE VOEDINGSINDUSTRIE

Wat doen we?

De voedingsindustrie verwerkt grondstoffen uit landbouw en visvangst tot voedingsproducten voor mens en dier. De sector bestaat uit diverse subsectoren zoals koekjesfabrieken, brouwerijen en frisdrankproducenten, de zuivelsector en zelfs veevoederfabrieken. Alles wat je aan verwerkte eetbare en drinkbare producten in de winkel vindt, is vervaardigd in de voedingsindustrie.

De wensen van de consument veranderen voortdurend, dit maakt dat de voedingsindustrie snel op de bal moet kunnen spelen. Het is een trendy sector geworden, met een doorgedreven automatisering en technologische apparatuur en steeds nieuwe producten. Zowel kwaliteit als voedselveiligheid zijn cruciaal en worden permanent bewaakt en gecontroleerd.

De voedingsindustrie is een stabiele sector die steeds op zoek is naar gemotiveerde medewerkers. Hou je van uitdagingen, ben je dynamisch en ga je graag op zoek naar vernieuwende producten met aandacht voor kwaliteit en milieu? Dan is deze sector zeker eentje om beter te leren kennen.

Wie doet het?

In de 'Productie' werken onder meer procesoperatoren die de productie beheersen en coördineren vanaf de grondstof tot het afgewerkte product.

In de afdelingen 'kwaliteitscontrole & ontwikkeling' werken voedingstechnologen, kwaliteitsverantwoordelijken en laborant-analisten die waken over de hygiëne- en kwaliteitsnormen en nieuwe producten ontwikkelen via onderzoek van voedingsstalen in het labo.

Bij de 'Leiding productie en verpakking' vind je uitbeners, vleeswarenbereiders, banketbakkers (patissiers), bakkers, industriële koks ...

Voor de apparatuur en machines zijn dan weer technici en ingenieurs nodig. ICT-programmeurs zorgen voor de informatisering van het productieproces. Ook voor een resem andere functies zijn mensen nodig: administratief personeel, communicatieverantwoordelijken, boekhouders ... Verder vind je in de sector ook bakkers, vleesbewerkers, brouwers ...

Hoe word je het?

In het secundair onderwijs zijn er richtingen die je specifiek voorbereiden op een baan in deze sector bijvoorbeeld Voedingstechnieken en Productie- en Procestehnologie. Ook VDAB organiseert een heleboel opleidingen. Ook afgestudeerden uit het hoger onderwijs kunnen werk vinden in heel wat functies binnen de voedingsindustrie.

Contact

Initiatieven voor Professionalisering van de Voedingsindustrie (IPV)
Birminghamstraat 225, 1070 Anderlecht
Tel. 02 528 89 43
info@ipv.be
www.ipv.be

4

**BIJKOMENDE
INFORMATIE**

1. HANDIGE HULP: DE CENTRA VOOR LEERLINGENBEGELEIDING (CLB)

GO! ONDERWIJS VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

ANTWERPEN

2300 Turnhout	Waterheidestraat 19	014 41 33 30
2400 Mol	Smallestraat 11	014 31 18 19
2500 Lier	Berlaarsestraat 29	03 480 17 81
2600 Berchem	Berchemstadionstraat 1	03 232 23 82
2800 Mechelen	Zandpoortvest 9A	015 45 32 32
2850 Boom	Tinelstraat 3	03 888 24 21
2930 Brasschaat	Van Hemelrycklei 81	03 651 79 11

VLAAMS BRABANT EN BRUSSEL

1090 Jette	Dieleghemsesteenweg 24-26	02 479 25 05
1500 Halle	Willamekaai 19	02 356 38 58
1800 Vilvoorde	Ridderstraat 7-9	02 251 44 25
3000 Leuven	Redingenstraat 86	016 30 80 10
3300 Tienen	Oude Vestenstraat 14	016 81 58 18

LIMBURG

3500 Hasselt	Luikersteenweg 56	011 22 17 38
3500 Hasselt	Vildersstraat 2	011 21 02 69
3582 Beringen	Sint-Margrietstraat 13	011 45 62 70
3600 Genk	Weg naar As 199 A	089 36 57 90
3620 Lanaken	Koning Albertlaan 58	089 71 43 10
3700 Tongeren	Sacramentstraat 70	012 23 12 39
3800 Sint-Truiden	Breendonkstraat 21A	011 68 28 91

OOST-VLAANDEREN

9000 Gent	Voskenslaan 262	09 243 79 70
9100 Sint-Niklaas	Dr. A. Verdurmenstraat 2	03 776 02 16
9200 Dendermonde	Grote Markt 25	052 33 88 80
9300 Aalst	Zonnestraat 25	053 60 32 80
9470 Denderleeuw	Steenveldlaan 32	053 66 91 26
9700 Oudenaarde	Eindrieskaai 11	055 33 74 70
9900 Eeklo	Eikelstraat 42	09 377 36 93

WEST-VLAANDEREN

8000 Brugge	Klaverstraat 49	050 44 50 10
8400 Oostende	Hennepstraat 53	059 70 21 00
8500 Kortrijk	Burg. Nolfstraat 11-13	056 22 56 61
8630 Veurne	Smissestraat 10	058 31 10 75
8900 Ieper	Minneplein 42	057 20 08 95

GESUBSIDIEERD OFFICIEEL ONDERWIJS

1082 Sint-Agatha-Berchem (Brussel)	CLB Vlaamse Gemeenschapscommissie	Technologiestraat 1	02 482 05 72
2000 Antwerpen	Stedelijk CLB Antwerpen	Lange Gasthuisstraat 24	03 206 13 11
2018 Antwerpen	Provinciaal CLB Antwerpen	Markgravelei 86	03 241 05 00
3500 Hasselt	Provinciaal CLB Limburg	Willekensmolenstraat 140	011 23 81 20
9000 Gent	Interstedelijk CLB Gent	Jubileumlaan 215-2e verd.	09 235 09 00

GESUBSIDIEERD VRIJ ONDERWIJS

ANTWERPEN		
2100 Deurne	Hallershofstraat 7	03 637 50 60
2110 Wijnegem	Kerkhofstraat 29	03 353 93 91
2170 Merksem	Gagelveldenstraat 54	03 640 38 90
2180 Ekeren	Markt 3	03 542 21 55
2200 Herentals	Hellekensstraat 2	014 24 70 70
2220 Heist-op-den-Berg	Fr. Coeckelbergsstraat 2	015 24 81 10
2260 Westerlo	de Merodedreef 106	014 54 57 36
2290 Vorselaar	Mgr. Donchelei 9	014 50 74 00
2300 Turnhout	Rubensstraat 170	014 41 64 39
2320 Hoogstraten	Gr. Elisabethlaan 2	03 314 39 70
2400 Mol	Edmond Van Hoofstraat 8	014 33 76 20
2440 Geel	Stationsstraat 160	014 58 85 34
2500 Lier	Kardinaal Mercierplein 13	03 480 80 18
2550 Kontich	Holle Weg 9	03 458 58 58
2640 Mortsel	Sint Benedictusstraat 14B	03 443 90 20
2660 Hoboken	Leopoldlei 96	03 216 29 38
2800 Mechelen	Vijfhoek 1 bus A	015 41 89 11
2840 Rumst	Kardinaal Cardijnstraat 33	03 886 76 04
2910 Essen	Nollekensstraat 7	03 667 28 28
2930 Brasschaat	De Zwaan 28	03 651 88 85
2980 Zoersel	Bethaniënlei 2	03 380 38 00

VLAAMS-BRABANT EN BRUSSEL		
1080 Sint-Jans-Molenbeek	Opzichterstraat 84	02 512 30 05
1500 Halle	Ninoofsesteenweg 7	02 356 55 23
1702 Groot-Bijgaarden	Brusselstraat 270	02 569 61 72
1730 Asse	Nieuwstraat 120	02 452 79 95
1800 Vilvoorde	Gendarmeriestraat 63	02 251 15 55
3000 Leuven	Karel Van Lotharingenstraat 5	016 28 24 00
3140 Keerbergen	Molenstraat 42	015 50 93 20
3200 Aarschot	Bekaflaan 63	016 56 72 39
3290 Diest	Mariëndaalstraat 35	013 31 27 29
3300 Tienen	Veldbornstraat 18	016 81 31 05

LIMBURG

3500 Hasselt	Jan Palfijnlaan 2	011 37 94 90
3530 Houthalen-Helchteren	Saviostraat 39	011 52 52 05
3540 Herk-de-Stad	Zoutbrugstraat 5	013 55 46 56
3580 Beringen	Sint-Catharinastraat 8	011 45 63 10
3600 Genk	Zevenbonderstraat 80	089 56 93 20
3630 Maasmechelen	Deken Bernardstraat 4	089 77 97 30
3680 Maaseik	Vossenbergsstraat 12	089 36 57 80
3700 Tongeren	Dirikenlaan 4	012 39 83 40
3740 Bilzen	Tweevoetjesweg 2	089 51 07 90
3800 Sint Truiden	Luikersteenweg 7	011 58 62 10
3910 Neerpelt	Bermstraat 9 bus 1	011 80 59 00
3960 Bree	Grauwe Torenwal 11	089 46 97 30
3980 Tessenderlo	Stationsstraat 101	013 66 25 23
3990 Peer	Nieuwstraat 19 bus 1	011 61 13 44

OOST-VLAANDEREN

9000 Gent	Marialand 29	09 277 83 40
9000 Gent	Holstraat 95	09 277 83 00
9040 Sint-Amandsberg	Halvemaanstraat 96	09 277 84 00
9100 Sint-Niklaas	Ankerstraat 63	03 780 66 30
9120 Beveren	Ciamberlanidreef 146	03 755 58 69
9160 Lokeren	Grote Kaai 7 bus 2	09 348 25 62
9200 Dendermonde	Dijkstraat 43	052 21 52 53
9230 Wetteren	Hoenderstraat 53	09 369 22 21
9300 Aalst	Langestraat 12	053 78 85 10
9400 Ninove	Kluisweg 13	054 33 90 19
9500 Geraardsbergen	Vierwindenstraat 1 A	054 41 17 75
9600 Ronse	Abeelstraat 35	055 23 71 11
9620 Zottegem	Kastanjelaan 8	09 361 14 01
9700 Oudenaarde	Burgschelde 7	055 31 38 62
9800 Deinze	Kattestraat 22	09 381 06 80
9900 Eeklo	Visstraat 14	09 376 70 50

WEST-VLAANDEREN

8000 Brugge	Sint-Maartensbijk 2	050 44 02 20
8370 Blankenberge	Astridlaan 35	050 41 84 22
8400 Oostende	Frère Orbanstraat 145	059 50 68 01
8500 Kortrijk	Kasteelstraat 27	056 24 97 00
8550 Zwevegem	Deerlijkstraat 133	056 24 97 00
8600 Diksmuide	Kasteelstraat 31	051 50 45 58
8630 Veurne	Oude Beestenmarkt 6	058 31 16 14

8700 Tielt	Grote Hulststraat 55 bus 1	051 42 66 42
8790 Waregem	Zuiderlaan 42	056 60 23 93
8800 Roeselare	Kattenstraat 65	051 25 97 00
8820 Torhout	Papebrugstraat 8	050 23 15 17
8870 Izegem	Meensestraat 171	051 30 13 61
8900 Ieper	Bukkersstraat 38	057 21 60 48
8930 Menen	Oude Leielaan 83 A	056 23 72 50
8970 Poperinge	Rekhof 22	057 33 43 28

2. KOM MEER TE WETEN OVER VERDER STUDEREN

www.onderwijskiezer.be

Onderwijskiezer is een gemeenschappelijke site van de centra voor leerlingbegeleiding. Onderwijskiezer biedt relevante informatie over het ganse onderwijslandschap. Als laatstejaars secundair onderwijs vind je er uitgebreide informatie over de verschillende mogelijkheden zoals alle richtingen van het hoger onderwijs, de zevende specialisatiejaren, de Se-n-Se opleidingen en het hoger beroepsonderwijs.

Per studierichting is er een informatieve fiche met een beschrijving van de inhoudelijke klemtonen, de mogelijkheden naar de arbeidsmarkt, de organiserende onderwijsinstellingen, het aantal studiepunten, de logische vervolgopleidingen enzovoort.

Er zijn per richting links naar de studie 'schoolverlaters'

van VDAB, de beroepssectoren en tal van andere interessante sites.

Wat vind je nog: de infomomenten, een overzicht van beschikbare zelftests, een overzicht van flexibele trajecten in het hoger onderwijs, informatie over studeren in het buitenland, uniformopleidingen ...

De informatie is te raadplegen via verschillende ingangen: het studieniveau, de studiegebieden, de hogescholen en universiteiten, de vakken van het secundair, je belangstelling. Je kan online een belangstellingsvragenlijst invullen die je dan rechtstreeks leidt naar de informatie over richtingen die overeenstemmen met je belangstellingsprofiel. Bovendien kan je via de website rechtstreeks vragen stellen aan deskundigen.

www.hogeronderwijsregister.be

Het Hogeronderwijsregister geeft een volledig overzicht van het erkende hoger onderwijs in Vlaanderen. Je vindt er de geaccrediteerde bachelor- en masteropleidingen die door de Vlaamse overheid erkend worden. Het Hogeronderwijsregister presenteert de informatie op drie manieren. Je kan zoeken naar opleidingen en instellingen,

je vindt er een leidraad met betrekking tot (verder) studeren of studeren in het buitenland. Ten slotte vind je er achtergrondinformatie over de onderwijsinstellingen, de soorten opleidingen, de toelatingsvoorwaarden en de doorstroommogelijkheden.

www.wordwatjewil.be

Hier vind je het meest volledige aanbod van cursussen en opleidingen voor volwassenen in Vlaanderen. Je kan ook zoeken naar cursus- en opleidingscentra. Via de zoekingang 'dossiers' vind je achtergrondinformatie

over volwasseneneducatie zoals steunmaatregelen (bv. opleidingscheques, educatief verlof, tijdskrediet) en het ervaringsbewijs.

3. KOM MEER TE WETEN OVER DE SPRONG NAAR DE ARBEIDMARKT

Schrijf je snel in bij VDAB

Door je inschrijving gaat je beroepsinschakelingstijd van start. Dat is de tijd die je moet wachten voordat je een uitkering kan aanvragen. Omdat die periode standaard 12 maanden duurt, maak je dus best zo snel mogelijk werk van je inschrijving. Dat doe je het snelst en eenvoudigst online via www.vdab.be/jongeren.

Eerste hulp bij solliciteren

Vanaf het moment dat jij de vragenlijst bij je inschrijving invult, schiet VDAB in actie. Je krijgt meteen toegang tot de vacaturebank waarop je een profiel kan aanmaken en zelf je cv kan publiceren. VDAB houdt de arbeidsmarkt mee in de gaten en informeert je dagelijks per mail, sms of brief over vacatures die aansluiten bij jouw profiel.

De jacht is geopend!

Natuurlijk wil je zo snel mogelijk een job vinden die bij je past. Tools voor een goede vangst zijn een ijzersterk cv en een overtuigende motivatiebrief. Moeite met jezelf te verkopen? VDAB gooit haar ervaring mee in de strijd om jou aan een job te helpen. Op de website van VDAB vind je tips & tricks voor een professionele cv en motivatiebrief. Bekijk er straffe voorbeeld-cv's of screen er je eigen cv met de handige cv-checker.

Op zoek naar een tweede mening? De VDAB sollicitatiecoaches zijn via chat en e-mail elke dag bereikbaar. Ze lezen je cv en motivatiebrief na of geven je tips om jouw troeven uit te spelen. Contacteer hen via www.vdab.be/jongeren.

Yes, ik mag op gesprek!

Uitgenodigd voor een gesprek? Top! Maar net zoals toen je leerde fietsen, ga je tijdens jouw eerste sollicitatiegesprek misschien wel eens op je bek. Om dat te vermijden organiseert VDAB dagelijks via Skype chatsessies met sollicitatiecoaches waar je een jobinterview in real life kan oefenen. De coaches helpen je over je sollicitatiestress heen en geven je tips om potentiële werkgevers helemaal te overtuigen van jouw kwaliteiten!

MEER GETUIGENISSEN OP
WWW.ONDERWIJSKIEZER.BE

"Nadat ik me had ingeschreven bij de VDAB en daar op gesprek ging, kwam ik in aanmerking om een gespecialiseerde opleiding te volgen. Mijn voorkeur ging uit naar PC- en netwerktechnicus: een negen maanden durende opleiding. Ik schreef me in voor de infodagen en legde met succes enkele tests af. Daarna volgde een persoonlijk gesprek. De opleiding verliep vlot: interessante lessen in een collegiale, aangename sfeer. Naast de technische lessen kregen we ook heel wat sociale vaardigheden mee. We werden klaargestoomd om de professionele wereld in te trekken. In april startte ik in een IT consultancy bedrijf. Een opleiding volgen is de moeite waard voor een mooie toekomst!"

**VINCENT VOND EEN JOB DANKZIJ EEN
OPLEIDING VAN VDAB**

Te weinig ervaring?

Elke jongere maakt het ooit wel eens mee: afgewezen worden wegens te weinig ervaring. Iets waar je uiteraard niets kan aan doen als je recht van de schoolbanken komt. VDAB heeft er iets op gevonden: een **Individuele Beroepsopleiding (IBO)**. Via een IBO-contract kan je, ook zonder ervaring, aan de slag bij de werkgever van je dromen. Je volgt dan gedurende 1 tot 6 maanden een opleiding op de werkvloer, waarna je een contract krijgt aangeboden. Tijdens je IBO wordt je loon voor het grootste deel uitbetaald door VDAB, lekker voordelig voor de werkgever dus. Jij krijgt tijd om ervaring op te doen en het kost je werkgever quasi niets. The best of both worlds! Stel het dus zeker eens voor als je gaat solliciteren want nog niet alle werkgevers kennen deze voordelige formule.

Nog niet klaar om te gaan werken?

Dan interesseren de VDAB opleidingen jou misschien wel. Een extra opleiding verhoogt je kansen op de arbeidsmarkt en is bovendien helemaal gratis! Zo'n extra opleiding volgen kan in real life of online via webleren.

In de uitgebreide opleidingsdatabank www.vdab.be/opleidingen van VDAB vind je taalcursussen, sectorspecifieke opleidingen en gedragstrainingen.

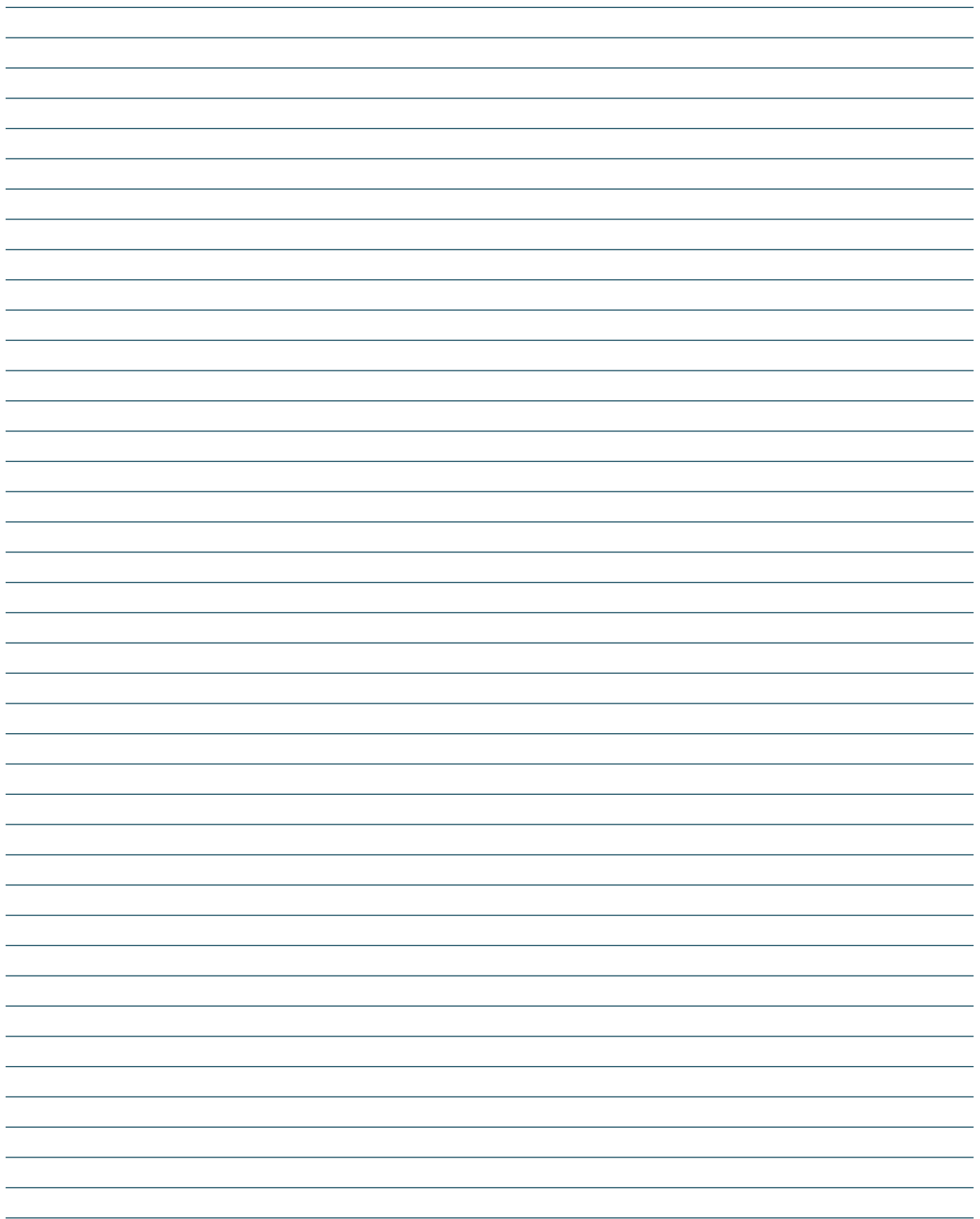
Heb je nog geen idee welke job bij je past? Ook dan kan je op de website van VDAB terecht. Ontdek er dankzij een handige beroepentest voor welk beroepen jij geboren bent, vind er getuigenissen van werknemers uit verschillende sectoren en bekijk er een lijst van alle knelpuntberoepen.

- » Installeer zeker ook de 'Vind een job' applicatie op je smartphone! Zo kan je op elk moment eenvoudig vacatures in je buurt checken.
- » Met de app 'Jobbeurzen' van VDAB kan je beurzen toevoegen aan je agenda. Je krijgt er een handig overzicht van de aanwezige bedrijven en hun contactgegevens!
- » Niet echt een talenknobbel? Met de leuke VDAB talen-apps voor op je smartphone schaaft je in geen tijd je Frans, Engels, Spaans of Duits bij.

Meer info over alle VDAB tools vind je op www.vdab.be/jongeren of op het gratis nummer 0800 30 700

Colofon

Deze brochure kwam tot stand dankzij een samenwerking tussen:

- » Departement Onderwijs en Vorming, Afdeling Informatie en Communicatie
- » Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen (AHOVOS)
- » Onderwijskiezer
- » VCLB
- » CLB Go!
- » Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)
- » Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR)
- » Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA)

Beelden

Roadies (Robin De Vries, Brecht Herteleer, Hanne Reumers)
Kim Baele

Coördinatie

Jasper Van Biesen (Departement Onderwijs en Vorming)

Redactieraad:

Lobke Dedrie
Lieve Dillen
Ann Engelen
Ilse Gilops
Jo Huys
Heidi Jansens
Johan Seutens
Isabel Snauwaert
Mieke Valcke
Dirk Verrycken

Vormgeving

Yasmina Yahiaoui (Departement Onderwijs en Vorming)

Verantwoordelijke uitgever

Micheline Scheys, secretaris-generaal
Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming
Departement Onderwijs en Vorming
Afdeling Informatie en Communicatie
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

Druk

Corelio Printing

Depotnummer

D/2014/3241/259

Tips, vragen of opmerkingen over deze brochure? Mail ons op sidin@vlaanderen.be.

Copyright: Niets uit deze brochure mag worden gekopieerd of op andere wijze worden verspreid zonder bronvermelding.

IN ELKE PROVINCIE EEN SID-IN

Vlaams-Brabant en het Brussels

Hoofdstedelijk Gewest

Brabantthal

Brabantlaan 1, 3001 Leuven

Donderdag 8 januari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
	17 - 20 uur	Vrij bezoek (nocturne)
Vrijdag 9 januari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
Zaterdag 10 januari 2015	Doorlopend 10 - 16 uur	Vrij bezoek

West-Vlaanderen

Kortrijk Xpo

Doorniksesteenweg 216, 8500 Kortrijk

Donderdag 5 februari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
	17 - 20 uur	Vrij bezoek (nocturne)
Vrijdag 6 februari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
Zaterdag 7 februari 2015	Doorlopend 10 - 16 uur	Vrij bezoek

Oost-Vlaanderen

Flanders Expo

Maaltekouter 1, 9051 Gent

Donderdag 22 januari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
	17 - 20 uur	Vrij bezoek (nocturne)
Vrijdag 23 januari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
Zaterdag 24 januari 2015	Doorlopend 10 - 16 uur	Vrij bezoek

Limburg

Limburghallen

Jaarbeurslaan 6, 3600 Genk

Donderdag 26 februari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
	17 - 20 uur	Vrij bezoek (nocturne)
Vrijdag 27 februari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
Zaterdag 28 februari 2015	Doorlopend 10 - 16 uur	Vrij bezoek

Antwerpen

Antwerp Expo

Jan Van Rijswijcklaan 191, 2020 Antwerpen

Donderdag 29 januari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
	17 - 20 uur	Vrij bezoek (nocturne)
Vrijdag 30 januari 2015	9 - 12 uur 13 - 16 uur	Schoolbezoek
Zaterdag 31 januari 2015	Doorlopend 10 - 16 uur	Vrij bezoek

NIEUW!

Bezoek nu ook de SID-in
op donderdagavond van
17 tot 20 uur!

Meer info?

www.onderwijs.vlaanderen.be/sidin